SIT'NE RATIONIS ALIQVA IN BESTIIS VIS, TVM utra animantiũ plus huius habeant, terreſtria ne, an aquatica, PLVTARCHI libellus perquã elegans & eruditus.

SIMONE GRYNAEO interprete.

EXEMPLAR GRAECVM HAC ſolum de cauſa adiunximus, quia fuit prior æditio multis in locis uehementer deprauata.

Baſileæ, apud Io. Bebelium.
1534

THOMAE CRONMARO
ARCHIPONTIFICI CANTVAriæ, Simon Grynæus salutem.

RES EST, Thoma Cronmarē archipontifex, incredibilis quędam, animalium genus hoc totum quod ratione carere dicit̃, cum nec paucioribus, nec leuioribus, uel bellorum, & morborum, uel inediæ & famis, uel cœli deniq; ac tempestatum iniurijs, quàm illud nostrũ obnoxiũ sit, obstupescenda quadã sagacitate docilitateq; naturæ sic prospicere sibi, sic tueri sese, ut q̃d in uasta terrarũ, in profunda mariũ magna parte abiectum, & ope humana destitutũ est, non solum & generis tamen quæq; sui perennitatem per tot seculorum spatia seruent, sed & cõmode, idq; propemodũ non minus, quàm nos in nostro diuinũ animal homines, inter tot etiã malorũ formas, degant. Vetus igit̃ quęstio uersataq; diu fuit, ecquid rationis uis aliqua cõcessa his quoque uideretur. Lucis hic certe uigere nonnihil, haud obscure tot in conuictu mirandæ perspicacitatis exempla probant. Equidem cum inter istos græcarum literarũ re-

cessus innumeros, in quos diuertere liberale ingenium à Musis seuerioribus tantisper feriatum haud illepide queat, hac quoque de re proditum non ineleganter hunc Plutarchi libellum uiderem, studiosos inducere in haud iniucundam deambulationem, etiam haud inutile credebam. Quid enim ferendum minus est, quàm ullo industriç genere, animantũ ulli succumbere hominem? aut quem non solicitet animalium promptitudo & sedulitas, ignauiæ nostræ non semel cœlestis scripturæ sententia obiecta? inspice formicam, inquit, piger. Tibi uero potissimum hanc nostram lucubratiunculã inscribere libuit, quoniam ei humanitati qua me cum istic essem, priuatus tum priuatum, literarũ tantũ ergò complectebaris, saltem aliquo studio si re nunc quidem minus possem, respõdere necesse uidebatur. Vale. Basileæ, XXXIIII. Calendis Martijs.

ARGVMENTVM DIALOGI.

Recitauerat magno studiosorum assensu plausuq; uenationis encomiũ quidam, in quo cum de ui, uirtuteq; animalium cõmemorata quædam fuissent, postea ubi ad cœnam uentum est, orta eadem de re acri, ut fit, disputatione, atque alijs alij animantium generi sagacitatis ingenijq; palmam tribuentibus, prout uel iudicio, uel erga uenatum animo affecto quisq; fuit, uini partim, partim contentionis calore iuuenili, in duas iam factiones conuiuium totum scissum, disputando gliscebat: ac quia diffiniri tum quidem nec tempus seræ iam noctis, nec potatio cui plus satis iuuenes indulserãt, quicquam permisit, certamen postridie ut instauraretur, & coram arbitris lis hæc ut litigaretur, pactum stipulatumq; fuit. Arbitri Autobulus, Soclarus, Optatus, *ijdem & philosophi, & naturæ animantum callentissimi delecti. Postridie igitur ubi primũ illuxit conuenere iuuenes, magno factionis quisq; suæ studio. Terrestrium causam* Aristotimus, *marinorũ* Phædimus *tuetur. Ante congressum seorsim ipsi inter se arbitri, solida ut uidetur disputatione ratione animalibus inesse conuincũt: hanc deinde iuuenum contentio superueniens, immensa exemplorũ copia, quanquam aliò tendente, confirmat. Sententia porrò non in iuuenes, sed in eos stringitur, qui rationem animalibus, tam certa argumentorum exemplorumq; ui comprobatam, negare sint ausi.*

AVTOBVLVS.

TYRTAEVM, rogatus Leonidas qualẽ putaret, uatẽ, inquit, ornandis iuuenum animis optimum, quoniam carminibus ille suis quandã non sine mentis ardore, ęstuq; glorię, iuuenibus uim inderet, omnis in bello periculi contemptricem. Vereor equidem, ne & uenatus encomiũ heri dictum, cupidos nobis uenandi iuuenes uehementer nimis impulerit, néue cætera superuacua ac nihil esse cũ ducant, ad hunc unum solumq; modis omnibus delabantur: quandoquidem ipse quoque mihi uideor, uelut recuperata iuuenta, præter ætatẽ cõcitatior nunc esse, ac quod Euripidis Phædra,

Maculosis instans hinnulis,
Inhortari rabiem canum

gestire, adeò me crebris ac plausibilibus argumentis usa oratio cõmouit.

SO

SOCLARVS. Vera tu quidē Autobule dicis, nam & mihi uisa est dicendi uim haud obiter intendisse, cū ita iuuenibus prębēret sese, ut ijs esset æque florida & picturata: maxime uero iucunda fuit ubi monomachiā apposuit. Quam quidē ob rem uenatio haud minima laude digna uideri possit, quòd cū, seu natura seu disciplina sic cōparante, dimicationē hominum inter se, eamq́ ferro maxime, spectare homines aueamus, id illa studium huc auertēs, spectaculū nullo scelere cōtaminatū exhibeat, arte ac cōfidentia ratione prædita, cū insana feraq́ ui & robore animaliū in harenā descendente, ac illud Euripidis gloriante:

Angusta est uis uiri quidem,
Sed pectoris astutia
Genus omne domat æquoris
Terræq́, animis tam discolor.

AVTOB. Atqui hinc inuasisse Soclare in hominum genus immanitatem feritatemq́ dicunt, gustata cæde, uul

nera & ſanguinem animaliũ, uenan do prædamq́ agẽdo haud ægre ſpe ctare, ſed his mactandis necandisq́ gaudere ſuetam. deinde quemadmo dum Athenis triginta tyranni ſyco phantam primum, merito, ut fertur, ſupplicio, ſecundũ item, & ſimiliter tertium affecerũt, hinc paulatim pro greſſi etiam in bonos inuaſerunt, po ſtremum ne à ſummis quidem abſti nuerũt ciuibus: ſic qui lupũ urſum'ue primus ſuſtulit, fortiter feciſſe puta tus eſt. Bos etiã & ſus quia guſtaſſe fortè propoſita ſacra inſimularentur, digni morte uiſi ſunt. Hinc iam cerui, lépores, damæq́ uorati, ad ouium ca numq́, ſæpe etiam equorũ lanienam inuitarunt. Anſerem uero cicurẽ, co lumbam domeſticam, & illum laudi cœnum ſeruum pſittacũ, nõ quo mo do feles aut muſtelæ, cibi inediæ'ue cauſa, ſed luxus & cupedinandi gra tia, qui diſcerpſêre cõcidêreq́ primi,

quic-

quicquid襟 inditũ natura ſanguinariũ ferumq; homini fuit, ut confirmarũt, & ad omnẽ miſericordiæ ſenſum inflexibile reddiderunt, ſic obliterauere naturæ hominũ, omni ferè ex parte manſuetudinẽ. Quemadmodum contrà illam in abſtinenda ferarũ cæde clementiam, Pythagorici humanitatis, & ad miſericordiam propenſionis exercitium fecere. Vehemens enim res conſuetudo, inita quantumuis leuibus cum affectibus ſocietate, longius prouehere homines poteſt. Sed iſtuc haud uideo, quonam pacto orationem ingreſſi, non cohęrere aduerterimus, neq; cũ heſterna, neq; cũ habẽda hodie diſputatione. Heri ſiquidẽ, ut noſti, animalia omnia mente ratiõeq; qualitercũq; prædita eſſe, nec à Muſis abhorrentem, nec iniucundam de marinarũ terreſtriumq; ferarum intelligentia, iuuenibus iſtis uelitationẽ exhibuimus: hodie, ni fal

lor, dirimendã, si modo prouocationibus istis, promissisq; Phędimus & Aristotimus stant, quorũ hic quidẽ terræ, ceu longe superiora prouidentia animalia gignentis, causam socijs hortantibus defendendam suscepit, ille uero maris. SOCL. Stant Autobule, ac præstò sunt ut unquã antea: instructos sub auroram uidi. Verum si lubet, ante congressum quæcunq; generis cũ disputatiõe hesterna eiusdem, heri dicta oportuit, sed quod uel tempus non ferret, uel ut in uino & inter pocula non satis excussa fuere, repetamus. Nam istuc è porticu, ni fallor, nõ absq; forensi calore resonabat, immortali mortale, immarcessibili marcessibile, incorporeo corporeum, ex aduerso natura positum: cuius generis rationale quoq; cum sit, ei identidẽ ex aduerso irrationale collocatum esse, & existere, nec inter iugationes tot hanc unam mutilam imperfe-

perfectăq; relinqui. AVTOB. Quis istuc uero amice Soclare concedi sibi postulet, ratione quidem præditum in rebus esse, sed eadem uacans non esse, ut statuat? Est equidē, adeoq; in omnibus animæ expertibus multum & copiosum: nec opus est alio, quod quidem rationali opponatur. quoniā omne protinus inanime, nempe ratione menteq; carens & exanime, ei quod animam & perinde mentem ac rationem habet, ex aduerso positum est. Si quis autem non mancā esse naturam uolens, nihilominus quod sit imbutum anima, in ratione pollens, ratione uacans diuidat: erit alius qui illam ipsam imbutam anima naturā, aut in phantasticū phantasia carens, aut in præditum sensu, sensu destitutum partiatur, quo uelut æquilibres circa genus idem, obiectasq; sibi, cum facultates tum orbitates natura habeat, æqualiter hinc inde pro-

pendentes. Si uero absurde facit, qui quod sit imbutum anima, uel in prædită sensu sensus expers, uel in phantasia præditum expers phantasiæ diuidit, ceu nõ omne imbutum anima, protinus aut sensum aut phantasiam habere natũ sit: quanto istuc iniquius postuletur, ut quicquid imbutum anima est, in ratione pollens, ratione destitutum tribuatur, apud eos præsertim homĩes, qui nihil habere sensum putant, quod non idem intelligentiã habeat, nec animal esse ullum, cui nõ opinio quędã & rationatio, sic, ut sensus, ut impetus congenitæ natura sient. Natura enim, quam temere nihil aliquò omnia instituisse haud falso dicunt, non qui nihil quàm sensu afficeret, sensibus instruxit animal, sed cũ propria dedisset multa, multa abhorrentia, superesse uero ne momentum quidem animans posset, ni cauere hæc, illa seligere didicisset, utriusq;

rei

rei cognitionem quidẽ cuiq; anima-lium ſuppeditat ſenſus: illa uero quæ iam ſenſus ipſos conſequuntur, occu pare perſequi utilia & amica, nocen tia pernicioſa fugere repellere, fru-ſtra prorſus exigas ab his,quę nec ra tiocinari,nec meminiſſe,nec iudicare nec animum ad aliquam rem cogitan dam intendere queant. A quibuſcun que enim in uniuerſum uel expecta-tionem, uel memoriam, uel uolunta-tem,uel ad rem aliquam ſe comparan di uim & propoſitũ,uel ſpem,uel me tum, uel cupiditatem,uel deſiderium detrahas, in ijs nec oculorum ſi habe ant uſus eſt quiſquam,nec aurium: ac omni omnino ſenſu phantaſiaq́;,utili tatem ſcilicet nullam habente,carere pręſtaret, quàm affici,dolere,labora re,quũ quo hæc incõmoda pellas ſit nihil. Tametſi Stratonis phyſici liber eſt,in quo uir ille monſtrat,ne ipſum quidẽ omnino ſentire, citra mentem

fieri. Nam & ſcripta perſæpe quanq̃ oculis pererramus, & uoces quanq; auribus inſonuerunt, fallunt, prætera labunturq́;, aliò mentẽ auerſos: quæ mox ubi redit, præteruecta ſingula relegẽs inſequitur, ueſtigatq́;. Igitur quod dici ſolet,

Vna mens audit, mens uidet,

Sunt cæca surda cætera:

nempe totũ q̃d oculis auribusq; fit, niſi præſtò mens eſt huc intenta, ſenſus efficiẽdi uim nullam habet. Itaq; Cleomenes rex cum in conuiuio lepida quædam narratiuncula collaudaretur, rogatus ecquid elegantem putaret, uos uideritis, inquit, nam mihi animus nũc quidem in Peloponneſo eſt. Neceſſe igitur, omnibus quibus ſit ſenſus, etiam mentem obtingere, ſiquidem nulla re quàm mente ſentimus. Eſto uero ſenſum ad ſuum quidem opus, id eſt, ſentiendum mente nil indigere: quid autẽ ſi qui animali nocen

li nocentis amicię discrimen indicat quisquis est sensus, abierit, quid superesse dicemus? q̊d meminerit, metuat'ue infesta, aut cõmoda deligat, aut quæ præstò non sunt, quomodo in potestatem ueniant, machinetur: quod item propugnacula, latibula, instrumenta comparet: deniq; quod captis uiam insidias elabendi muniat. quæ cum inesse animalibus ipsi quoque fateantur, nunquam desinunt insuper, suis nobis in libris harum rerum etiam diffinitiones obtrudere. Propositũ, inquiunt, annotatio quidquam perfungendi est: aggressio uero conatus ante conatum: apparatus negocium ante negocium: memoria pronunciati comprehensio præteriti, cuius pręsens sit sensu conceptum. quorum cum nihil non rationis opus sit, in omnibus insuper animalibus omnia uisunt. Qualia sunt etiam quæ de intelligẽtijs & cogitationibus af-

ferunt, quarum illas, resides intus statasq́; has uero mobiles notitias ipsi uocant. Affectus autem cuiusq; generis, cum in uniuersum omnes, praua ut plurimũ iudicia, prauas opiniones esse fateantur, mirum quî adeò ferarũ studia cõmotionesq́; non agnoscant, in quarum plerisq; cupiditas, plerisq; metus, ac profectò inuidia etiã & zelotypia percrebro reperitur. Ipsi uero seu canis deliquit, seu equus errauit, castigant nõ frustra, sed ad frugẽ, dolore scilicet tristitiam eam, quã pœnitentiam uocant, incutientes. Iam cũ uoluptatis, eius quidem quæ auribus accipitur, delinitio nomen sit: sed quę oculis, præstigiũ: ad feras utroq; uulgò utũtur. Nam & cerui & equi tibijs ac fistulis mulcentur: paguri facula cauernulis uel inuiti euocantur: alosam cãtibus cieri, & ad plausus emergere progrediq́; certum est: asio coram saltantũ præstigijs ludificata capitur.

pitur, dum ipsa quoq; rhythmi suaui tatem effingere insidiarũ tuta, pari hu merorum iactatione gestit. Qui uero his de rebus stupidius iudicãt, & nec deliniri, nec irasci, nec metuere, nec adparari lusciniam, uerbi gratia, nec apem meminisse, sed uelut irasci leo- nem, uelut metuere ceruũ dicunt, nõ uideo quid facturi sint, si quis non ui dere etiam, non audire animalia, sed tanquam uidere, tanquam audire, nec uocem ædere, sed uelut ædere, ac iam prorsus nec uiuere, sed tanquam uiue re contendat. non magis enim hæc q̃ illa, secus longe quàm res ipsa clamat dicantur, ut ego quidem sum persua- sus. SOCL. Ac me quoque persua sum Autobule puta. Sed enim huma nis moribus ritibusq; et negocijs tum etiam institutis, animalium studia iu- xtà collocare, cum uehementer à di- gnitate generis hominũ totius abhor reat, tum uirtutis quô destinata ratio

eſt, argumentum nullum, nullos progreſſus, nullam deniq; affectionẽ in his ipſis animalibus obtineat, dubito quî contulerit eius natura principiũ, ad cuius hęc peruenire finem nõ poſſunt. AVTOB. Atqui iſtuc Soclare, ne illis ipſis quidem abſurdũ uiris uidetur. Cum φιλοστοργίαν igitur, id eſt, ardentem ex ſe procreatorũ complexum ſocietatis iuſtitiæq; humanæ fontem eſſe ſentiant, & eam in animalibus plurimam uehementemq; cernant, cum iuſtitia tamen, nec fatẽtur, nec iudicãt animalibus cõmercij quicquam intercedere. Mulis autem num ſuſcitandæ prolis inſtrumentum ullum deſit? certe genitale habent, habent uuluã, tum ijs cũ illecebra utuntur, atqui prolificationis finem interim non aſſequuntur tamen. Vide præterea an nõ ridiculum eſt, Socrates, Platonas, nec leuioribus cũ uitijs cõflictari, nec minus inſuper aut ſtul

tos,

tos, aut intemperãtes, aut improbos, quàm quodlibet uulgò mancipiorum esse fatentur: feris autẽ, quia non accurata, nõ cõsummata prorsus ad uirtutem ratione sunt, uirtutem prorsus negant, ueluti non defectum rationis, uitiũq;, rationale fateri necesse sit, quo brutorũ quidq; laboret, cum timiditatẽ multis, multis intemperantiã & iniustitiam inesse uideamus. Qui uero expromptam perfectamq; ab ijs, quę eam consequi idonea natura nõ sunt, rationem requirit, primũ perinde facit, ut qui uel turpitudinem simiæ, uel tarditatem cochleæ negat, quod neq; hæc formam feliciorem, nec illa maiorem celeritatem indipisci natura quiuit: deinde differentiã quæ huic quidem disceptationi facessit negocium, non animaduertit. Nam ipsa quidem ratio natura datũ: liberalior uero absolutiorq; ratio, cura & doctrina animalibus parte rationali conquiritur.

Perfectam uero quam requirunt rationem, ne hominem quidem qui habeat, proferre quenq̃ possunt. Quod uultus uultu, uolatus uolatu differt, (haud enim similiter miluus & cicada uident, nec aquilæ similiter & perdices uolant) hoc animal ratione prædi tum. non æque enim quidq;, illud q̃ late patet rationis acuminisq; summũ contingit: quoniam multa diuersaq; probitatis, fortitudinis, & illius in re augenda, domóue curanda circunspectionis exẽpla gradusq; sunt, ut cõtrà fraudis, timiditatis, stoliditatis multa. Res esse testimonio potest, quæ illam nunc inter iuuenes contentionem suscitauit. Velut enim differentia quædam sit, hi terrestria, illi marina ad uirtutem propius accedere contendunt. quod quidem, aut ciconijs hippopotamos, quorũ hæ patres alunt, illi conficiunt, idq; tantũ ineundi matres potestas ut sit, aut columbas perdicibus

con

cōferenti patet. Nam hi & oua proru unt, & fœminas perdūt, quia ab incu batu non admittantur: isti in curā ex parte succedūt etiā, oua fouentes, pul lis cibum ultro cōminuentes, tum ubi è pastu serius uxor redit, alis pulsatā ad fœtum pullosq́ compellentes. Asi nis aūt & ouibus Antipater cum sor- des obijcit, miror quî lynces hirundi nesq́ prętenire sit passus, quorum hi secessu etiam facto urinam condunt, interuertūtq́: hyrundines uero extra nidum podice auerso, mittere excre menta pullos docent. Tametsi cur nō plantam planta rudiorem, ut ouem ca ne, aut herbam herba timidiorem, ut leone ceruū dicimus? Nempe quē- admodū quæ uel moueri loco, uel uo cem ædere nullo pacto possunt, eorū alterum altero celerius, aut uocalius esse dicit nemo: ita quibus rationis sa pientięq́ uis natura nulla prorsus in- est, esse alterū altero pspicacius, igna

uius, intemperantius, nullo modo potest. Cum inest autem, nunc magis, nunc minus, ea diuersitate qua uidemus aliis aliter sese impertit. SOCL. Atqui dici uix potest tamen Autobule, facilitate sagacitate iustitia societateq́ꝫ uitæ, homo cæteris animalibus quantum pręstet. AVTOB. Nempe illorũ etiam pleraqꝫ Soclare, partim mole, partim celeritate, partim oculorum acie & auriũ cõsummatione, longe post se homines omnes relinquũt: nec idcirco tamen aut cæcus, aut mancus, aut surdus homo est. ac quanquã nec manibus, nec oculis, nec ui aut magnitudine certa membrorũ nos natura fraudauit, tamen nihil hæc ad elephantum, ad camelum nihil. Eodem igitur pacto nec bruta dicemus, quia sapiunt minus, tardius cogitant, cogitare sapere omnino nihil, nihil rationis habere: sed imbecillam habere & turbidã, qualis forte sit oculus luscio-

ſus & ſtrabo. Equidē ni multa proti nus doctrinæ literarūq; ſtudioſos iuuenes illū è mari, huc è terra cōgeſturos ſperem, mille tibi docilitatis, mille ingenuitatis brutorū exempla ingererem, quorū ex imperatorijs ſpectaculis reti ſcaphaq; hauriēdi copiā, inclyta nobis Roma maximam ſuppeditauit. Hanc illis igitur nouā intactamq; oſtentandæ doctrinæ materiā relinquamus: tecum interea paululum adhuc quiddam, dum ocium eſt, diſpicere libet. Sic enim ſtatuo, in unaquaq; animalis parte ut uim & officium, ſic deprauationem & orbitatem, ac uelu ti morbū peculiarem quendam eſſe, qualis oculi quidē cæcitas, tibiæ claudi tas, balbuties linguæ, ſingularū ſingula; alterius uero nullius ſunt. Neq; uero uel cæcitas eius eſt quod uidere natū nō ſit, uel clauditas quod nō ingredi, ut nec elinguiū mutorum ue natura prorſus dici balbuties, aut bleſi-

tas poteſt. unde fit, ut nec errare, nec deſipere, nec inſanire quidquã poſſit, quod non ſit ſapere ratiocinari cogitare natura factum. Neq; enim ægritudinem ullam recipit in ſe quidquã, niſi facultate præditũ, cuius hæc priuatio quædã ac uelut orbitas ſit. Dic mihi igitur, ecquid in canem rabidũ incidiſti? SOCL. Ego uero & in equos. AVTOB. Ac ſunt qui boues etiam & uulpes in rabiẽ uerti dicant: ſed canũ exemplum ſufficit incontrouerſum plane, quo perſpicuum fit, rationem & mentem habere haud contemptibile animal, qua confuſa turbatać; illa quam λύσσαν uocant rabies ſuccedat. certe illęſis immutatisq; cæteris oculorũ & aurium ſenſibus fit. Ac quemadmodũ qui hominem atra bili uexatum delirumq;, aliud quàm mente motum, & ea parte qua ſapimus colligimus memoramus turbatum dicit, ineptus eſt: nam ita loquen

di con

di consuetudo tenet, ut qui desipiant, apud se non esse, ratione menteq́ ex- cidisse dicamus: sic qui canes rabidos aliud passos, quàm hac parte qua sape re ratiocinari meminisse natura sole- bant, turbatione quadam oppressos labefactatosq́, charissimos ignorare, cibum solitum refugere, & quod ob oculos positum sit nõ cernere, credit, is factum ex sese non satis æstimans, suscepisse cum ipsa ueritate contentio nem uidetur. SOCL. Recte tu quidẽ hæc mihi suspicari uidere, quãdoqui dem Stoici Peripateticiq́ quàm uehe menter in diuersum ratione tendant scimus, quod ortum alium iustitia nul lum habeat, sed euertatur necessariò, nec consistat diutius, siquidem anima libus ratio tribuatur. alterutrũ enim, aut his iniuriari necesse est, inquiunt, si nõ parcimus, aut in summa difficul tate uitàm uersari, si non utimur: quip pe per inediam ferarum propemodũ

more consumemur, si usu quem præstant animalia, destituimur. Mitto enim Nomadũ & Troglodytarũ innumerabiles myriadas, qui uictum præter carnes nullum norũt: nobis qui uiuere hominũ uitam placideq; uidemur, quod opus aut terra, aut mari, quæ in montibus ars, quis in uictu cultus superstes erit, si quemadmodum decet, ratione præditis & generis eiusdem animalibus omnibus innocue ac citra ipsorum detrimentũ congredi pergamus? Nullum'ne igitur remediũ, nullum pharmacũ huius, aut iustitiã aut uitam hominum euertentis difficultatis submouendæ tenemus, ni uetus ille rerũ terminus & lex Hesiodi stat, qua sic naturæ diuiduntur, ac seorsim generum utrunq; degit, ut

Piscibus atque feris liceat gentiq; uolucrum
Grassari in sese, ratio queis abdita iusti:
Ast homini fas sit leges & iura uereri,

ac quibus nullũ nobiscũ iustitiæ com

mer

mercium est, cum ijsdem nulla neque iniuriȩ ratio intercedat. quod dogma qui reijciat, eum nec usum, nec aditũ iustitiæ ullum ne angustissimum quidem relinquere? AVTOB. Hæc tu prorsus è pectore hominum illorum exprompsisti. Verũ haud permittendum, ut quemadmodum parturiẽtes mulieres, sic philosophi partus accelerandi medicinam appendant, quo lenius minoriq́ molestia iustũ illud in lucem nobis enitantur. præsertim cũ nec ipsi, summis de rebus disputanti Epicuro, tam paruã rem, ac tenuem, atomum scilicet unum, uno tantũ momento declinantem, locumq́ syderibus, animalibus, fortunæ cedentem, tum illa nostra omnia ab interitu uindicantem, permittãt, sed & monstrare quod sit obscurũ, & quod sit notũ tantum sumere cogãt. Illud igitur de animalibus, isti de iustitia disputationi fundamentũ ueluti certum explo-

ratumq́ subijcere tantisper nõ decet, quandiu non est consentaneum, aut alioqui è consentaneis effectũ. Nam ipsa quidẽ iustitia uiam habet aliam, nec lubricam, nec præcipitem adeò, aut in manifesta incõmoda ducentẽ, sed quam Platone prꝫeũte, meus quidem Soclare filius, tuus autẽ familiaris, sequi discereq́ uolẽtibus, haud uero contentiosis, pandit. Equidem hominem, si isto quidem pacto animalia tractẽtur, à scelere defendi nõ posse, Empedocles etiam & Heraclitus tanquam uerum receperunt, ut qui subinde querantur calumnienturq́, bellũ ac diram necessitatem naturã esse, im promiscuum ac syncerum nihil habere, sed assiduis grauibusq́ rerum cladibus instaurari & consistere. quo loco, ipsius ortum etiam ex iniuria profluxisse dicunt: quippe in idem mortali immortaliq́ coëunte, quod inde genitũ sit, membris eius quod genuerit
discer

diſcerpendis laniendisq́ neceſſariò gaudere. Verũ nimis hæc uehementia ac acerba uidentur. aliud mitius remedium eſt, ut rationem animalibus non negans, ſic iuſtitiã, ſi quis uti norit, nil prorſus lædens etiam. Eam rationẽ cum ſapientes iſti ueteres induxiſſent, ingluuies poſtea cõſpiratione cũ uoluptate facta, eiecit ſuſtulitq́ rurſus. iterũ poſtea reſtaurauit Pythagoras, cõmodum ex animalibus accipi citra iniuriã poſſe docens. Neq́ enim iniuriũ eſt, ſi quis ſocietatis neſcia uehementerq́ nocẽtia caſtiget tollatq́, manſueta & amica homini, familiaria ſibi reddat, laborum ad quos quidq́ idoneũ uideatur ſocia adiũgat, equos aſinos ad initũ, tauros ad implendũ armenta, quos Aeſchyli Prometheus dare ſe nobis mancipiorũ loco dicit, laborem ex parte in ſe recipiẽtia. canibus autem ad ouiũ caprarumq́ tutelam utentes, lac ipſi lanãq́ percipia

mus. Neq; enim uiui idcirco non potest, aut uictus perit homini, nisi lãces piscibus plenas, nisi anserum iocinora ponũt: nisi boues, nisi hœdos in cõuiuia crapulamq; concîdunt: nisi spectandis in theatro animaliũ cædibus fatigant: nisi in illorum exitio ludũt: dum alia ad præliandum adigunt inuita, alia belligerari nescia perdunt ultro. Nam qui ludere instituit, eũ lusibus & iocis uti par est: nec, quod pueros Bion dicebat, ranas quoties colludunt lapidibus petere, at illas iam non ioco sed serio perire, sic nos uenari piscariq; decet, ut à catulis pullisq; miserabiliter abreptorũ animaliũ cruciatibus & cædibus uoluptatem ipsi nobis struamus. Non enim qui utuntur animalibus, iniuste faciũt, sed qui perniciose, contemptim utunt, & crudeliter. SOCL. Inhibe cursum Autobule, ac in portum ab ista cõtentione deflecte. Nam qui huc accedũt, cum

Digreßio ad contentionem.

mul

multi, tũ uenatores ſunt omnes, quos nec mutare facile, nec perturbare neceſſe arbitror. AVTOB. Recte mones. ac Eubiotum quidem, & patruelem meum Ariſtonem, tum illos Dionyſij nepotes Aeacidem & Ariſtotimum, Nicandrũ inſuper Euthydimi filiũ, ſyluestris illius, ut Homerus uocat, uenatiõis artifices eſſe, & ob hoc ab Ariſtotimo futuros ſat ſcio. Inſulares aũt iſtos contrà & maritimos, Heracleonem Megarenſem, Philotimũ Euboium,

Ac quibus æquora curæ,

circum ſe Phædimus habẽs ingredit.

Tytides dubium eſt utris ſe iunxerit

ille noſter ęqualis Optatus, qui ſæpe æquoreæ, ſæpe montanæ

Capturæ exuuijs,

Syluestrem colit æque Dyctinnamq́; Dianam.

Sed quia ad nos accedit, à neutris ſtare certum eſt. Num nam recte amicule Optate conijcimus, cõmunem mediumq́; quendam iuuenili certamini

te arbitrum ac moderatorem futurũ? OPTAT. Recte prorsus conijcis Autobule. defecisse iandudũ Solonis legem uideo, quę se neutri seditiõis partium adiungentem punit. AVTOB. Sed age huc asside, ut si teste sit opus, non Aristotelicis cõmentarijs, sed tibi negociũ facessamus, quo hominis expertissimi fidem secutis, ferre sententiam citra errorẽ liceat. OPTAT. Esto. SOCL. Agite iuuenes, cui priores debeantur, ecquid inter uos conuenit? PHAED. Conuenit Soclare, sed post rixã longam. Sors enim fortunæ, ut inquit Euripides, filia, isti suc centuriata terrestrium iura prætulit. SOCL. Nũc igiť Aristotime tu quidẽ ut dicas, nos ut auscultemus, tempus est. ARIST. Dicam, atque hoc forũ litigantibus esto. Illa igitur quæ defendenda hic putat, sub ipsum enixũ facto in fætas impetu prolẽ perdunt. Capitonum uero genus quod transli

Pro terrestribus. orditur à confutatione, sed perq̃ abrupta.

toranũ

toranum uocant, etiam mucore uiuũt ſuo. Polypus autem ſub brumam ſe-ipſum uorans corrodensq́;,

Deſidet ignauo uitam pertæſus in antro,

adeò uel piger, uel ſtupidus, uel certe uentre tam rabido, aut his forſan ob-noxius omnibus. Vnde iterũ iterũq́; Plato legibus edicit, imò magis adeò uotis flagitat, uenatus maritimi ſtu-dium iuuenũ animos ne unq̃ inceſſe ret, in quo uiriũ exercitatio nulla, nul lum ſapientiæ ſtudium, nec eorũ quę uel roboris uel pernicitatis uel agilita tis parandæ gratia tolerant homines, in iſto cum lupis, congris, ſcaris con-greſſu quicquam reperiatur: cum hic longe ſecus, ferocia quidem, adeundi periculi ſtudium & uoluntatem certa men inituris: aſtuta, circũſpectionẽ & calliditatem inſidias ſtructuris: acria, uim & ſedulitatem quidq̃ nobis perſe cuturis, exemplo ſuo mire cõmendẽt inculcentq́;. Quæ quidem illam uena

tioni gloriã peperere. Piſcatus uero nullã omnino ob rem celebratur: neque deorũ quiſquã Phædime aut con gricida, quemadmodũ lupicida Phœbus: aut mulipeta, quemadmodũ cer uipeta Diana, uocari paſſus eſt unq̃. Quod quidem nihil eſt mirum, quan do & homini aprum ſolum aut ceruũ aut damam aut lẽporẽ capere, quàm uendere honeſtius eſt: thynnum con trà carabum'ue aut amiam obſonari li beralius, quàm uenari putetur. Nem pe res ignobilis & perplexa prorſus piſcatio, planeq́ inextricabilis cũ ſit, inglorium & illiberalẽ uenatũ hunc totum fecit. In uniuerſum uero, quoniam quibus rebus ineſſe philoſophi rationẽ animantibus cõuincunt, propoſitum & apparatus, memoria & affectus ſunt, tum illa è nobis procreatorum cura, & erga hos qui fecerunt bene, beneuolẽtia, qui male, maleuolentia reminiſcentiaq́ malorũ, ad hæc re

Propoſitio.

rum

rum necessariarũ excogitatio, & uirtutis deniq;, ut fortitudinis, iustitiæ, temperantiæ, magnanimitatis significatio nõ obscura: uideamus ecquid maritima, horum quidem aut nullum aut perobscurum certe & uix conijciendum uestigium relinquant, terrestria uero lucidum & solidũ uniuscuiusq; nobis præbeant exemplum spectandum. Primũ igitur tauros ut cornibus dimicationem poscunt uide, ut insperso puluere ad luctã procingun tur: apros ut dẽtes acuunt. Elephantes autem materia, quam fodiendo ruendoq; depascũtur, dentem hebetante obterẽteq;, ad hos usus altero utuntur, alterius mucroni ad auertẽda pericula parcunt. Leo inuolutis semper pedibus ambulat, tanquã uagina conditis intus unguibus, ne attritis acies retundatur, tum ut ne ansa uestiganti prębeatur. Haud enim unguis leonini notam temere inueñias, sed exigua

ac cæca quædam ueſtigia tum faciũt, cum uacillauere & greſſu titubauere. Ichneumon uero, ſæpe audiuiſtis q̃ nihil milite ad pugnam ſeſe armante diſtet, adeò diligenter amicitur limo, corpusq́ tot corijs loricatum obglutinat, in dimicationem cum crocodilo uenturus. Hirundinum uero priusquam incubationi ſe dant apparatum nónne uidemus, quàm pulchre ueſtucis ſolidioribus primũ ceu fundamẽto iactis, molliores inſuper adfigunt: luti uero quo cemento ad ædificandũ utuntur, & uelut glutino nidũ relinunt, cum penuria eſt, ad lacum ſi númue proximũ aduolantes, ſummis alis ſic ſtringunt aquas, ut humeſcant liquore tantum, nihil grauẽtur autẽ, mox cõcepto his puluere, illinũt aſpera, hiantia glutinant, figurã operi nec anguloſam, nec multifidam, ſed æquabilem, & quantũ id fieri poteſt ſphæricam maxime inducẽtes. Hæc enim

omniũ

omnium eſt cum firmiſſima tum capa
ciſſima, atq; adeò una quæ animantiũ
inſidias egregie defendit. Iam aranea
rum opus, cõmunem & matronarum
telis, & piſcatorũ ſagenis archetypũ,
quot nominibus mirari neceſſe eſt?
Nã & ipſa fili cõſũmatio ſubtilitasq́;,
& nodi telæ nec diſſolubiles nec ſta-
minoſi, ſed inſtar mẽbranæ leuis con
tinui, & ceu uiſco adhibito glutinoſi:
tũ ipſa coloris tinctura, quiddã aëro-
ſum caliginoſumq́;, quo magis fallat,
præ ſe ferens: deniq; illæ comprimis
operis habenæ & gubernatio, proti-
nus ut captiuus incidit ipſa ſentire, &
periti aucupis inſtar rete momẽto tra
here ac ꝓſilire docta, ni quotidie ſpe-
ctemus oculis, fide careant, ac fabulæ
uideantur. tam ſanè quàm iſtud quod
ego in Africa coruos nuper aquæ pe
nuria laborantes uidi, iniectis ſitulam
lapidibus explere, & eò aquam addu
cere, dũ contingi poſſet. ac in naui po

ſtea cũ nautis abſentibus canis in am
phoram oleo non plenam ſilices inij-
ceret, obſtupui, quî in mentem uenij-
ſet, ac unde ſubijſſet cani, grauibus
ſubſidentibus leuiora tolli elidiq́;.
Quale eſt etiã quod apes Cretenſes,
anſeres Cilices cõſueuere. hæ, ſi quã
oram procelloſiorem circuire neceſſe
ſit, quo minus iactentur, lapillis par-
uis ceu ponduſculo ſtabiliunt ſeſe: iſti
in traiectu Tauri montis aquilas ueri
ti, calculo quiſq; bene magno in os in
dito, garrulitatem ac illud natura ſtre
perum tantiſper cõpeſcunt, dum ho-
ſtem clàm præteruecti fallant. Eſt &
gruum illud in uolatu celebre non mi
nus. Nam ubi uentus exortus eſt ma
iori cum ui, & ſæuit cœlum, non quo
modo cum eſt tranquillum frontatim
ac lunato globi ſinu uolant, ſed in cu-
neum momento ſe traducunt, ac ipſo
mucrone uentum diuidunt, circum la
tera fruſtra luctantẽ, ſic ut nihil acies
turbe

turbetur. Eædem ad terrã delatæ qui bus eſt excubandũ noctu, crurum al terutri corpore innituntur, altero adducto prehenſum lapillũ tenent. Igi tur illa in retinendo iugitas obrepere diutius ſomnum non ſinit, ſed ſtatim ut remiſêre, decidens calculus excitat arguitq́; negligentẽ. Itaq; non eſt cur iſtuc Herculis adeò quiſq́; miretur,

Quod alæ ſubdens arcum hærentem brachio, &
Dextra clauam regens manu, quieſceret:

ut nec illum qui clauſum oſtreũ quomodo aperiendũ eſſet animaduertit primus, cũ iſtuc antea percepiſſet ab ardeolis. Deglutit enim teſtã clauſam ardea, intusq́; retentã diu agitat, mox ubi calore laſſam languentemq́; ſenſit, ibi tum reddit iterũ, hiantem iam & auulſam, ac quod eſui eſt extrahit. Formicarũ uero diſciplinam induſtri amq́; domeſticã, ut uerbis referre digne ſaltẽ impoſſibile eſt, ſic in uniuer ſum præterire minime decet. Nullũ

natura maximarũ pulcherrimarũq́;
rerum tam angustum speculũ habet:
quoniã hic ceu pura quadã in guttula
uirtutis totius significatio clarissime
relucet. amicitiæ imago est, illa inter
ipsas cõmunicatio. fortitudinis simu-
lacrũ, illa in ferendis laboribus alacri
tas. multa temperantiæ, prouidentiæ
multa, multa iustitiæ semina & argu
mẽta sunt. Cleanthes igit̃ quanq̃ prę
dita esse ratiõe aĩalia minime sentiret,
huiusmodi tamen se spectaculo inter-
uenisse fatet̃. formicas quasdã ad myr
meciã adijsse, mortuã formicã feren-
tes: ex ea egressas quasdã ijs uenisse
obuiã: ibi tum uelut collocutas intrò
rursus redijsse. hoc factum iterum ite
rumq́;. postremo uermẽ has redimen
di ut uidebat̃ mortui preciũ desuper
extulisse: eum illas tradito mortuo le
uasse ac discessisse. Iam uero nota sunt
omnibus, illa primũ in occursu bene
uolentia, dũ uacuæ onustis cedũt uia
ac

ac transitũ præbent: dum quæ uel gestatu uel importatu difficiliora sunt, arrosa partiunt prius, ac gestabile põdus in plurimos distributũ reddunt: dũ semina exponũt siccantq́ꝫ sub dio, quã rem pluuiæ signũ Aratus fecit,

Oua penetrali quando omnia progerit antro,

formica. Quanq̃ sunt, qui nõ oua sed fructus conditos quoties æruginem præsentiscũt, ac ob id corruptionem putrefactionemq́ꝫ uerentur, exponere scribant. Omnẽ uero intelligẽtiæ cogitationem superat, illa ne rursus in frugem exeant semina procuratio. Neqꝫ enim sicca incorrupta'ue in antrum congesta semina maneant, sed mox humiditate loci perfusa lacteum quiddam cõtrahant mollescantq́ꝫ, ac uerti in herbam pergãt. Vt ne igitur pullulent ac in frugẽ corrumpantur, alimentiq́ꝫ uim amittant, durent autẽ & esui sint, umbilicum grani quà mitti germen solet, erodũt multo antè ca-

ſtrãtq;. Eos uero qui myrmecias pro-
pterea quod perdidicerunt, ac ut me-
dici hominũ corpora, ſic ipſi has peni
tus perreptarunt, ſuas faciũt, haud re
cipio. Narrant autem, proximum ab
ingreſſu deſcenſum, nec rectum, nec
cuiquam cæterorũ animantium per-
meabilẽ, ſed flexibus & ambagibus,
anfractus quoſdam & obliquas ſemi
tas habentibus, in tres cauernas deſi
nere, quarum una ſit ubi cœtus cele-
brantur comitium, altera eorum quæ
in annum ſeruantur penũ, tertia ela-
torũ & uita functorũ cœmeteriũ. Vi
deor porrò non abſurde facere ſi for
micis elephantos ſubiungã, quo men
tis uim maximis æque ac minimis in
corporibus intelligamus, nec tam mi
nutis illis articulorum momentis eua
nuiſſe, nec his cõſumptam molibus.
Elephantum igitur cæteri quidẽ hoc
potiſſimum mirantur, quod diſcendo
doctoribusq; præbendo, in hominũ
cœtibus

cœtibus eas in geſtu figuras & uarie-tates effingat, quarum elegantiam ac copiam uix ipſa hominum induſtria exprimere aut memoria cōplecti faci le poſſit. ego uero hiſce magis ex affe ctibus motibusq́, quos ſuapte ſponte citraq́ doctrinā tenet, uelut ſimplici-bus & impermixtis ac incōfuſis, æſti mandam beſtiæ intelligentiam puta rim. Nam Romæ certū eſt cum haud ita pridem ad geſtus quoſdam miros indipiſcendos, & motus euolutu diſ-ficilimos ingeminandos antea quidē inſtituti fuiſſent, unum tardioris inge nij, quia ægrius hæc aſſequebat̃, ubi-libet peſſime audientem, & uerberi-bus ſæpe caſtigatum, deprehenſum noctu eadem illa ex ſeſe ad lunam me ditantem molientemq́. In Syria uero prius elephantū ſcribit Agnon, cum in ædibus cuiuſdā aleretur, ac ſeruus qui additus curator erat, de demenſo quotidie ſubtraheret, dimidioq́ bel-

ſuam fraudaret, ſedenim hero iam ali
quando præſente conſiderantecꝫ de=
menſum totum ſolueret, torue tuen=
tem, ac promuſcida contrahentē, hor
dei partem additā repuliſſe, ac quàm
exactiſſime ſeparauiſſe, ſerui iniuriā
hoc nimirum pacto ad herū deferen
tem. Alium uero cum lapides & ter=
ram magiſter ad explendam menſu=
ram pabulo miſcuiſſet, ipſum ex foco
correptū cinerem in ollam magiſtri,
elixis iam carnibus inieciſſe. Quid is,
qui Romæ à puerulis promuſcidem
ferro pungentibus laceſſitus, arreptū
altecꝫ ſublatum puerum confecturus
uidebatur, orto circunſtantū ingenti
clamore, lente in terram puerū appli
cuit rurſum, ac præterijt, pœnam ſa=
tis magnam ſcilicet iudicans, timuiſſe
tanti. De ſylueſtribus uero & more
ſuo uiuentibus cum multa alia, tum il=
lud præſertim in tranandis flumini=
bus elegans narratur. traijcit prior,
cæteris

cæteris hoc ſeſe dans, natu ſimul & mole minimus: cæteri interea ad ripã aſtant, quantumq́ꝫ flumen ille magnitudine ſuperet, ſpeculantur. quæ res exercitui reliquo nõ dubiam ad traijciendũ ſpem facit. Hũc loci cum oratione uentũ ſit, uulpem haud puto uel ob ſimilitudinem ingenij prætereundam. Poëtæ igitur columbam Deucalioni ſcribũt arca emiſſam quantiſper remearet, & eodem continuò ſe reciperet, tempeſtatis, poſtq̃ꝫ auolaſſet, ſerenitatis argumentum dediſſe. Atqui Thraces etiamnũ flumen glaciatum tranſituri, non aliunde quàm à uulpe documentum capiunt prius. leniter hæc ſuper glaciem incedens, auriculam admouet, ac ſi ſtrepitum ſubterlabentis aquæ captando conſequi poteſt, nõ ſatis alte ſed tenuiter & inualide fixam colligens, ſiſtit gradum, ac niſi quid uehementer urget, nuſq̃ꝫ promouet pedẽ. ſtrepitũ uero poſtq̃ꝫ

audire nullum poteſt, ſumptis animis traijcit. Quam rem non eſt cur quis ſenſus qui quidem rationis expers ſit conſũmationi adſcribat: ſenſum quippe inſecuta hæc ratiocinatio eſt, non ſenſus: qua colligit̃, quod ſtrepat moueri, quod moueatur non eſſe fixum, quod non ſit fixum liqueſcere diffluereq́ꝫ, quod liquidũ ſit reniti nõ poſſe, ſed impelli & cedere. Dialectici uero canem quoties ad iſta uenit uiarũ diuerticula multifida, eo quod ipſi è pluribus diſiunctum uocant argumentationis genere uti, & hoc pacto apud ſe conſtituere dicũt, aut hâc fera abijt aut hac, atqui neque hac neq; hac, hac igitur ut abierit reliquũ eſt: eamq́ꝫ ad rem nil ſenſum quàm apprehenſionẽ nudam conferre, rationẽ uero & ſumpta, & è ſumptis ipſam mox cõcluſionem efficere. Atqui iſto quidem Dialecticorum teſtimonio falſo nimirum & adulterino canis non eget. Nã ſenſus

ſus ipſe, quà elapſa fera ſit, ex ipſius ueſtigijs & curſu deprehēdit, ualere longū tam diſiunctis quàm cōiunctis iſtis Dialecticorū dicens. Ad hęc ſtudia ſunt officiaq́ꝫ & opera innumerabilia, quæ uiſu nullo, ſed nec olfactu, ratione uero ſola, ſola mente cum fieri tū deprehendi certū eſt, è quibus æſtimare naturam canis licet: cuius quidē illam inter uenandum continentiam, obedientiā, ſagacitatē, ridiculus ſim ſi recenſere pergā, apud uos præſertim qui iſta quotidie cernitis tractatis. Romani certe illius ciuili bello perempti caput reſcindere iuſſus tandiu potuit nemo, quàm canem qui aſſeruabat defendebatq́ꝫ herū, circunſtantes confodiſſent. Pyrrhus uero rex, cum iter exercitu faciens incidiſſet in canem occiſi hominis corpus ſeruantem, intelligeretq́ꝫ tertium iſtic diem per inediam durauiſſe, nec reliquiſſe corpus, ipſum quidem cadauer ſepe-

liri, canem uero unà duci & curari iussit. paucis pòst diebus, cum inquisitio per exercitum fieret, ac milites ordine rege sedente transirent, aderat canis ipse quoque tacitus interim & tristis: uerum ubi cęsores heri accedere conspicatus est, uociferatu horribili procurrit intonuitq́, ad Pyrrhũ subinde conuersus, ut nõ regi modo, sed omnibus qui aderant in suspicionem homines maximam uenirent. Statim igitur comprehensi rogatiq́, cum leues quædã coniecturę concurrissent, confessa cæde pœnas dedere. Idem Hesiodi sapientis illius canem fecisse fama est, cum Ganyctoris Naucletij filios, quorũ manibus peremptus uates erat, prodidisset. Istuc uero q̊d maiores nostri Athenis iam tũ agentes se uidisse narrare soliti sunt, his quæ diximus longe cõspicuum est magis. Aesculapij templũ homo quidã clàm subiens, magni ponderis auri argentiq́

tiq; donaria surripuit, ac latêre putãs tacite sese subduxit. Canis aũt qui tũ custos erat templi, Capparus nomine, quoniam latratus æditourũ nemo curabat, sacrilegũ fugientem insecutus est ipse: ac primo quidẽ saxis petitus nõ destitit: mox exorta iam luce, propè quidem non accessit, sed oculis diligenter hominem seruans sequebatur: cibum uero obiectum ne cõtingebat quidem. iam ubicunq; quieuisset ille, excubabat hic iuxtà: rursus cum procederet, surgẽs insequebat̃ item. uiatoribus etiam quicunq; se obuiam tum fortè tulissent, adulabat̃, cũ hunc infeste semper allatraret, impeteretq;. Hæc cum qui furem persequebantur ex obuijs colorem simul & magnitudinem canis narrantibus sciscitando comperissent, auidius iam urgentes, prehẽsum hominẽ à Crõmyone usq; reduxerunt. Canis autem conuersus exultãs gestiensq; præuolabat, ueluti

ſuam prædam capturamq́ꝫ ſacrilegũ illum faceret. Ei ut alimentum publice daretur, tum ut ſacerdotibus cura huius perpetua incumberet, Athenienſes ſciuerunt: uetus arbitror humanitatis in mulum maiorũ ſuorũ exemplum ſecuti. Nam cum ædem quę in arce ſacra Mineruę eſt Pericles moliretur, & ſaxa plauſtris, ut fit, multis quotidie cõueherent, ex ijs mulis qui hactenus quidem ſtrenue laborarãt, ſed ob ſenectã manumiſſi iam fuerãt, unus in Ceramicũ quotidie deſcẽdere, plauſtris quæ ſaxa ſubuehẽbãt obuiare, ſemꝑ unà redire, unà uelut hortator currere ſolebat. Hoc animalis ſtudium miratus populus, ali publice ſic, quemadmodum annis defectũ pugilem iuſſit. Eos igitur qui nullũ nobis cum brutis iuſtitię cõmerciũ intercedere dicunt, recte ſentire putandũ eſt, ſiquidẽ marina & quæ in profundo degũt reſpiciamus, quando in his

nullſus

nullus omnino gratię sensus est, amor nullus, nulla ingenij suauitas: recteq́ Homerus,

Glaucum te genuit mare,

de immãsueto & omnis societatis experte dixit, quod beneuolum mite'ue nil mare gignat. De terrestribus autem si quis idem statuat, illud ipsum immitẽ ac ferũ esse necesse est. aut dicat ille nobis, quæ Lysimacho iustitię cum Hyrcano cane necessitudo fuit, q̃d illi extincto solus adhęsit, & capite huius in rogũ tandẽ illato, ipsus sese in ignẽ ultro pręcipitauit. quę eadẽ eodemq́ modo fecisse quem Pyrrhus non rex ille, sed priuatus homo educarat fama est, circũ exanime heri corpus continuò hærentem, capulo cum efferretur assultantem, postremo in pyram sese abijcientem ac comburentem. Quid Poro regi in illa aduersus Alexandrũ pugna saucio, nõne multa elephas spicula leniter ac citra do

lorem promuſcide uulneribus extra-
xit: & cum eſſet grauiter uulneratus
ipſe quoq;, non antè abiecit ſe tamen
quàm exanguem & nutabundum re
gem intelligeret. hic eñ ut ne durius
ille caderet, ſenſim ſe humi prior de-
miſit, uelut ſtratum hero incumbenti
præbẽs. Bucephalus aũt quantiſper
nudus erat conſcendendum ſe etiam
equiſoni dabat: ornatus uero regijs
iam aulęis collaribusq́;, neminem ad-
mittebat, Alexandro tantũ excepto.
cæteris periculũ facturis, aut alioqui
propius accedentibus, ingenti hinni
tu occurrere inſultareq́;, ac niſi cede-
rent fugaq́; ſibi conſulerẽt, proterere
ſolitus. Nec ignoro hanc uobis exem
plorum turbam uideri promiſcuã &
confuſam. atqui ſic animantũ ſolertio
rum negocia ſunt, ut in uno unius tan
tum uirtutis ſignificationem compe-
rire haud facile poſſis. Eadẽ & arden
tiſſime ex ſe genita diligunt, & ambi
tio-

tiosissime educāt. Cumq́; generositas insit, est etiam intelligentia. nec usq́; uafrities & circunspectio, uel audacia uel fortitudine caret. ac ut diuidere cupias singula, secernereq́;, clementis & excelsi simul ingenij significationem canes præbent, statim ut se demisit is quem petunt, ardorem remittentes. Notum illud est,

Hi magno clangore ruunt, sed cautus Vlysses
Humi decubuit, manibusq́; abijcere sceptrum.

Neq́; enim qui humi se deijcit ac egeni speciem præfert, amplius inuadūt. Eū certe qui inter Indicos primas tenebat, quiq́; aduersus Alexandrū depugnarat, in harenā productū, quantisper ceruus aut aper ursus'ue emitteretur, contemptim immotū iacuisse ferunt. Sedenim ubi leo cōspectus est, excitatum momento, pedibus harenam sparsisse, uelut hunc antagonistā dignum se iudicaret, cæteros omnes despicaretur. Venatici quoq; leporē

eum insequuntur, siquidem necarunt ipsi, discerpere & sanguinem auide lambere gaudent: sin, quod persæpe fit, cursu confectũ, ac spiritibus quantũ supererat, extrema contentione cõsumptis, exanimem assequũtur, prorsus non attingũt: astant autem cauda tantum gesticulantes, quasi non pulpæ, sed uirtutis ergò certasse uideri uelint. Astus autem documẽta mirabilia cum sint, missis graculorum, uulpium, luporũ, gruumq́ꝫ technis, notis nimium, teste rei sapientũ illorũ ueterum uetustissimo & sapiẽtissimo Thalete utemur, quem quod astu feras superasset, haud minimũ admirationis consecutum esse ferunt. Mulus quidam eorum de numero, quibus aduehendi salis negocium dabatur, traijciens flumen lapsus est non sponte: sale uero liquefacto exhaustoq́ꝫ surgens expeditior iam, sensit notauitq́ꝫ causam. postea quoties flumen transiret,

ex industria submisit mersitq́ uasa, desidens leniter ac utrūq; in latus quantum id fieri posset nutans. Hæc ubi Thales accepit, pro sale, lana spongijsq́ compleri uasa, clitellas imponi & agi mulū rursus iussit. ille cum de more se mergens, onus aqua subeunte uehementer grauasset, parum cōmodum sibi hunc dolum ratus, ita deinceps caute sciēterq́ traijcere solitus est, ut nec inuito quidem contingerēt onus aquæ. Non dissimile perdicum cōmentum est, in quo quidem patriū illū interim amorē etiam animaduertas. Pullos, quātisper fugitare per ętatem non licet, assuefaciunt, ut quoties uenator instet, supini sternāt sese, gleba fece'ue corpori ueluti integumento superingestis. ipsæ uenatorem alia abducunt interim. circumagūt enim se, ac impedite uolant, tantūq́ non deficere cursu simulāt, captarum hoc pacto speciem tantisper præbentes, dū

procul à pullis hominē auellāt. Lépo res in cubile se recepturi, catulos alium aliò transferūnt, sæpicule iugeri etiā interuallo dissitos, ut si uel homo uel canis subeat, idem omnes in periculum ne uocent. ipsi deinde impressis discursu multiplici prius uestigijs, saltu postremo ingenti inde abripiūt sese, atq; sic cubant. Vrsus autē ueterno quem uocant appetente, priusq; plane torpet grauisq; & stupidus iacet, locū repurgat antea, ac subiturus specum, per reliqua quidem gressu quantum id fieri potest suspenso maxime et leni, summis tantū nixus uestigijs incedit, postremo per terga uolutatus ꝓmouet corpus, agitq; in lustrū. Elephantorū fœminæ proxime uias, quô carniuoras crudelesq; bestias minimum accedere sciunt, fœtus cōprimis ædūt. Mares autem, quoties abdomine & corpulētia impeditos esse se uident, secessione consulunt sibi, ac

latitando tuentur, quasi fugiendo nõ possint. Quid erinaceorum in defendendis tuendisq́ se dexteritas, nõne prouerbio locum fecit?

Scit uulpes multa, unum sed magnum erinaceus:
Nam hac urgente (sic ferunt) calix uelut
Nucis castaneæ, circùm spinas rotans,
Tutus iacet, nulla arte uulnerabilis.

Admirabilior est illa pro catulis solicitudo ac prouidentia. uites subit uindemiæ tempore, pedibusq́ botrorũ acinos in terram decutit: hos, istic circumuolutatus, excipit cõfixos spinis. ac memini cum iam olim nobis qui tũ aderamus omnibus spectantibus botri reptantis ingrediẽtisq́ speciẽ præberet, adeò se cumulauerat atq́ opplerat uuis. mox ut subiuit antrũ, partim nunc quidem ex se decerpendũ, partim condendum catulis præbet. Cubile uero meatus duos faucium instar habet, ad Boreã alterũ, alterũ ad Notũ conuersos. hos prout cœli mutationem præsentiuere, qualiter uela

nauium ſolent, uicibus alterum in ad-
uerſum uentum ſpectantē obſtruūt,
alterum aperiunt. Atq; hoc Cyzice-
nus quidam cum animaduertiſſet, no
men ſibi ea ex re peperit, quaſi uētos
prædicere ſyderali quadam ſcientia
poſſet. Iam ſocietatis & cōmercij uim
non abſq; intellectus ſenſu elephan-
tos oſtendere, Iuba autor eſt. foſſa du
cta, eaq; fruticibus paruis, & humo
leui obtecta uenatores his ſtruūt. huc
igitur quoties decidit aliquis, cæteri
quicunq; comitantur congeſtam un-
diq; ſyluam ſaxaq; inijciūt, dum cauo
foſſę expleto egreſſus captiuo detur.
Idē, ſupplices dijs immortalibus eſſe
tradit: quippe qui ſuapte ingenio &
mari luſtrentur, & ſurgentem ſolem
adorent proni, promuſcide uelut ma
nu in cœlum ſublata. unde chariſſimū
dijs animal eſſe conſtat, uel Ptolemæi
Philopatoris teſtimonio. is enim cum
uicto Antiocho ſacra dijs facere ma-

gnifica cuperet,ac inter cætera multa
collatæ uictorię pręmia, etiã elephan
tos quatuor immolaſſet, noctu proxi
ma inſomnium habuit,quo multis ira
tum propter abſurdæ uictimę genus
numen minabatur. Igitur expiatiõe
ſedula placauit numen, & elephãtos
quatuor æreos in iugulatorũ locũ ere
xit. Haud minus eſt & leo ſocium ani
mal. Graues annis & confecti iam in
cõmunem à iunioribus uenatum du-
cuntur, ac ubi curſu deſpondêre ani
mum,ſedent,euentumq́ præſtolantᷓ.
iuuenes interea rem agũt. mox ut ſuc
ceſſit, clamore in uitulini mugitus for
mam contemperato,ſignum dant,uo
cãtq́ ſenes. illi ſtatim ut ſenſere accur
runt,ac in cõmune præda fruuntur.
Sunt ferarũ amores etiam, idq́ pluri
marũ,feri alĳ & rabidi, quemadmo-
dum & hominum. alĳ nec ambitione
barbara,nec inuenuſto cõgreſſu,qua
lis Alexandriæ Grammatici Ariſto-

phanis corriualis elephas fuit. Coronariam eandem uterq; deperibant, cum elephas quidẽ Grãmatico haud ſegnius amorẽ ſtudiumq́; declararet: poma forum trãſiens amicæ adferre, iuxtà diu aſſiſtere, cunctariq́;, promuſcidem intra ueſtium ſinus inſerere, ac mamillarũ decus blande palpare, contrectareq́; ſolebat. Draco uero cũ Aetolam uirginẽ amaret, ad eam noctu commeare, corpus leniter ſubire, mox complecti, iuxtaq́; cubare, tum nullo prorſus dato incõmodo, appetente iam luce, placide diſcedere. id quia ſæpe fecerat, puellã cognati aliò trãſtulerũt. ille ubi amicã quã paſſim oberrando quæſierat, conſuetudine diei unius & alterius tantum fraudatus reperit, non placide ut antea, ſed iracũde adortus, nexibus reliquis manus & corpus nodabat, extrema cauda crura flagellabat, amatoriam quandam indulgentemq́; magis quàm uin

dicem

dicem iram declarãs. Anserem uero & arietem ægyptios, quorũ ille puerum, hic cithariſtriam Glauciam deperibant, quoniam exempla celeberrima ſunt, & uos ſaturos propemodũ narrationibus eſſe uideo, nunc quidẽ prꝑteribo. Sturni uero coruiq́ & pſittaci, quoniam loqui diſcunt, & uocis ſpiritum tam ſequacem, tam æmulũ, penſandũ formandumq́ docentibus præbent, ea ipſa docilitate adeſſe patrocinariq́ cæteris animalibus uidentur, & tantum non uoce teſtari, etiam cꝑteris omnibus proferẽdi ſermonis, & uocis articulandæ uim natura conceſſam. An uero nõ uehementer ridiculum ſit, locum hac quidem in re cũ his contendendi marinis relictum ullum putare, quibus ne ad muſſitandũ quidem ſuppetiuit natura uocẽ: cum in horum natiuo, & quẽ nullo doctore didicere concentu quanta facultas, quanta gratia ſit, poëtarum eruditiſſi

mi ſuauiſſimiq́; teſtãtur, cantiones & carmina, ut queq; dulciſſima ſunt, nõ aliis quàm luſciniarũ cygnorũq́; modulis cõparantes. Ac quoniam in uniuerſum docere quàm diſcere, rationi confinius, & maioris cuiuſdam facultatis eſt, etiam hoc poſſe animalia, doctiſſimo uiro Ariſtoteli affirmãti credamus, luſciniam quæ ad canèndum pullum inſtitueret obſeruatam. Aſtipulatur certe, quod inconcinnius canunt, quaſcunq; matres ob exilitatẽ uocis amandant: docent contrà quæcunq; degunt unà, diſcuntq́;, nõ quæſtus laudis'ue ſtudio, ſed quia modulari uolupe eſt, tũ quia magis elegantiam quàm uſum uocis amauere. Cuius quidem rei commemorare uobis, quod è multis græci romaniq́; nominis hominibus accepi, iiſq́; qui interfuere, memorabile exemplũ poſſum. Tonſor quidam, officinam Romæ habens ex aduerſo templi quod forum

Græcum uocant, picã prodigiose strepéram & loquacẽ, humana uerba, ferarum sonos reddere, instrumentorũ omnium garritus & strepitus effingere, idq́ nullo cogente, sed sponte sua assuefacientem sese, ac nihil indictum inimitatumq́ relinquere gestientem, habebat. Accidit autem ut hâc diues quispiam ingenti tibicinum strepitu efferretur. hi quia nobilitati fama erant, & canere iussi fuerant, moram istic fortè, ut fit, diutius hominum studijs se dando canendoq́ traxerunt. pica postridie muta elinguis que fuit, adeò, ut nec quã inter quotidianas necessitates uocẽ solita fuerat, mitteret. Præbuit his qui norant antea, silentium subitum admirationem ingentẽ, tum illis ipsis qui adire hæc loca consueuerant, muta ac perturbata omnia cernentibus, tristitiam incussit. Venenum alij per eiusdem opificis homines datum, pleriq́ tubarum uoce au-

ditum obstupefactum, unàq; uocẽ extinctam suspicabantur. Sed neutrum fuit, apparabat. quippe omniq; ingenij studio intrò reuocato, uocẽ sic quẽadmodum organum aptabat instruebatq;. Subitò enim redijt illuxitq; spectatoribus suis, non consueta illa ueteraq; imitamẽta, sed tubarum cantum ijsdem prorsus periodis sonans, transitus omnes insuper, omnes numeros eodem planè pacto seruans. Coniunctius itaq; quod dixi rationi, sponte quàm facile discere, est. quanquã unũ hoc disciplinæ docilitatisq; exemplũ quod ipse Romę uidi, uereor ut præterire queam. Canis mimo cuidã personam non unam reprę sentanti, inter agendum adhærẽs, cum alios multos argumenti calamitatisq; illius gestus proprios scite effinxit, tum pharmaci (quod soporiferũ fingebatur, sed esse letale debuerat) experimentum cum in ipso caperetur, panẽ in quo mixtũ scilicet

ſcilicet erat pharmacum accepit, uo-
ransq́ꝫ paulò poſt treme͂ti titubantiq́ꝫ
& iam uix caput attollenti ſimilis, po
ſtremu͂ porrectus uelut exanimis ia-
cebat, trahe͂dum auferendumq́ꝫ ſe ſic
ut drama poſtulabat præbens. Vbi
uero ex his quę dicebantur fiebantq́ꝫ
tempus eſſe animaduertit, primu͂ pau
liſper commouit ſe, uelut profundiſſi
mo ſomno expergefactus, deinde ca
put leuans ſuſpexit, poſtremu͂ miran
tibus omnibus ſurgens, ibat ad quem
debebat, que͂q́ꝫ requirebat drama læ
tus & geſtiens. Ingenium igitur mor
tales omnes & Cæſar ipſe (aderat em͂
Veſpaſianus ſenior in Marcelli thea
tro tum) uehеme͂ter obſtupuere. At-
qui ridiculi fortaſſe ſumus, qui anima
lia docilitatis ergò uehimus, quorum
nos ſummis in rebus Democritus eſ-
ſe diſcipulos oſte͂dit: aranearu͂ texen
do ſarciendoq́ꝫ: hirundinu͂ ædifican-
do: ſuauium uero illorum cygni luſci-

niæq́ modulãdo carmine & uoce fin
genda. Quid quod ex unoquoq́ triũ
medicinæ generum particulam hæ ſi
bi magnam quandam & præclaram
uendicant. Non ſolum enim medica
mentis utuntur, teſtudines origano:
muſtela cũ ſerpentẽ glutiuit ruta inſu
per uorata: canes herba, cholerã infe
ſtam trahẽte: ſerpens illito marathro
obductam caligantibus oculis pellicu
lam tenuante perſcalpentéque: urſus
poſt incubatum diutinum luſtrũ exi-
ens, ſylueſtri aro aluum conſtrictam
hactenus acrimonia ſua ciente: idem
cum cœpit nauſea myrmeciam adiẽs;
aſſidensq́ linguam humore dulci flu-
entem exertã leuiter tandiu tenet, dũ
ſcatere formicis uideat, eas deglutit
poſtea, uehementerq́ iuuatur. Purga
tionem uero qua ibis utitur, ſalſuginẽ
ſcilicet adhibens, aduertiſſe & imitati
poſtea Aegyptij dicuntur. Sacerdo-
tes certe nulla iſtic aqua luſtrantur, q
unde

unde hauserit ibis, quia medicatã aut alioqui insalubrem hæc auis nõ attingat. Hoc inquam medẽdi genere animalia nõ solo utuntur, quandoquidẽ & cibi se moderatu pleraq; curant. leones, lupi, carnibus farti nimium, abstinent, cubandoq; tantisper se fouẽt dum percoquant. Tigrim igitur narrant quo tempore diætam certã præstituerat, obiecto hœdo biduum totũ abstinuisse, tertio die esurientẽ postulauisse aliud, feleq; datũ discerpsisse, cũ hœdo ceu domestico iam & familiari parceret. Iam chirurgicen elephantos callere certo traditur. quippe spicula hastasq; & tela uulneratorum corporibus astantes extrahunt, idq; citra conuulsionem & damnum. Creticæ uero capræ pastu Dictami telis eiectis, nónne grauidis eijciendi partus ostendêre uiam? Huc properare uulneratas solum uideas, dictamũ quærere, dictamũ sequi. Minus ista

miranda uideantur, ſint licet miranda maxime, ſi tributam animantũ generi ratiocinãdi uim, numeriq́ꝫ notitiam inditam cogitemus, quales iſti Suſis ſunt boues. Hortos hi regios uerſatili machina, & modiolis hauſtorijs numero certis rigant: cẽtenos modiolos in dies ſingulos ſinguli boum ducũt. plus nõ auferes, ne ſi adigere quidem aggrediare. ac ſæpe cum experimenti gratia imperatum fuiſſet amplius, ſubſiſtere ac ſoluto penſo nõ progredi, compertum eſſe Gnidius Cteſias ſcriptũ reliquit. Afri uero Aegyptios ob hoc quidem ridẽt, quod Origem, quo die momentoq́ꝫ ſydus quod ipſi Soten, nos Syrium ſeu Canem uocamus, occidit, uocẽ ædere fabulentur. ipſorũ quippe capras, quoties cum ſole, eodẽ plane loco ſtella hæc oritur, in ortum omnes conuerſas eò reſpicere, atq́ꝫ hoc ſyderis eius reuolutionũ argumentum certiſſimũ eſſe, cũq́ꝫ de-

cretis

cretis astronomicis prorsus congrue re. Vt porrò sibi imponat finē iam aliquando oratio, desinatq́ꝫ, age ad istuc sacræ anchoræ præsidium summum uenientes, de diuinatione uatidicaq́ꝫ animantum ui pauca dicamus. Neqꝫ enim parua ignobilis ue, sed ingens ac peruetusta diuinandi pars augurium est. Illa quippe naturæ uolucrū celeritas, & ingenij promptitudo, tū repentina cōuersio ad incidentē quālibet phantasiam expedita, utendā se dijs uelut organū, & in motus, uoces sonos, habitus quoscūqꝫ flectendam præbens, seu remorari seu promoue re quidquam opus est, negocia & co natus hominū, sicut uentus nauigia, nunc quidem interpellat, nunc accele rat, & ad finem perducit. Itaqꝫ in uni uersum omnes quidem aues deorum caduceatores Euripides, cygnorū ue ro priuatim cōseruum se Socrates uo cabat, quemadmodum & reges etiā,

Pyrrhus quidem aquila, Antiochus autem accipiter appellari gaudebat. Pisces uero, stupidos & indoctos homines conuicio scōmateq́ uocare solemus. Cumq́ decem millia myriadū sint, quæ per animalia & uolucres diuinitus homini nunciant, ne unū quidem est quod exhibere patronus ille maris possit. muta sunt omnia, & prouidentiæ totius cæca, in impium & titanicum locum uelut sacrilegorū conciliabulū abiecta & damnata, in quo omnis animi ratio & cogitandi uis extincta, sensus tantum uix parua quædam scintilla mixta fluctuat, palpitantibusq́ quàm uiuentibus similiora uidemus. HERACL. Erige supercilium Phædime, & ad pugnam te nobis insularibus maritimisq́ comparato: nihil hic ludicrum est, sed certamen ualidum cōtentioq́, subsellijs adhuc & tribunali ni fallor dirimēda. PHAED. Patent equidem insidiæ Heracleon,

Pro aquaticis.

simul

ſimul & dolus. heſternum adhuc ructantes, merſosq́ꝫ potu, ſobrius ut uides, egregius ille ex inſidijs nos adoritur. ac tergiuerſari quidem animus nõ eſt. nõ patiar enim admirator Pindari qui fui ſemper, ut iſtuc in me uatis eius meritò quadret:

Oblato qui moram nectit certamine,
Profundas deijcit uirtutem in tenebras.

Ocij ſiquidem abunde nobis eſt, ceſſantibus nõ horis, ſed canibus, equis, retibus, & omni uerriculi genere, tum inducijs hodie uniuerſæ terreſtrium marinorumq́ꝫ animaliũ genti per hoſce ſermones cõceſſis. Animo uero ſecuro uos eſſe iubeo. utar eñ ocio modeſte, non philoſophorũ opiniones, non Aegyptiorũ fabulas, nõ incertas Indorũ Afrorũue hiſtorias, ſed quæ ipſos qui mare colunt teſtes habent, quæq́ꝫ conſpecta, fidem ipſis ubiq́ꝫ faciunt oculis, ex infinitis paucula producturus. Tametſi quæ terreſtriũ ani

malium exempla ſunt, obſcurũ nihil habent, ut quę ipſis ſenſibus, aperiantur modo, ſponte ſe ingerant: aquatica uero paucula cerni, atq; id ægre permittit mare. fœtus autẽ & educationes, bella & pacem, quibus utũtur inuicẽ, plerorũq; prorſus abdit etiã. Vnde cum in obſcuro poſita permulta intelligentiæ memoriæq; & humanitatis piſcium argumenta ſint, facile uidere eſt his noſtris partibus quantum incõmodetur. Deinde terreſtria illa, quia cũ homine ueluti tribus gentisq; eiuſdem degunt, moribus humanis prorſus concolorantur, ac non ſolum educationis & diſciplinę, ſed imitationis etiam beneficiũ ſentiunt, quo quicquid auſterum & tetricũ eſt, ſic quemadmodũ aquę fluuiatilis cõmercio mare, miteſcit: quicquid incõpoſitum & ignauum, dexteritatẽ hominũ excuſſum ſuſcitatur. Marinorũ uero uita immenſo interuallo hominũ conſortio

ſortio excluſa, peregrinũq́ꝫ nihil, nihil adulterinũ habens, ſua quædã & germana ac ueluti indigena & impromiſcua eſt, idq́ꝫ adeò loci magis quàm naturæ ratione. Nam ipſa quidem natura quantũ ex ſeſe cõſequi diſcendo poteſt, totũ colligens cohibensq́ꝫ, ſæpe quidem anguillas (ſacras uocant) cicures ædit, quales Arethuſam habere conſtat: ſæpe uero piſces cæteros, idq́ꝫ multis in locis, indito nomine, dicto audiẽtes. qualem & Craſſi murenam fuiſſe ſcribunt, cuius ille mortem luxiſſe fertur. & cum obijceret Domitius, an tu murenã luxiſti? retorſiſſe, an tu uxores tres cum extuleris, unq́ꝫ lachrymaſti? Crocodili uero ſacerdotum ſe clamantũ nõ ſolum uocẽ agnoſcunt, cõtrectariq́ꝫ ſuſtinent, ſed aperto rictu purgandos manibus dentes & linteolo detergendos præbẽt. Et Philinus optimus uir Aegypto ubi peregrinatus eſt reuerſus nuper, apud

nos narrabat, in urbe Antæi anum ui disse se in eodem cum crocodilo grabato mollissimo cubantē, cum huic se eleganter ille applicaret. Tradūt etiā Ptolemæo iam olim regi, cum croco dilum sacrum frustra diu, sacerdotibus nequicꝗ scilicet clamātibus hor tantibusꝗ uocasset, obitum qui haud ita multo pòst insecutus est, portendi uisum. Vnde preciosę illius diuinationis expers immune'ue genus aquaticum non esse satis liquet. Quandoquidem & iuxta Suram uillam Lyciæ, inter Pheltum & Myronem sitam, sic è piscibus auguria, arte quadam captari uideo, quemadmodū ex auibus alibi, dum linguæ uoces, dum fugas, dū bella eorum speculantur & obseruāt. Ac esse quidē nō aliena à nobis aquatica, aut nihil sortem nostrā prorsus miserātia, satis hæc arbitror declarāt. Industriæ uero genuinę illius meręꝗ & impermixtæ argumentum ingens
est

est, quod uulgò mortales omnes usu compertum tenemus. Neq; enim natatilium quidquã, solis quæ affixa petris hærent exceptis, aut manu prehendi, aut sine negocio circũueniri sustinet, quo modo lupis asini, papilionibus apes, hirundinibus cicadæ, serpentes ceruis persæpe capiunt. Hinc enim ἐλάφοις græce nomẽ est, haud à celeritate, quod putant quidam, ed sserpẽtis tractione sorptioneq; ductũ. Ouis etiam pedis grauiore sonitu lupum stulta uocat. Ad pardũ pleraq; uel spõte adcurrere, odore allecta, simiam cõprimis, narrant. At enim marinorũ in uniuersum omnium, nullũ propter ingenij sagacitatẽ & suspicacem circunspectãq; aduersus insidias præsensionem, capi uulgari negligenti ue uenandi opera posse, sed instrumẽtis omnigenis, & in his ipsis dolo uafricieq; certa opus esse, declarãt quę quotidie uidemus. Nam & piscato-

riam harundinem crassam esse nõ patiuntur, tametsi forti contra captorũ resultus opus est: sed tenuem magis probant, ne iactæ umbræ latitudine animal alioqui suspicax absterreatur. Et funiculum ipsum nodorũ uinculis nec multiplicibus nec asperis faciunt, quando & hinc dolũ coniectant. Setis deniq; ad hamũ appositis, albicantibusq; maxime, & maris aquam colore proxime simulantibus, hocq; magis fallentibus, ex industria utuntur. Id uero quod poëta dicit,

Hæc sese plumbo similis demersit in altum,
Quale per agrestis transmissum cornua tauri,
Piscibus exitium portat cladem q; futuram,

haud recte intelligunt quidã setis, bubulis ueteres ad hami funiculos usos esse putãtes. κέρας enim quod Græcis cornu est, etiam setam significare, atq; κείρασθαι & κουρὰν tondere & tonsionem, & apud Archilochum κεροπλάστην concinnandæ comæ studiosum

&

& quasi fictorem institoremq́ formę dictum. Est autem nõ uerum. equinis enim setis utebantur, atq; ijs masculorum tantum, nam suas equę lotio semper irriguas, exiles nimis & imbeciles reddunt. Aristoteles etiã nihil hic nouum exquisitum'ue poëtam significasse dicit, sed ita solitos, cornu proxime hamum funiculum circundare, ne sorpto hamo dentibus piscium præcideretur. Curuis autem hamis ad mugiles amiasq́ utũtur ideo, quoniã os illis angustius est, tum quia rectos uitant. Quanquam curuos etiam persæpe mugil suspectos habens circumnatat diu, cauda ab omni prius parte percellens escam, ac tantum quod reuulsit glutiens. quod quidem nisi successit, ore in angustum collecto contractoq́, summis tantum labris ac uellicatim stringit escam. Labrax uero animosius etiã quàm elephas ipse, quoties incurrit hamum, non alteri quod

ille, sed ipsus sibi telum extrahit. hūc enim illucq́ iactando caput, uulnus primum patefacit, deinde calcitratus laborem sustinet tantisper, dum con uellat hamū. Vulpes autem ad hamū quidem temere haud accedit, callida uitans dolum: capta uero auertitur su bitò. potest enim ob natiuā corporis tenacitatē mollitiemq́ mutare & in- uertere sese. ergo postquam intestina foris omnia effudit, hamus ultro deci dit. Hæc liquide piscium cum proui- dentiam insignem, tum eiusdem, quo ties oblata gerendæ rei occasio est, usum callidum & exquisitum docēt. Sunt alia in quibus coniunctū isti per spicaciæ societatis studiū uidere est, cuiusmodi anthie sunt & scari. Scarus ubi glutiuit hamum, cæteri qui tū ad- sunt approperant, funiculū abrodūt. Iidē si quis in nassam aberrauit forte, caudam intrò porrigūt, & hunc mor dicus inhærentem foras extrahunt,

atque

atque ad ſe reducunt. Violentius anthiæ ſuccurrunt contribuli, reiectum in humeros funiculum ſurrectis aculeis reſecare, ſpinæq́ꝫ aſperitate refringere ſoliti. Atqui quod periclitanti alteri ſuccurrere adeſſe ue ſuſtineat, terreſtre ſcimus nullum, non urſum, non aprum, non leenam, non pardum. in unum quidem quæ generis eiuſdem ſunt, in theatris coëunt, & inter ſe diſcurrunt, alterum uero alteri opitulari nec nouit nec cogitat: fugiunt reſiliuntq́ꝫ, & ab eo quod uulneratū concidit moritúrue, q̃ꝫ longiſſime diſcedunt. Nam illa de elephãtis bone uir hiſtoria in foſſam cõgerẽtibus, ac delapſum aceruato ſyluæ tumulo eruẽtibus, abſurda, p̄rſus & aliena eſt, quaſi edicto quodã regio librorũ Iubæ credi ſibi poſtulans. Quæ tamen ut uera ſit, marinorũ certe pleraq́ꝫ docẽt, nec perſpicacia nec ſocietatis fide terreſtrium omniũ ſapientiſſimo quidq́ꝫ ſe

cedere. Ac de ſocietate quidem mox locus erit ſuus. Piſcatores uero poſtq̃ harundinem hamiq́ꝫ iactum, piſciũ uelut ſtratagematis crebro ludificari uidiſſent, ad inferendam uim conuerſi, ſagenis ſic ut in capiendis Grȩcis Medi, cœperunt uti, quaſi fugã nulla nec ratio nec induſtria irretitis ſemel expedire poſſet. Equidem uerriculis & plagulis mugiles iuliæq́ꝫ capiuntur, tum mormuræ & ſargi, gobij item & lupi. Iactarij uero, quos uocant, miluus, chryſus, ſcorpio, cũ ſagenis tũ reticulo trahuntur illaqueati. Retiũ porrò genus uniuerſum πανάγραν, hoc eſt tutum nihil relinquens, ſed omnia circumueniens capiẽsq́ꝫ, recte Homerus uocat. Verũenimuero etiam hæc contra aſtus galeis lupisq́ꝫ inuenti. lupus rete iam trahi ſentiens, ſolum interea magna ui ruendo diuidendoq́ꝫ cauat, ac ubi latibulum aduerſus inſultus cõmuniuit, inijcit abditq́ꝫ ſe, et hic

tantiſper

tantiſper hæret, dum rete prçteruehatur. Delphinus autem comprehenſus ac intra plagas ſe eſſe uidẽs, æquo animo fert, nec ſe cõturbat quidq̃, quinetiam gaudet, in iſta larga piſcium copia magnifice ſcilicet ſine negocio cõ uiuaturus. ubi ad littus porrò iam uentum eſt, eroſo perruptoq́; reti auolat. quod ſi fuga quidem euadere primũ capto non datur, periculi tamen nihil eſt. iunco quippe circa collũ inſuto ſignãt, dimittũtq́; rurſus: deprehẽſum poſtea uerberibus ſuturæ cicatricibus agnitum caſtigãt. quod quidem perraro accidit. nã uenia data, uitaq́; ſemel reſtituta, pleriq; omnes in poſterum cõtinent ſe, ac ab iniuria faceſſunt. Cum ſint autem id genus cautionum, circunſpectionũ, euaſionumq́; exempla mille, hoc unum ſepiæ prætcrire nullo pacto poſſum. ueſiculam hæc (ſic nominatur) collo dependentem habet atro liquore (atramentum

uocāt) plenam: hunc capta mittit, ob ſcuratis circùm maribus & tenebris infuſis latitare fugereq́ꝫ uenantis aciē ſtruens: Homericos planè deos imitata, quibus atra ſubinde nubecula hi, quos ſeruatos uolunt, belli diſcrimini ſubducūtur ſuffuranturq́ꝫ. Sed iſta ſatis. Prædandi uero inſidiasq́ꝫ ſtruendi uis quanta conceſſa marinis ſit, æſtimare calliditate plerorūq́ꝫ licet. Stella quoniam quæcunq́ꝫ tetigit ſolui liquefieriq́ꝫ omnia certum eſt, accedentibus propinquantibusq́ꝫ ultro ſe contrectandā tuta præbet. Torpedo uero quā uim habeat, nemo neſcit: nempe qua non ſolum tangentes alligat, ſed per ipſum etiam rete, obtorpeſacientem grauedinem piſcatorū manibus inducit. ac narrant quidam periclitati ſæpe, ſi quis cum uiua elabitur ſuperne interea manibus agitet aquā, uim ad manus remeantē, & tactū obſtupefacientem penetrare, aqua prius omni

omni,ut uidet̃,mutata infectaq́ꝫ. Hāc igitur uim suam quoniam exploratā habet, certamen quidē cum nullo suscipit,nec periculum adit: insidiatorē uero circumiens, & tanquam spicula uim istam suam tacite interim mittēs, primum aquas,mox ipsum per aquas animal inficit, sic ut iam nec tueri se nec fugere possit,ceu uinculis constrictum alligatumq́ꝫ. Is uero quem ex re nomine facto Piscatorem uocant, notus multis est. hunc eodem cum sepia cōmento uti solere scriptum Aristoteles quoqꝫ reliquit. acetabulum à collo dependens habet, extendi quoties remisit, & in se rursum concurrere cū recepit,momento solitum. hoc instar hami promittit,& pisciculis minutioribus ubi circumuolitant uellicandum pr̨ebet:paulatim deinde & leniter reuocat ad se,tantisper adducens, dum ore iam consequi pisciculos possit. Iam quod polypi tam uarie se pin-

gunt, etiam Pindarus celebrat:

Aequorei aduerte ante omnia mentem
Pelliculæ polypi, sic urbes omnes adi.

Et Theognis similiter:

Diuersam (inqt) *polypus multicolor obtine mentẽ,*
Et petram simili quanquam colore refer.

Chamæleon em̃ nõ qui quidq̃ strue re latitare'ue instituat, sed metu colorem mutat, meticulosum natura animal & trepidum: quodq̃ cõsequi etiã uenti copiam, Theophrastus scribit. quoniam parum absit quin corpus totum pulmo expleat: unde aura uiuere & mutationibus perq̃ obnoxiũ esse conijcit. Isthæc uero polypi mutatio, haud morbi uis est: ex industria nempe sese transformat, hac sutela infesta fallere, prædam in potestatẽ redigere solitus. hoc enim pacto & non cauentibus obrepit, & dolum struentibus fucũ facit. Ipsum brachia sua rodere falsum: à murenis autem metuere uerum, quippe qui ab his infestet̃,

quas

quas ipſe tamen non poſſit, lubricitate ſua continuò elabentes. Carabus contrà, eaſdem intra brachiorũ cõplexum nactus conficit quidem, nil lęuore aduerſus aſperitatem proficiente. ipſe uero intra polypi acetabula compulſus, perit. Hunc ſeſe perſequẽdi fugiendiq́ꝫ circuitum ac uices, maritimę ſagacitatis ac ſolertiæ meditationem & exercitamentũ piſcibus natura dedit. Sed erinacei terreſtris uentorum præſenſionem neſcio quã iactat Ariſtotimus, ac gruum uolatus in cuneũ diſpoſitos miratur. Ego uero erinaceum Cizycenũ Byſantinúmue nullũ, ſed marinos exhibebo ſimul omnes. Hi quoties æſtũ procellasq́ꝫ præſenſêre, ſaburra grauant ſeſe, ne propter leuitatem iactentur, néue tempeſtate iam ingruente auferantur, ſed petris firme inhæreant. Illa uero gruum ad uentum aciei cõmutatio, nõ unius ſed uniuerſi maritimi generis eſt. ſiqui-

dem & æstum fluctusq́ contra natando niti, & eadē de causa aquaticis omnibus mos est. Cauent quippe ne uentus à tergo incumbens, squamas surrigat cieatq́, atque ita nudatum & exasperatū corpus uulneret. unde in uentū, obnixiq́ fluctibus, cursum dirigunt. Sic enim à uertice scissi fluctus & branchias cohibēt, & per summa delati minus infestant, & horrorem non incutiūt. Hoc igitur, quemadmodum dixi, cōmune piscium omnium est, accipensere tantū excepto. secundum uentos & fluctus meat hic, squamæ uulsionem nihil ueritus, ut quarū cōmissuras ad os uersas habet. Quidquod thynnus æquinoctia sentit & solstitia, hominemq́ docet, astrologicis obseruatiōibus nihil opus esse. nā ubicunq́ hybernum occupauit solstitium, istic hæret intrepidus, ad æquinoctium usq; eodem in loco durans. Verū enimuero hoc callidū illud est,

quod

quod lapillum grus tenet, cuius lapſu expergiſcatur. at quanto eſt obſecro delphini callidũ hoc magis, cui quia ſtare, aut unquã ab agitatione feriato eſſe fas nõ eſt, (perennis quippe mobilitas ineſt, ac uitę motusq; finis idẽ) ubi ſomno opus habet, in ſummas aquas ſubleuatum corpus, ſupinũ per profunda altitudinis eius demittit, æſtu quodam delatus, tantiſper dum in uadum impingat, ſolumq; ſentiat. hic excuſſo ſomno, rõchoq; ędito ad ſummum rurſus meat, rurſusq; demittiť, ac pronus fertur, motu quodam mirabiliter cõpoſito quietẽ captans. Idem facere thynnus, ac eadem etiã de cauſa fertur. Ac quia mathematicam conuerſionum ſolis præſcientiam peregimus, cui ipſus etiã Ariſtoteles ſuffragatur, arithmeticen nunc, imò uero hercle ipſam prius opticen uideamus, quam nec Aeſchylum piſcibus negaſſe putem. Sic enim inquit:

Huc læuum oculum thynni ritu admoue.

altero ſiquidē obtuſe cernunt. Hinc eſt quod cum Pontū dextrorſus ſubeant, ſiniſtrorſus egrediantur: ſcite & proſpicienter admodū ſalutem ſuam oculo perſpicaciori credentes. Arithmeticen porrò, quia ad mutuam ſociamq́ maxime, ut uidetur, dilectionē & cōgreſſum numeris opus eſt, ĳdē ad ſummū excolunt, adeò, ut quoniā conuiuere & gregatim ire geſtiunt, phalangem totā figura cubica diſponant, ſolidū ex omnibus ſex lateribus circūdantes, ac ita quadrato quidem agmine, ſed ancipiti fronte progredientes. explorator ergo latus unum ſi numeret probe, de uniuerſa multitudine iudicare momēto poſſit. quoniā profunditatem agminis longitudini latitudiniq́ pari ſerie reſpondere conſtat. Hamĳs ipſa nomen cōgregatio dedit, quemadmodū & Pelamedis, ut uidetur. Cæterorum generum quæ-

cunq́

cunꝗ in cõmune gregatimꝗ uiuunt, numerũ recenſere haud facile ſit. Igitur ad conuictus & conſortia quorundam ſaltem ueniamus. Quo quidem de numero comprimis eſt is, quo de ſcribendo atramenti plurimũ Chryſippus conſumpſit, pinnotheras, primas in omnibus huius & phyſicis & moralibus libris habens. Nam ſpongiotheram non uidit, alioqui haud taciturus. Pinnotheras igitur cancrorũ de genere eſt, pinnæ ſemper adhærens, ac ad concham huius atrienſis inſtar excubans. hiare quippe pandique tantiſper ſinit, dũ piſciculi quos capi poſſe ſperet, irrepſerint. ibi pinnæ carnem uellicatu leni ſtringit, ac intra fauces ipſius proripit ſeſe. illa mox concham cõprimit. prædam poſtea intra clauſtra captiuam in cõmune partiuntur & uorant. Spongiã uero non cancer, ſed araneæ ſimile animalculũ identidem moderatur. Neꝗ

enim inanimis eſt, ſenſu'ue aut ſangui ne caret ſpongia, ſed petris ſic ut alia multa adfixa, motũ quo nunc exporrigitur, nunc contrahitur, peculiarem quendam habet, ductu tantum admonituq́ egẽs alieno. Igitur cũ ſit ſpiſſa minus, mollis uero & alioqui ꝑ ignauiam & hebetudinẽ laxamentis dedita, quoties edibile aliquid per inania ſubiuit, illo ſignificante cõtrahit ſe, & quod eſt ingreſſum capit. comprimis uulſore propinquante tangente'ue, à ſpongiothere monita ac perſtricta ue lut inhorreſcit, tum corpus figens ſtipansq́ adeò coartat, ut longe uúlſu ſit difficilima. Purpuræ uero publicitus congregatæ fauum ſic ut apes cõſtruunt, in quo etiam parere dicuntur. cibo qui alga & muſcus eſt, quantumcunq́ coëgerũt, concha deprompto excipiunt ſeſe, ac conuiuia uelut per circulũ agitant, altera alteram foris ſic depaſcente. Quanquam harũ ſocieta

tem

tem et in amicitia fidem quis miretur, postq̄ ab omni maxime cōmercio ab horrens, marinorū fluuiatilium lacustriumq́ omniū maxime ferus croco dilus, ultro se tam miranda cum gra tia trochili cōgressibus præbet. Aui cula trochilus est circum paludibus & fluuijs uicinos locos agitans, croco dili satelles parasitusq́, non domi sed reliquijs huius uictitare sueta. Hæc ubi stertēti crocodilo ab Ichneumone luto in hoc se pugilis instar arman te, parari insidias animaduertit, aduo lat, somnū discutit, uoce partim, partim uellicatu rostri. Hoc ille officio sic demulcet. patefacto deinde rictu intra fauces admittit, titillari & inter se pta dentium carnes rostro leniter excerpi mirifice gaudēs. cuius uoluptatis cum satur est, ac os colligere iam et rictum claudere parat, inclinata paulum superiore mandibula prǫmonet, totā uero nō ante demittit, quàm euo

lare trochilō quoq; collubitum uidea tur. Is uero quem Gubernatorem uo cant, magnitudine formaq; gobij pi- sciculus, foris quidem auiū cum hor- ruêre, propter asperitatem squamæ si milis, grandiorū balenarū cuipiā sem per hæret, præitq; cursum dirigens, ne uel in breuia cœnum'ue impingat, uel in angustias sese penetret, unde exitus non detur. Hunc balena ueluti temonē nauis sequit̄, duciq; fert haud inuita. ac cæterorū quidem quicquid intra barathrum belluæ uenit, seu sca pha, seu saxum, pessum it statim, pe- ritq;, in alui profunda mersum. hunc autem agnitum, ore uelut anchorā re cipit: dormit unà: quiscente quiescit: progrediente progreditur: haud us- quam diu noctúue destituens. hoc ni si facit, errare impingereq; certū est. periere multæ, dum uelut gubernato re carēs nauigium, delatæ ad terram sunt, q̄d ipsi quoq; circa Antciyrā ui- dimus.

dimus.ac prius etiam multo, haud ita procul à Bunis balena eiecta & putrescente, pestem inuasisse narrãt. Huic tam arctæ marinorũ inter se coniunctioni ac conuictui quid obsecro comparemus? Serpenti cũ uulpe conuenire Aristoteles etiã tradit, scio. sed idcirco, quia cõmunis aquila hostis sit. equo similiter & asioni, nempe hæc illius stercus aduolans assidue uertit. Ego uero nec apibus nec formicis ipsis intercedere tantum inter se studij dico. rempublicam cuncti cunctæq; curant quidem; sed alter pro altero solicitus nemo est: de salute alterius inquirit nemo. quod quidem discrimen rectius perspiciet, si antiquissima maximaq; societatis & cõmercij munia, ortum & procreationẽ dico, perpendamus. Primum omniũ quicunq; uel lacubus attigua, uel fluuios excipientia colũt maria pisces, ubi fœturæ tempus appetit, flumina secuti, mãsuetissi

mas, minimumq́ salsuginis habẽtes aquas ex industria petunt. seu quod ista tranquillitas commoda partubus est, seu quod minus sunt lacus & flumina belluis infesta, rectiusq́ curanẽ fœtus. Igitur pleraq; in Euxino præcipue pariunt. nam & balenas nõ nutrit, sed aut uitulos graciles, aut delphinos perexiguos, & fluminum maximorum, hunc subentiũ admixtio, clemens grauidis, utiléque maxime aquarum temperamentum præbet. Cõprimis uero mirãdus anthias est, quem sacrũ piscem Homerus uocat. tametsi magnum quidam sacrũ intelligunt, quomodo os sacrum magnum. & comitialem morbum magnum scilicet, sacrum uocant. quidam uero cõmuni ratione, quod in tutela numinis sit, ad hæc omnibus expetatur, dictũ sacrum putant. Eratostenes auratam uidetur,

Pernicemq;, supercilioq; flauente, sacrumq;.

dicere.

dicere. multi accipenſerem. Nam & hic rarus eſt, & ægre capitur, conſpicitur autem circa Pamphyliam ſæpe. Anthiam igitur ſi quando piſcatores cepêre, ipſi conſpicui lætiq́ redeunt, nauiculas coronant, mox applicantes plauſu & ſtrepitu accipiuntur, honoranturq́. Pleriq́ uero ſacrũ anthiam eſſe diciq́ idcirco uolunt, quia quo loci eſt, bellua nulla compareat, tutoq́ ſpongiatores urinentur, ac piſces ipſi tuti pariant, hanc immunitatis ceu fideiuſſionẽ nacti. cauſam difficile colligere eſt, ſeu horrent anthiam belluæ, qualiter elephantes ſuem, gallum leones: ſeu loca nõ infeſta prudẽs & memoria præditum animalculũ agnita notat, aditq́ tantum. Quanquam matribus omnibus cõmunis fortaſſe ex ſe genitorũ cura eſt: mares autem, nõ quod hic impingit prolẽ ipſi perdunt ſuam, ſed fœtibus immoriuntur etiã, & oua, quod Ariſtoteles quoque do

cet, asseruant. Sunt uero qui & conse ctantur fœminas,& oua genitali semi ne cōspergunt. quãdo aliter uix quid quam nascatur eximiũ, sed quod natum sit,inabsolutũ maneat, incremen tumq́ solitum nō attingat. Peculiariter phycæ alga uelut nido constructa fœtum circundant, ac contra tempestates tuentur. At galei paterna quadam indulgentia nulli animalium uel suauitatis,uel bonitatis summæ palma cedunt.oua primũ, mox animal, non foris, ut cætera, sed in seipsis ædunt, tum educant gestantq́ ceu par tu secundo quodam. ac ubi iam adole uere,foris emittunt: ludere & natare circum se docēt: mox in se rursum per os recipiunt:inhabitandum,inco lendumq́ corpus præbent: locum,ci bum, refugiũ, tantisper dum ipsis ex sese præsidium certũ sit, suppeditantes. Miranda uero & testudinis est in educãdis tuendisq́ liberis cura. parit egressa

egreſſa mari haud procul. incubare uero & in cõtinenti degere quia diutius non eſt, ſabulo primum deponit oua, mox harena tenuiſſima molliſſimaq́ꝫ obruit, ac ubi iam contumulauit probe, pedibus, ut alij putant, inſculpit ſignatq́ꝫ locum, cognobilẽ ſibi reddens: ut alij, ab ipſo reſupinata marito fœmina, teſtæ propriæ charactẽrẽ ſphragidẽq́ꝫ inſcribit. iam quod longe mirabilius eſt, præſtituto die quadrageſimo (nam hoc interuallum ad maturitatem oua perducendi iuſtum eſt) redit, ac ſuum quæq́ꝫ theſaurum agnitum longe quàm illos auri argentiue loculos homines, alacrius lętiúsque recludit. Crocodilorũ autem cætera quidem finitima ſunt. locum uero quẽ excubatui deſignat quibus nam conijciat modis, ratiocinio humano nullo deprehẽdi poteſt. unde nec humanæ ſed fatidicæ cuiuſdam facultatis illam beſtiæ prædictionẽ eſſe pu-

tant. Nec altius enim nec inferius, sed eo prȩsertim loco ponit oua, quo summo Nilus auctu, eo quidem anno terram abluturus cõditurusq́ peruadet. Itaq; qui rusticus prior incidit, locum notat, ac summũ cæteris nũciat fluminis incrementum. Adeò uero locũ cõmetitur, ut eo aquis operto, non opertus ipse incubet. Exclusis autem pulliculis, quisquis emergit protinus, nihil autem arripit, eorũ quȩ fortè occurrerunt, ac neq; uel ranã uel limacem uel festucam uel herbulã populatur, ore laniens, eum morsu mater repente necat: feroces contrà ac strenuos amat colitq́, iudicio quod mortaliũ sapientissimi consueuerunt, non amans affectu. Phocæ etiam in sicco pariunt. paululũ deinde prouectis catulis gustandũ mare præbẽt, mox reducunt. id ita crebro faciunt, dum àddita fiducia fluctibus credere gaudereq́ uideant. Ranæ uero ololysmo quẽ uocant

uelut

uelut amatorio epithalamioq́ carmine ad hoc cōposito fœminas ad uenerem irritāt: ac ubi iam allexêre, noctē eam in cōmune expectāt. coire quippe in aquis quidem non possunt, interdiu uero ob metum nolunt. igitur nocte iam oborta in terrā egressi cōplexibus indulgēt libere. per cætera uocis illa claritas impendente pluuia cōprimis usurpatur, estq́ id huius eui dentissimum signum. Sed quod mihi proh marine Iupiter propemodū malum q̄ absurdū & ridiculū accidisset, circa phocas & ranas ut hærēs, sapiētissimi diuinissimiq́ marinorū omniū animalis obliuiscerer. Quas enim luscinias suauitati, quas hirundines indulgentiæ, quas columbas humanitati, quas apes summæ halcyonū industriæ conferamus? aut cuius natales, partusq́ & dolores deorum quisquā adeò reueritus est? Latonæ puerperio quā uolebat insulam, sed unicam

concessam scimus. halcyoni uero, mare circa solstitia totum tranquillũ placidumq́ parienti sternitur. unde nullum est animal quod quidẽ colunt homines, cuius beneficio septem perpetuos dies, ac noctes totidem, media hyeme libere nauigetur, omni tũ per maria professiõe longe quàm per cõtinentem tutiore. Quod si de singulis etiam uirtutum quas habet paucis dicere cõuenit, cõiugis amans est adeò, ut nõ uno quodam sed quolibet anni tempore cohæreat, congressusq́ huius admittat: haud qui procacula sit adeò, quippe quæ alteri nulli prorsus miscetur; sed beneuolentiæ qualiter nuptã decet, & amicitiæ studio. Eundem grauẽ iam annis & ægre sequentem, suscepta cura fert fouetq́ senem, nusquam destituẽs, nusquam post se relinquens. Nam & humeris impositum circumfert ubilibet curatque, & adest in mortem usq;. Iam uero natu

rali quodam amore curaq́ prolis, ubi ſe grauidam eſſe primum ſenſit, ædificare protinus aggreſſa, nõ lutũ qualis hirũdinũ mos eſt ſubigit, parietibus laquearibus ue adglutinandum: nec membris ſimul omnibus incumbit, qualiter apes fauũ corpore toto ſubeuntes, in formam cellas hexangulam, pedũ totidem, hoc eſt ſenũ, opera diſtinguũt: ſed organũ unũ ſimplexq́, inſtrumentũ unum, roſtrum ſcilicet, aliud uero ſedulitatis illius & erga liberos ſtudij ſui præſidiũ nullum coniunctũ habens, qualia dij boni ſtruit, qualia molit̃. difficile creditu eſt niſi quis oculis perſpexit. fingit em̃, imò uero nauis inſtar fabricat, nouo figuræ genere opus, ſolũ euerti mergiq́ fluctibus neſcium. componit quippe deuincitq́ conſerens inuicem acus piſciculi ſpinas, ac rectis alijs ceu ſtamini, tranſuerſas alias ueluti ſubtegmen implicat, mox conſertũ recuruat, &

in orbē reducit, ac sic coaptat deniq;, ut opus nauigīj specie turbinatum, ac qualo propemodū piscatorio oblongiusculo simile euadat. perfectum littori quô fluctus extremi pertingunt applicat. hic unda molliter feriens, nondū firma satis hiantiaq; procellarum uerbere deprehensa, sarcire docet: solida uero & iam cohærētia constringit figitq; adeò, ut nec saxo nec ferro dissolui diffringíue facile queāt. Qua quidem in re magna comprimis admiratione dignum ostiolum est, sic modificatū figuratūq;, ut hanc unam subeuntem recipiat, cæcū cæteris & abditum, ac aliud prorsus nihil admittens, ne undarū quidem. Equidem arbitror nidum huius neminem non uidisse. mihi certe quoties uidi tetigíue, (uidi autem persæpe) istuc in animū subit dicere canereq;:

Talem quondam oculis Phœbea uidimus arce Deli,

corneam

corneam illam aram , inter ſeptem, quæ uocant, mundi miracula celebratam, quæ quidem citra glutinũ omne uinculumq́ꝫ dextris tantum cornibus coaptata ac cõmiſſa fuit. Atqꝫ utinam muſicũ me quadantenus & inſularẽ, muſicus & inſularis deus Apollo, pelagicę ſyrenis laudes cãdide celebrantem, benigne placideq́ꝫ ferat: iſtorum uero quæſtiones quibus hic nos traducunt, cur non aut congricida Phœbus, aut mullicida Diana uocetur, irrideat: non ignorantũ Venerem etiã ſacra ritusq́ꝫ ſuos mari inſtituiſſe, ac pręter cultum lucrumq́ꝫ, mari natura gaudere. Lepti uero Neptuni tẽplo præfectos, marinũ prorſus nullũ attingere, mullũ Eleuſinæ ſacerdotes, etiam pro ſacro colere, eodemq́ꝫ Iunonis apud Argiuos antiſtitem ob animalis reuerentiam prorſus abſtinere, notũ eſt omnibus. Marinum quippe leporem exitialẽ homini mulli necant, cõ-

primisq́ infeſtant, unde ſtudio quodam hominis duci, hominis curã gerere crediti, iſtam uiciſſim immunitatẽ obtinuere. Atqui & Dictynnæ Dianæ & Delphinij Apollinis aræ templaq́ per Græciã multa paſſim ſunt. Enimuero quem locum ipſe ſibi deus peculiarem elegit, eum Cretenſiũ poſteri delphino duce tenuerunt. Neq; enim quod fabulantur quidã, ſumpta delphini ſpecie deus ipſe, ſed ab illo delphinus miſſus perq́ mare curſum dirigens, claſſem perduxit Cirrham. Iis etiã quibus à Ptolemæo Sotere Sinopi relictis, Serapidis & Dionyſij reuehendi negocium datũ fuerat, uentorum ui pręter animi ſententiam, ſupra Maleam abreptis, & iam à dextera Peloponneſum habentibus, ac ob id perturbatis triſtibusq́, delphinum ante proram conſpectũ narrant, uelu ti uocantem, ac ducem ſe in ſtationem quandam leni curſu prębentem: illos

uero

uero de uia iam nihil ſolicitos tantiſ-
per præ natantem uiamq́ monſtran-
tem ſecutos, dũ cõſtituerent Cirrhæ.
ibi factis pro reditu ſacris, intellexiſſe
è duobus ſimulacris alterũ, Plutonis
quod erat, tolli auferriq́: alterũ Pro-
ſerpinæ, effictum expreſſumq́, relin
qui oportere. Eſt autẽ ueriſimile, etiã
quia muſicen delphinus amat, charũ
eſſe deo. Qua quidẽ in re huic ſe Pin
darus conferens, non delphinum, in-
quit, abditum elici,

Quem placido ponti de pelago,
Exciuit amabile tibiæ melos.

Imò uero magis adeò ipſa animalis
humanitas grata dijs eſſe uidetur. So
lus enim delphinus hominẽ hoc qui-
dem ſolum nomine diligit, quia ſit ho
mo. cæterorũ quæ per continentem
degunt, uel nullũ, uel quæ manſuetio
ra ſunt tantum, canis, equus, elephas
nutricatores modo & familiares co-
lunt ſuos. Hirundines dum umbra &

opportunitate necessaria potiantur, cōmigrāt cohabitantq́ nobis, per cætera hominem uelut bestiā fugere & auersari solent. Delphinis autem longe q̄ cæteris secus, illa summis philosophorum tantopere desiderata, sordibus omnibus omni fraude carens amicitia, solis cum homine natura intercedit. Nam qui haud ullius ulla in re mortalis opus habent opera, benigni omnibus, omnibus amici, etiam opem tulere multis. Arionis exemplum qui ignoret nemo est, perquam scilicet nobilitatum. Hesiodi uero tu quidē in ipso nos admonuisti tēpore,

At non tibi fabula finem.

Oportebat enim, siquidē istuc de cane credi tibi postules, delphinos non præterire. Cæca fuit illa canis pro hero depugnatio, latratu tantum & clamore cæsoribus insultantis. Nemæū uero quendam cum fluctibus exanimis iactaret, delphini excepere, mox

alter

alter alteri alacritate mira tradentes exposuere Rhium, ut iugulatũ osten derent. Enalũ uero Aeoliũ cum Phinei filiam quam amauerat, Amphitrites oraculo monitæ præficæ in mare mortuam abiecissent, eodem loci desiliisse, & hinc à delphinis Lesbũ incolumem deportatũ, Lesbius Myrtilus autor est. Quid illam erga Iassensem puerum beneuolentiam & fidem memorem, flagrantissimi cuiusdam amoris argumentum? ludere natare unà quotidie, ac cõtrectari manibus pati, ad hæc conscendentem nõ refugere, sed uectare lætus, ac quocunq; dirigeretur cursum flectere: cum omnes ad mare Iassenses undiq; iam sæpe spectaculo stupidi concurrerent. Sedem oborta iam aliquando tẽpestate, nymboq; & grandine ualidis incumbentibus, delapsus puer sub undis extinctus est. delphinus re animaduersa & cadauer quocunq; iactaret secutus, in

continentẽ impete ſe tandem unà eiecit, nec antè diuulſus eſt quàm in ſicco expiraſſet: æquum haud dubie iudicans, qui uitæ fuiſſet, mortis etiam cuius autor ex parte fuerat, ſocius ut eſſet. Monumẽtũ calamitatis eius Iaſſenſium monetæ etiamnũ inſculptũ, puer delphinũ inequitans eſt. Hinc Cerani quoq; fabella fidem habere cœpit. Parius hic genere, Conſtantinopoli iam aliquando iactũ piſcium in eoq; delphinos captiuos plurimos iamiam mactãdos emerat, ac mox dimiſerat, pecunia redemptos ſua donatosq; uita. paulò deinde poſt quinqueremi qua & ipſe & piratæ quidã uehebãtur inter Naxũ Parumq; freto medio euerſa, pereũtibus cæteris omnibus, ipſe ſubeunte ſubleuanteq; delphino ſolus, iuxta Zacynthi ſpecum applicãs ſaluus euaſit. Ceraneũ ſpecũ etiamnum uocãt. Qua quidem de re iſtuc eſſe Archilochi putatur:

Quinquaginta uiris superesse dedit Ceranum
Neptunus pater.

Postea cum supremū Ceranus diem obiret, ac corpus igni affines iuxta mare traderent, delphinos circa littus innumeros comparuisse, ac ita sese palàm ostentauisse narrāt, quasi interesse funeri significarēt. quippe qui non ante discederent, quàm iustis planè peractis. Vlyssis aūt parma quod insigne delphinum habuerit, etiā Stesichorus docet. qua uero maxime de causa, Zacinthij memorant, quemadmodum Critheus testatur. Puerulus adhuc Thelemachus cum fortè in mare quod iuxtà uorticosum erat, per lubrica decidisset, excipientibus delphinis ab imoq; reuehētibus euasit: hinc sculpturam annulo, & umboni signū pater delphinum inscripsit, gratia sic animali relata. Sed quoniā fabulis abstinere iam à principio pactus, interea nescio quomodo dū intentus del-

phinis ſum, extra metam fidei proue- ctus lõgius, in ipſum Ceranũ et Vlyſ- ſem impegi, mulctã mihi ipſi ſtatuo, dicereq; faceſſo. ARIST. Vobis igi- tur uiri iudices ferre nunc ſententiam licet. SOCL. Atqui iandudũ Sopho clis illud nobis uidetur:

Coibit pulchre ſermo etiam nunc diſcrepans,
Ac in cõmune utriſq; erit.

Siquidem enim quæ diſſeruimus inui cem, in unum uterq; componitis, ad- uerſus eos qui rationem & prouiden tiam negant animalibus, coniunctis uiribus optime conſiſtetis.

PLVTARCHI DE INDVSTRIA animalium dialogi finis.

ΠΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΦΡΟΝΙΜΩΤΕΡΑ, ΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ, Η ΤΑ ΕΝΥΔΡΑ.

ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ.

ΤΟΝ τυρταῖον ὁ λεωνίδας ἐρωτηθεὶς ποῖόν τινα νομίζοι, ἀγαθὸν ποιητὴν, ἔφη, νέων ψυχὰς καλλύνειν, ὡς τοῖς νέοις διὰ τῶν ἐπῶν ὁρμὴν ἐμποιοῦντα μετὰ θυμοῦ καὶ φιλοτιμίας ἐν ταῖς μάχαις, ἀφειδοῦσαν αὐτῶν. δέδια δὴ ὦ φίλοι μὴ καὶ τὸ τῆς κυνηγεσίας ἐγκώμιον ἐχθὲς ἀνεγνωσμένον, ἐπάρῃ τοῦ μετρίου πόρρα τοὺς φιλοθήρους ἡμῖν νεανίσκους, ὥστε τἆλλα πάρεργα, καὶ τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι, πρὸς τοῦτο παντάπασι ῥυέντας. ὅπου δοκῶ μοι καὶ αὐτὸς ἐκ νέας αὖθις ἀρχῆς παρ' ἡλικίαν ἐμπαθέστερος γεγονέναι, καὶ ποθεῖν ὥσπερ ἡ εὐριπίδου φαίδρα

κυσὶ θωύξαι,
βαλίαις ἐλάφοις ἐγχριπτόμενος.

οὕτως ἔθιγέ μου πυκνὰ καὶ πιθανὰ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐπάγων ὁ λόγος. ΣΩΚ. ἀληθῆ λέγεις ὦ αὐτόβουλε, καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔδοξέ μοι τὸ ῥητορικὸν ἐγεῖραι διὰ χρόνου, χαριζόμενος, καὶ συνεαρίζων τοῖς μειρακίοις. μάλιστα δὲ ἥσθην τοὺς μονομάχους αὐτοῦ παραθέντος, ὡς οὐχ ἥκιστα τὴν θηρευτικὴν ἄξιον ἐπαινεῖν, ὅτι τοῦ πεφυκότος ἐν ἡμῖν ἢ μεμαθηκότος χαίρειν μάχαις, ἀνδρῶν πρὸς ἀλλήλους διὰ σιδήρου τὸ πολὺ, δεῦρο ῥέψασα, καθαρὰν παρέχει θέαν, ἅμα τέχνης καὶ τόλμης νοῦν ἐχούσης πρὸς ἀνόητον ἰσχὺν καὶ βίαν ἀντιταττομένης, καὶ ἐπαινούσης τὸ εὐριπίδειον,

ἦ βραχύ τοι σθένος ἀνέρος,
ἀλλὰ ποικιλίαις πραπίδων δαμᾷ
φῦλα πόντου χθονίων τ᾿
ἐανάτε παιδεύματα.

ΑΥΤ.

ΑΥΤ. καὶ μὴν ἐκεῖθεν ὦ φίλε σώκλαρε
φασὶν ἤδη ἐπ' ἀνθρώπους τὴν ἀπάθειαν
καὶ τὴν ἀγριότητα, γευσαμένην φόνου, καὶ
προεθισθεῖσαν ἐν ταῖς ἄγραις καὶ τοῖς κυνη
γεσίοις, αἷμα καὶ τραύματα ζώων μὴ δυ
σχεραίνειν, ἀλλὰ χαίρειν σφαττομένοις καὶ
ἀποθνήσκουσιν. εἶθ' ὥσπερ ἐν ἀθήναις
πρῶτός τις ὑπὸ τῶν τριάκοντα συκοφάν
της ἀποθανὼν, ἐπιτήδειος ἐλέχθη, καὶ
δεύτερος ὁμοίως καὶ τρίτος. ἐκ τούτου δὲ
κατὰ μικρὸν ἤδη προϊόντες, ἥπτοντο τῶν
ἐπιεικῶν, καὶ τέλος οὐδὲ τῶν ἀρίστων ἀπέ
σχοντο πολιτῶν, οὕτως ὁ πρῶτος ἄρκτον
ἀνελὼν ἢ λύκον εὐδοκίμησε, καὶ βοῦς τίς,
ἢ σῦς, αἰτίαν ἔσχε προκειμένων ἱερῶν
γευσάμενος, ἐπιτήδειος ἀποθανεῖν·
ἔλαφοι δὲ τοὐντεῦθεν ἤδη καὶ λαγωοὶ καὶ δορ
κάδες ἐσθιόμενοι, προβάτων καὶ κυνῶν ἐνια
χοῦ καὶ ἵππων κρέα προυξένησαν. τιθασ
σὸν δὲ χῆνα, καὶ περιστερὰν ἐφέστιον, οἰκέ

τήν τε σοφοκλῆ, οὐχ ὡς γαλαῖ καὶ αἴλουροι φορβῆς ἕνεκα διὰ λιμὸν, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ, καὶ ὄψῳ διασπῶντες, καὶ κατακόπτοντες, ὅσον ἔνι τῇ φύσει φονικὸν καὶ θηριῶδες, ἐῤῥώσαμεν, καὶ πρὸς οἶκτον ἀκαμπὲς ἀπειργάσαντο, τοῦ δ' ἡμέρου τὸ πλεῖστον ἀπήμβλυναν. ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ πυθαγορικοὶ τὴν πρὸς τὰ θηρία πραότητα μελέτην ἐποιήσαντο πρὸς τὸ φιλάνθρωπον, καὶ φιλοικτίρμον. ἡ γὰρ συνήθεια δεινὴ τοῖς κατὰ μικρὸν ἐνοικειουμένη πάθεσι πόῤῥω προαγαγεῖν τὸν ἄνθρωπον. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν λόγοις γεγονότες, λελήθαμεν, οὔτε τῶν χθὲς ἡμῖν γεγονότων, οὔτε τῶν τάχα δὴ γενησομένων σήμερον ἀπηρτημένοι. καὶ γὰρ ἐχθὲς, ὡς οἶσθα μετέχειν ἁμωσγέπως πάντα τὰ ζῷα διανοίας καὶ λογισμοῦ, προύσχομεν οὐκ ἄμουσον, οὐδὲ ἄχαρι τοῖς θηρατικοῖς νεανίσκοις περὶ συνέσεως θηρί

ων ἐνάλων τε καὶ πεζῶν ἅμιλλαν, ἣν
σήμερον, ὡς ἔοικε, βραβεύσομεν, ἄν γε
δὴ ταῖς προλήψεσιν οἱ περὶ ἀριστότι-
μον καὶ φαίδιμον ἐμμείνωσιν. ἐκείνων
γὰρ ὁ μὲν, τῆς γῆς ὡς διαφέροντα τῷ φρο-
νεῖν ζῶα γεννώσης, ἐπέδωκε τοῖς ἑταίροις
συνήγορον ἑαυτόν, ὁ δὲ, τῆς θαλάττης.
ΣΩΚΛ. Ἐμμενοῦσιν ὦ αὐτόβουλε καὶ
ὅσον οὔπω πάρεισι. συντασσομένους γὰρ
αὐτοὺς ἕωθεν ἑώρων, ἀλλὰ εἰ βούλει πρὸ
τοῦ ἀγῶνος ὅσα τοῖς χθὲς λόγοις προσή-
κοντα λεχθῆναι, καιρὸν οὐκ ἔσχεν, ἢ σὺν
οἴνῳ καὶ παρὰ πότον οὐ μετὰ σπουδῆς ἐλέ-
χθη πρὸς αὐτούς, ἀναλάβωμεν. ἐδόκει
γάρ τι πραγματικῶς οἷον ἀντηχεῖν ἐκ
τῆς στοᾶς, ὡς τῷ θνητῷ τὸ ἀθάνατον ἀντί-
κειται, καὶ τῷ φθαρτῷ τὸ ἄφθαρτον, καὶ
σώματί γε τὸ ἀσώματον. οὕτως ὑπάρ-
χοντι τῷ λογικῷ χρῆναι τὸ ἄλογον ἀντι-
κεῖσθαι καὶ ἀνθυπάρχειν, καὶ μὴ μόνην ἐν τ

ταῖς δὲ συζυγίαις, ἀτελῆ τὴν δὲ λείπεσθαι, καὶ πεπηρωμένην. ΑΥΤ. Τίς δ' ὦ φίλε Σώκλαρε τοῦτο ἠξίωσεν, ὄντος ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ λογικοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄλογον. πολὺ γάρ ἐστι καὶ ἄφθονον ἐν πᾶσι τοῖς ψυχῆς ἀμοιροῦσι, καὶ οὐδ' ἔτι ἑτέρας δεόμεθα πρὸς τὸ λογικὸν ἀντιθέσεως. ἀλλὰ πᾶν εὐθὺς τὸ ἄψυχον ὡς ἄλογον καὶ ἀνόητον, ἀντίκειται τῷ μετὰ ψυχῆς λόγον ἔχοντι καὶ διάνοιαν. εἰ δέ τις ἀξιοῖ μὴ κολοβὸν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν λογικὸν, τὸ δὲ ἄλογον, ἕτερος ἀξιώσει τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν φανταστικὸν, τὸ δὲ ἀφαντασίωτον, καὶ τὸ μὲν αἰσθητικὸν, τὸ δ' ἀναίσθητον, ἵνα δὴ τὰς ἀντιζύγους ταύτας καὶ ἀντιθέτους ἕξεις, καὶ στερήσεις περὶ ταὐτὸν ἡ φύσις ἔχοι γένος, οἷον ἰσορροπούσας. εἰ δὲ ἄτοπος ὁ ζητῶν τοῦ ἐμψύχου, τὸ μὲν αἰσθητι-

κὸν,

κὸν, τὸ δὲ ἀναίσθητον εἶναι, καὶ τὸ μὲν φαν-
τασιούμενον, τὸ δὲ ἀφαντασίωτον. οὐ
γὰρ πᾶν τὸ ἔμψυχον αἰσθητικὸν εὐθὺς εἶναι
καὶ φανταστικὸν πέφυκεν. οὐδὲ οὕτως
ἐπιεικῶς ἀπαιτήσει, τὸ μὲν λογικὸν εἶναι
τοῦ ἐμψύχου, τὸ δὲ ἄλογον, πρὸς ἀνθρώ-
πους διαλεγόμενος μηδὲ ἐν οἰομένους αἰ-
σθήσεως μετέχειν, ὃ μὴ καὶ συνέσεως. μὴ
δὲ εἶναι ζῷον, ᾧ μὴ δόξα τις καὶ λογισμὸς, ὥσ-
περ αἴσθησις καὶ ὁρμὴ κατὰ φύσιν πάρε-
στιν. ἡ γὰρ φύσις ἣν ἕνεκά του καὶ πρός τι
πάντα ποιεῖν, ὀρθῶς λέγουσιν, οὐχ ἵνα
ψιλῷ τῷ πάσχοντι αἰσθάνεσθαι τὸ ζῷον
αἰσθητικὸν ἐποίησεν, ἀλλ' ὄντων μὲν οἰκεί-
ων πρὸς αὐτὸ πολλῶν, ὄντων δὲ ἀλλοτρί-
ων, οὐδὲ ἀκαρὲς ἦν περιεῖναι, μὴ μαθόν-
τι, τὰ μὲν φυλάττεσθαι, τοῖς δὲ συμφέρε-
σθαι. τὴν μὲν οὖν γνῶσιν ἀμφοῖν ὁμοίως ἡ
αἴσθησις ἑκάστῳ παρέχει. τὰς δὲ ἑπομένας
τῇ αἰσθήσει, τῶν μὲν ὠφελίμων λήψεις,

καὶ διώξεις. διακρούσεις δὲ καὶ φυγὰς τῶν ὀλεθρίων καὶ λυπηρῶν, οὐδεμία μηχανὴ τοῖς μὴ λογίζεσθαί τι καὶ κρίνειν καὶ μνημονεύειν καὶ προσέχειν πεφυκόσιν. ἀλλὰ ὧν ἀφέλῃς παντάπασι προσδοκίαν, μνήμην, πρόθεσιν, παρασκευὴν, τὸ ἐλπίζειν, τὸ δεδοικέναι, τὸ ἐπιθυμεῖν, τὸ ἀσχαλλεῖν, οὔτε ὀμμάτων ὄφελος οὐδὲν, αὐτοῖς παρόντων, οὔτε ὤτων, αἰσθήσεώς τε πάσης καὶ φαντασίας, τὸ χρώμενον οὐκ ἐχούσης, ἀπηλλάχθαι βέλτιον ἢ πονεῖν καὶ λυπεῖσθαι καὶ ἀλγεῖν ᾧ διακρούσεται ταῦτα, μὴ παρόντος. καίτοι Στράτωνός γε τοῦ φυσικοῦ λόγος ἐστὶν, ἀποδεικνύων ὡς οὐδ' αἰσθάνεσθαι τοπαράπαν, ἄνευ τοῦ νοεῖν ὑπάρχει. καὶ γὰρ γράμματα πολλάκις ἐπιπορευομένους τῇ ὄψει, καὶ λόγοι προσπίπτοντες τῇ ἀκοῇ διαλανθάνουσιν ἡμᾶς καὶ διαφεύγουσι πρὸς ἑτέροις τὸν νοῦν ἔχοντας. εἶτα

αὖθις

αὖθις ἐπανῆλθε καὶ μεταθεῖ καὶ διώκει τῶν προϊεμένων ἕκαστον ἀναλεγόμενος, ᾗ καὶ λέλεκται,

νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει,
τὰ δὲ ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλά.

ὡς τοῦ περὶ τὰ ὄμματα καὶ ὦτα πάθους ἂν μὴ παρῇ τὸ φρονοῦν, αἴσθησιν οὐ ποιοῦντος. διὸ καὶ Κλεομένης ὁ βασιλεὺς παρὰ πότον εὐδοκιμοῦντος ἀκροάματος, ἐρωτηθεὶς, εἰ μὴ φαίνεται σπουδαῖον, ἐκέλευσεν ἐκείνους σκοπεῖν, αὐτὸν γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ τὸν νοῦν ἔχειν. ὅθεν ἀνάγκη πᾶσιν οἷς αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ νοεῖν ὑπάρχειν, εἰ τῷ νοεῖν αἰσθάνεσθαι πεφύκαμεν. ἔστω δὲ μὴ δεῖσθαι τοῦ νοῦ τὴν αἴσθησιν πρὸς τὸ αὐτῆς ἔργον, ἀλλ' ὅταν γε τῷ ζώῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον ἡ αἴσθησις ἐνεργασαμένη διαφορὰν ἀπέλθῃ, τί τὸ μνημονεῦόν ἐστιν ἤδη, καὶ δεδιὸς τὰ λυποῦντα, καὶ ποθοῦν τὰ

ὠφέλιμα, καὶ μὴ παρόντων, ὅπως παρέσται μηχανώμενοι ἐν αὑτοῖς, καὶ παρασκευαζόμενοι ὁρμητήρια καὶ καταφυγάς, καὶ θήρατρα, πάλιν αὖ τοῖς ἁλωσομένοις, καὶ ἀποδράσεις τῶν ἐπιτιθεμένων. καίτοι γε κἀκεῖνοι λέγοντες, ἀποκναίουσιν ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς ἑκάστοτε, τὴν πρόθεσιν ὁριζόμενοι, σημείωσιν ἐπιτελειώσεως, τὴν δ' ἐπιβολὴν ὁρμὴν πρὸ ὁρμῆς, παρασκευὴν δὲ, πρᾶξιν πρὸ πράξεως, μνήμην δὲ, κατάληψιν ἀξιώματος παρεληλυθότος, οὗ τὸ παρὸν ἐξ αἰσθήσεως κατελήφθη. τούτων γὰρ οὐδὲν ὅτι μὴ λογικόν ἐστι, καὶ πάντα τοῖς ζώοις ὑπάρχει πᾶσιν. ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ περὶ τὰς νοήσεις, ἃς ἐναποκειμένας μὲν ἐννοίας καλοῦσι, κινουμένας δὲ διανοήσεις. τὰ δὲ πάθη σύμπαντα κοινῶς κρίσεις φαύλας, καὶ δόξας ὁμολογοῦντες εἶναι, θαυμαστὸν ὅτι δὴ παρορῶσιν ἐν τοῖς

θηρίοις

θηρίοις ἔργα καὶ κινήματα. πολλὰ μὲν θυμῶν, πολλὰ δὲ φόβων, καὶ ναὶ μὰ Δία φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν. αὐτοὶ δὲ, καὶ κύνας ἁμαρτάνοντας καὶ ἵππους κολάζουσιν, οὐ διακενῆς, ἀλλ᾽ ἐπὶ σωφρονισμῷ, λύπην διὰ ἀλγηδόνος ἐμποιοῦντες αὐτοῖς, ἣν μετάνοιαν ὀνομάζομεν. ἡδονῆς δὲ τὸ μὲν διὰ ὤτων ὄνομα, κήλησίς ἐστι, τὸ δὲ διὰ ὀμμάτων γοητεία. χρῶνται δὲ ἑκατέροις, ἐπὶ τὰ θηρία. κηλοῦνται μὲν ἔλαφοι καὶ ἵπποι σύριγξι καὶ αὐλοῖς, καὶ τοὺς παγούρους ἐκ τῶν χηραμῶν ἀνακαλοῦνται, βιαζόμενοι ταῖς φώτιγξι, καὶ τὴν θρίσσαν ᾀδόντων καὶ κροτούντων ἀναδύεσθαι καὶ προϊέναι λέγουσιν. ὁ δὲ ὦτος αὖ πάλιν ἁλίσκεται γοητευόμενος, ὀρχουμένων ἐν ὄψει μεθ᾽ ἡδονῆς ἅμα ῥυθμῷ γλιχόμενος τοὺς ὤμους εὖ διαφέρειν. οἱ δὲ περὶ τούτων ἀβελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε θυμοῦσθαι,

μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παρασκευάζεσθαι τὴν ἀηδόνα, μήτε μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι τὸν λέοντα, καὶ ὡσανεὶ φοβεῖσθαι τὴν ἔλαφον, οὐκ οἶδα τί χρήσονται τοῖς λέγουσι, μὴ δὲ βλέπειν μὴ δὲ ἀκούειν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ βλέπειν αὐτὰ, καὶ ὡσανεὶ ἀκούειν. μὴ δὲ φωνεῖν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ φωνεῖν. μὴ δὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ ζῆν. ταῦτα γὰρ οὐ μᾶλλον ἐκείνων ἐστὶν λεγόμενα παρὰ τὴν ἐνάργειαν, ὡς ἐγὼ πείθομαι. ΣΩΚ. Κἀμὲ τοίνυν ὦ Αὐτόβουλε, ταῦτά γε τίθει πειθόμενον. τὸ δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι καὶ βίοις καὶ πράξεσι καὶ διαίταις, τὰ τῶν ζώων παρατιθέναι, εἴπερ ἄλλην τε πολλὴν ἐν ὅλῳ φλαυρότητα, καὶ περὶ ἀρετῆς πρὸς ἣν ὁ λόγος γέγονε, μηδὲν ἐμφαίνει στοχασμὸν αὐτῶν, μὴ δὲ προκοπὴν μὴ δὲ ὄρεξιν, ἀπορῶ πῶς ἡ φύσις ἔδωκε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς, ἐπεὶ τὸ τέλος ἐξικέσθαι μὴ

δυνα-

δυναμένοις. ΑΥΤ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, οὐδ᾽ αὐτοῖς ἐκείνοις ὦ σώκλαρε τοῖς ἀνδράσιν ἄτοπον εἶναι δοκεῖ. τὴν γοῦν πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίαν, ἀρχὴν μὲν ἡμῖν κοινωνίας καὶ δικαιοσύνης τιθέμενοι, πολλὴν δὲ τοῖς ζώοις καὶ ἰσχυρὰν ὁρῶντες παροῦσαν, οὔ φασιν αὐτοῖς, οὐδὲ ἀξιοῦσι μετεῖναι δικαιοσύνης. ἡμιόνοις δὲ τῶν γεννητικῶν μορίων οὐδὲν ἐνδεῖ. καὶ γὰρ αἰδοῖα καὶ μήτρας, καὶ τὸ χρῆσθαι μεθ᾽ ἡδονῆς τούτοις ἔχουσαι, πρὸς τὸ τέλος οὐκ ἐξικνοῦνται τῆς γενέσεως. σκόπει δὲ ἄλλως, μὴ καταγέλαστόν ἐστι τοὺς σωκράτας καὶ τοὺς πλάτωνας, οὐδὲν ἐλαφροτέρᾳ κακίᾳ τοῦ τυχόντος ἀνδραπόδου συνεῖναι φάσκοντας, ἀλλ᾽ ὁμοίως ἄφρονας εἶναι καὶ ἀκολάστους καὶ ἀδίκους, εἶτα τῶν θηρίων αἰτιᾶσθαι τὸ μὴ καθαρὸν, μὴ δὲ ἀπηκριβωμένον πρὸς ἀρετὴν, ὥσπερ οὐχὶ φαυλότητα λόγου καὶ ἀσθέ-

νειαν, καὶ ταύτην κακίαν ὁμολογοῦντας εἶναι λογικήν, ἧς πᾶν θηρίον ἀναπέπλησται. καὶ γὰρ δειλίαν πολλοῖς καὶ ἀκολασίαν, ἀδικίαν τε καὶ κακοήθειαν ἐνυπάρχουσαν ὁρῶμεν. ὁ δὲ ἀξιῶν τὸ μὴ πεφυκὸς ὀρθότητα λόγου δέχεσθαι, πρῶτον μὲν οὐδὲν διαφέρει τοῦ μήτε πίθηκον αἴσχους φύσει μετέχειν, μήτε χελώνην βραδυτῆτος ἀξιοῦντος, ὅτι μὴ δὲ κάλλους ἐπιδεκτικὰ μηδὲ τάχους ἐστίν. ἔπειτα τὴν διαφορὰν ἐμποδὼν οὖσαν, οὐ συνορᾷ. λόγος μὲν γὰρ ἐγγίνεται φύσει, σπουδαῖος δὲ λόγος καὶ τέλειος, ἐξ ἐπιμελείας καὶ διδασκαλείας. διὰ τοῦ λογικοῦ, πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις μέτεστιν. ἣν δὲ ζητοῦσιν ὀρθότητα καὶ σοφίαν, οὐδὲ ἄνθρωπον εἰπεῖν κεκτημένον ἔχουσιν. ὥσπερ ὄψεώς ἐστι πρὸς ὄψιν διαφορά, καὶ πτήσεως πρὸς πτῆσιν (οὐ γὰρ ὁμοίως ἱέρακες βλέπουσι καὶ τέττιγες, οὐδὲ ἀετοὶ πέ-

ταῦτα καὶ περὶ δίκης· οὕτως οὐδὲ παντὶ λογικῷ μέτεστιν ὡσαύτως τῆς εὑρομένης τὸ ἄκρον εὐστροφίας καὶ ὀξύτητος. ἐπεὶ δείγματά γε πολλὰ κοινωνίας καὶ ἀνδρείας καὶ τοῦ πανούργου περὶ τοὺς πορισμοὺς καὶ τὰς οἰκονομίας, ὥσπερ αὖ καὶ τῶν ἐναντίων ἀδικίας δειλίας ἀβελτηρίας ἔνεστιν αὐτοῖς. καὶ μαρτυρεῖ τὸ νυνὶ πεποιηκὸς ἐν τοῖς νεανίσκοις τὴν ἅμιλλαν. ὡς γὰρ οὔσης τινὸς διαφορᾶς, οἱ μὲν τὰ χερσαῖά φασιν, οἱ δὲ τὰ θαλάσσια μᾶλλον προῆχθαι φύσει πρὸς ἀρετήν. ὃ δὴ καὶ δῆλόν ἐστι παραβαλλομένων πελαργοῖς ἵππων ποταμίων. οἱ μὲν γὰρ τρέφουσι τοὺς πατέρας, οἱ δὲ ἀποκτιννύουσιν, ἵνα τὰς μητέρας ὀχεύωσι. καὶ περιστεραῖς, περδίκων. οἱ μὲν γὰρ ἀφανίζουσι τὰ ὠὰ καὶ διαφθείρουσι τὰς θηλείας, ὅτ᾽ ἂν ἐπῳάζωσιν οὐ προσδεχομένας τὴν ὀχείαν. οἱ δὲ, καὶ διαδέχονται

τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μέρει θάλποντες τὰ ᾠά, καὶ ψωμίζουσι πρότεροι τὰ νεοττία, καὶ τὴν θήλειαν ἐὰν πλείονα χρόνον ἀποπλανηθῇ, κόπτων ὁ ἄῤῥην εἰσελαύνει πρὸς τὰ ᾠὰ καὶ τοὺς νεοττούς. ὄνοις δὲ καὶ προβάτοις ἀντίπατρος ἐγκαλῶν, ὀλιγωρίαν καθαριότητος, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως παρῆλθε, τὰς λύγγας καὶ τὰς χελιδόνας, ὧν αἱ μὲν ἐκτοπίζουσι παντάπασι κρύπτουσαι καὶ ἀφανίζουσαι τὸ λυγγούριον. αἱ δὲ χελιδόνες, ἔξω στρεφομένους διδάσκουσι τοὺς νεοττοὺς ἀφιέναι τὸ περίττωμα. καίτοι δ᾽ ἔτι δένδρον δένδρου οὐ λέγομεν ἀμαθέστερον, ὡς κυνὸς πρόβατον, οὐδὲ λαχάνου λάχανον ἀνανδρότερον, ὡς ἐλάφου λέοντος; ἢ καθάπερ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ἕτερον ἑτέρου βραδύτερον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μικροφωνότερον ἐν τοῖς ἀναύδοις, οὕτως οὐδὲ δεινότερον, οὐδὲ νωθρότερον, οὐδὲ ἀκρατέστερον,

οἷς μὴ φύσει πᾶσιν ἡ τοῦ φρονεῖν δύναμις, ἄλλοις δ' ἄλλως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον παροῦσα, τὰς ὁρωμένας διαφορὰς πεποίηκεν. ΣΩΚΛ. ἀλλὰ θαυμαστὸν ὅσον ἄνθρωπος εὐηθείᾳ καὶ ἀγχινοίᾳ, καὶ τοῖς περὶ δικαιοσύνην καὶ κοινωνίαν διαφέρει τῶν ζώων. ΑΥΤ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὦ ἑταῖρε πολλὰ τοῦτο μὲν μεγέθει καὶ ποδωκείᾳ, τοῦτο δὲ ὄψεως ῥώμῃ καὶ ἀκοῆς ἀκριβείᾳ πάντας ἀνθρώπους ἀπολέλοιπεν. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο τυφλὸς οὐδὲ ἀδύνατος, οὐδὲ ἄνωτος ὁ ἄνθρωπός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ χειρῶν καὶ ὀμμάτων ἰσχύος τε καὶ μεγέθους ἡ φύσις ἡμᾶς οὐκ ἀπεστέρησεν. καίτοι τὸ μηδὲν ἐν τούτοις πρὸς ἐλέφαντα καὶ κάμηλον ὄντας. οὐκ οὖν ὁμοίως μηδὲ τὰ θηρία λέγωμεν, εἰ νωθρότερον φρονεῖ καὶ κάκιον διανοεῖται, μὴ διανοεῖσθαι μηδὲ φρονεῖν ὅλως, μηδὲ κεκτῆσθαι λόγον. ἀσθενῆ δὲ καὶ θολε-

ρὰν ἐκτῆσθαι, ὥσπερ ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα καὶ τεταραγμένον. εἰ δὲ μὴ πολλὰ τοὺς νεανίσκους αὐτίκα δὴ μάλα προσεδόκων, τὸν μὲν ἐκ γῆς, τὸν δὲ ἐκ θαλάττης ἐνταῦθα συνερανίσειν φιλολόγους καὶ φιλογραμμάτους ὄντας, οὐκ ἂν ἀπεσχόμην σου μυρία μὲν εὐμαθείας, μυρία εὐφυΐας παραδείγματα θηρίων διηγούμενος, ὧν ἄμαις καὶ σκάφαις ἡμῖν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀρύσασθαι θεάτρων ἡ καλὴ ῥώμη παρέσχηκε.

ταῦτα μὲν οὖν ἐκείνοις νεαρὰ καὶ ἄθικτα πρὸς τὸν λόγον ἐγκαλλωπίσασθαι καταλείπωμεν. βούλομαι δὲ μικρόν τι μετὰ σοῦ σκέψασθαι καθ' ἡσυχίαν. οἶμαι γὰρ ἰδίαν τινὰ μέρους ἑκάστου καὶ δυνάμεως φαυλότητα καὶ πήρωσιν εἶναι καὶ νόσον, ὥσπερ ὀφθαλμοῦ τυφλότητα, καὶ σκέλους χωλότητα, καὶ ψελλότητα γλώσσης, ἄλλου δὲ μηδενός. οὐ γάρ ἐστι τυφλό-

της, μὴ πεφυκότος ὁρᾶν, οὐδὲ χωλότης, μὴ πεφυκότος βαδίζειν. ψελλόν τε τῶν ἀγλώσσων, ἢ τῶν ἀναύδων φύσει, φαῦλον οὐδένα προσείποις. οὐκοῦν οὐδὲ παραπαῖον, ἢ παραφρονοῦν ἢ μαινόμενον, ᾧ μὴ τὸ φρονεῖν, ἢ λογίζεσθαι καὶ διανοεῖσθαι κατὰ φύσιν ὑπῆρχεν. οὐ γάρ ἐστιν ἐμπαθὲς γενέσθαι, μὴ κεκτημένον δύναμιν, ἧς τὸ πάθος, ἢ στέρησις ἢ πήρωσις, ἢ τίς ἄλλη κάκωσις ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἐντετύχηκας γε λυττώσαις κυσίν; ΣΩΚ. ἐγὼ δὲ καὶ ἵπποις. ΑΥ. ἔνιοι δέ φασι καὶ βοῦς μαίνεσθαι καὶ ἀλώπεκας. ἀρκεῖ δὲ τὸ τῶν κυνῶν, ὃ ἀναμφισβήτητον ἐστὶ καὶ μαρτυρεῖ λόγον ἔχειν καὶ διάνοιαν οὐ φαύλην, τὸ ζῶον, ἧς ταραττομένης καὶ συγχεομένης, ἡ λεγομένη λύττα καὶ μανία πάθος ἐστίν. οὔτε γὰρ ὄψιν ἀλλοιουμένην αὐτῶν, οὔτε ἀκοὴν ὁρῶμεν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνθρώπου μελαγχολῶντος ἢ παρακόπτον-

τος, ὁ μὴ λέγων ἐξεστάναι καὶ διαφθορέναι τὸ φρονοῦν καὶ λογιζόμενον καὶ μνημονεῦον, ἄτοπός ἐστι. καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ταῦτά γε κατηγορεῖ τῶν παραφρονούντων μὴ εἶναι παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπτωκέναι τῶν λογισμῶν, οὕτως ὁ τοὺς λυττῶντας κύνας, ἄλλο τι πεπονθέναι νομίζων, ἀλλ' οὐχὶ τῷ φρονεῖν πεφυκότι, καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν ἀναπεπλησμένους ταραχῆς, καὶ παραπεπαικότας, ἀγνοεῖν τὰ φίλτατα πρόσωπα, καὶ φεύγειν τὰς συντρόφους διαίτας, ἢ παρορᾶν τὸ φαινόμενον, ἔοικε μὴ συνορῶν τὸ γινόμενον ἐξ αὐτοῦ, φιλονικεῖν πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ΣΩΚΛ. ὀρθῶς μοι δοκεῖς ὑπονοεῖν. οἱ γὰρ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ τοῦ περιπάτου, μάλιστα πρὸς τοὐναντίον ἐντείνονται τῷ λόγῳ, τῆς δικαιοσύνης ἑτέραν γένεσιν οὐκ ἐχούσης, ἀλλὰ παντάπασιν ἀσυστάτου καὶ ἀνυπάρκτου γενομένης,

μένης, εἰ πᾶσι τοῖς ζώοις λόγου μέτεστι. γίνεται γὰρ ἢ τὸ ἀδικεῖν ἀναγκαῖον, ἡμῖν ἀφειδοῦσιν αὐτῶν, ἢ μὴ χρωμένων αὐτοῖς, τὸ ζῆν ἀδύνατον, καὶ ἄπορον. καὶ τρόπον τινὰ θηρίων βίον βιωσόμεθα, τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων προέμενοι χρείας. ἀφίημι γὰρ νομάδων καὶ τρωγλοδυτῶν ἀνεξευρέτους ἀριθμῷ μυριάδας, οἳ τροφὴν σάρκας, ἄλλο δ' οὐδὲν ἴσασιν, ἀλλὰ ἡμῖν τοῖς ἡμέρως καὶ φιλανθρώπως ζῆν δοκοῦσι, ποῖον ἔργον ἀπολείπεται γῆς, ποῖον ἐν θαλάττῃ, τίς ἐν ὄρεσι τέχνη, τίς κόσμος διαίτης, ἂν ὡς προσήκει λογικοῖς καὶ ὁμοφύλοις πᾶσι τοῖς ζώοις οὖσιν, ἀβλαβῶς καὶ μετ' εὐλαβείας προσφέρεσθαι μάθωμεν, ἔργον οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. οὐδὲν οὖν φάρμακον οὐδὲ ἴαμα τῆς ἢ τὸν βίον ἀναιρούσης, ἢ τὴν δικαιοσύνην ἀπορίας οὐδὲν ἔχομεν, ἂν μὴ τὸν ἀρχαῖον ὅρον καὶ νόμον φυλάττωμεν, ᾧ καθ' Ἡσίοδον

τὰς φύσεις ἀνελὼν καὶ θέμενος ἰδίᾳ τὸ γένος ἑκατέρων,

> ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
> ἐσθέμεν ἀλλήλους ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ μετ' αὐτοῖς,
> ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην,

πρὸς ἀλλήλους. οἷς οὐκ ἔστι τι δικαιοπραγεῖν πρὸς ἡμᾶς, οὐδ' ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα γίνεται τὸ ἀδικεῖν, ὥς οἵγε τοῦτον προϊέμενοι τὸν λόγον οὔτε χρείαν ἄλλην, οὔτε λιτὸν τῇ δικαιοσύνῃ προσελθεῖν ὁδὸν ἀπολελοίπασι. ΑΥΤ. Ταῦτα μὲν ὦ φίλε τ' ἀπὸ καρδίας τῶν ἀνδρῶν ἐξείρηκας. οὐ μὴν δέον, ὥσπερ δυστοκούσαις γυναιξὶ, περιάψασθαι τοῖς φιλοσόφοις ὠκυτόκιον, ἵνα ῥᾳδίως καὶ ἀταλαιπώρως τὸ δίκαιον ἡμῖν ἀποτέκωσιν. οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ τῷ Ἐπικούρῳ διδόασιν ὑπὲρ τῶν μεγίστων, σμικρὸν οὕτω πρᾶγμα καὶ φαῦλον καὶ ἄτομον παρεγκλῖναι μίαν ἐπὶ τοὐλάχιστον, ὅπως ἄστρα καὶ ζῷα καὶ τύχη παρεισέλθῃ, καὶ

θῇ, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν μὴ ἀπόλυται, δεικνύναι δὲ τὸ ἄδηλον ἢ λαμβάνειν τι τῶν προδήλων. καὶ προσήκει τὸ περὶ τῶν ζώων οὐχ ὑποτίθεσθαι πρὸς τὴν δικαιοσύνην. εἰ μήθ' ὁμολογεῖται μήτ' ἄλλως ἀποδεικνύουσιν. ἔχει γὰρ ἑτέραν ὁδὸν ἐκεῖ τὸ δίκαιον, οὐ σφαλερὰν καὶ παράκρημνον οὕτω, καὶ διὰ τῶν ἐναργῶς ἀναφερομένων φέρουσαν, ἀλλὰ τὴν πλάτωνος ὑφηγουμένου δείκνυσιν οὑμὸς υἱὸς ὦ σώκλαρε, σὸς δ' ἑταῖρος, τοῖς μὴ φιλομαχεῖν, ἕπεσθαι δὲ καὶ μανθάνειν βουλομένοις. ἐπεὶ τό γε μὴ παντάπασι καθαρεύειν ἀδικίας τὸν ἄνθρωπον, οὕτω τὰ ζῷα μεταχειριζόμενον, ἐμπεδοκλῆς καὶ ἡράκλειτος, ὡς ἀληθὲς προσδέχονται, πολλάκις ὀδυρόμενοι καὶ λοιδοροῦντες τὴν φύσιν, ὡς ἀνάγκην καὶ πόλεμον οὖσαν, ἀμιγὲς δὲ μηδὲν μὴ δὲ εἰλικρινὲς ἔχουσαν, ἀλλὰ διὰ πολλῶν καὶ δικαίων παθῶν περαινομένην,

ὅπου καὶ τὴν γένεσιν αὐτῆς ἐξ ἀδικίας συντυγχάνειν λέγουσι, τῷ θνητῷ συνερχομένου τοῦ ἀθανάτου, καὶ τρέφεσθαι τὸ γενόμενον παρὰ φύσιν μέλεσι τοῦ γεννήσαντος ἀποσπωμένοις. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἄκρατα καὶ πικρὰ φαίνεται κατακόρως. ἑτέρα δ' ἐστὶν ἐμμελὴς παρηγορία μήτε τῶν ζώων τὸν λόγον ἀφαιρουμένη, καὶ σώζουσα χρωμένων αὐτοῖς ὡς προσήκει, τὸ δίκαιον. ἣν τῶν σοφῶν καὶ παλαιῶν εἰσαγόντων, συστᾶσα λαιμαργία μεθ' ἡδυπαθείας ἐξέβαλε, καὶ ἠφάνισεν. αὖθις δὲ πυθαγόρας ἀνελάμβανε διδάσκων ὠφελεῖσθαι μὴ ἀδικοῦντας. οὐ γὰρ ἀδικοῦσιν οἱ τὰ μὲν ἄμικτα καὶ βλαβερὰ κομιδῇ κολάζοντες καὶ ἀποκτιννύοντες, τὰ δὲ ἥμερα καὶ φιλάνθρωπα ποιούμενοι τιθασσὰ καὶ συνεργὰ χρείας, πρὸς ἣν ἕκαστον εὖ πέφυκεν, ἵππων ὄνων τε ὀχείαν καὶ ταύρων γονάς.

ὧν

ὧν ὁ αἰσχύλου προμηθεὺς δοῦναι ἡμῖν
φησιν ἀντίδουλα, καὶ πόνων ἐκδέκτορα.
κυσὶ δὲ χρώμενοι προφυλάττουσιν αἶγας
τε καὶ ὄϊς ἀμελγόμενα καὶ κειρόμενα νέ-
μοντες. οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τὸ ζῆν οὐ-
δὲ βίος ἀπόλλυται τοῖς ἀνθρώποις, ἂν
μὴ λοπάδας ἰχθύων, μηδ' ἥπατα χη-
νῶν ἔχωσι, μηδὲ βοῦς, μήτ' ἐρίφους κατα-
κόπτωσιν ἐπ' εὐωχίᾳ, μηδ' ἀλύοντες ἐν
θεάτροις, μηδὲ παίζοντες ἐν θήραις, τὰ
μὲν, ἀναγκάζωσι τολμᾶν ἄκοντα καὶ μά-
χεσθαι, τὰ δὲ, μηδ' ἀμύνεσθαι πεφυκό-
τα, διαφθείρωσι. τὸν γὰρ παίζοντα καὶ
τερπόμενον οἶμαι συμπαίζουσι δεῖν
χρῆσθαι καὶ ἱλαροῖς. οὐχ ὥσπερ ὁ βίων ἔλε-
γε τὰ παιδάρια παίζοντα τῶν βατρά-
χων τοῖς λίθοις ἐφίεσθαι, τοὺς δὲ βατράχους
μηκέτι παίζοντας ἀλλὰ ἀληθῶς ἀποθνή-
σκειν, οὕτως κυνηγεῖν καὶ ἁλιεύειν, ὀδυ-
νωμένοις τερπομένους καὶ ἀποθνήσκουσι.

τοῖς δὲ, ἀπὸ σκύμνων καὶ νεοσσῶν ἐλεει-
νῶς ἀγομένοις. οὐ γὰρ οἱ χρώμενοι ζώοις, ἀδικοῦσιν, ἀλλ' οἱ χρώμενοι βλαβερῶς καὶ ὀλιγώρως καὶ μετ' ὠμότητος. ΣΩΚ. ἐπίσχες ὦ αὐτόβουλε καὶ παραβαλοῦ τῆς κατηγορίας. ἐγγὺς γὰρ οἴδε προσιόντες πολλοὶ καὶ θηρατικοὶ πάντες. οὓς οὔτε μεταθεῖναι ῥᾴδιον, οὔτε λυπεῖν ἀναγκαῖον. ΑΥΤ. ὀρθῶς παραινεῖς, ἀλλὰ εὐβίωτον μὲν εὖ οἶδα, καὶ τὸν ἐμὸν ἀνεψιὸν ἀρίστωνα, τούς τε διονυσίου παῖδας ἀπὸ δελφῶν αἰακίδην, καὶ ἀριστότιμον τοῦτον, εἶτα νίκανδρον τὸν εὐθυδάμου χερσαίας δαήμονας ἄγρας ὡς ὅμηρος ἔφη, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἀριστότιμον γενησομένους. ὥσπερ αὖ πάλιν τούσδε τοὺς νησιώτας, καὶ περὶ αλίους, ἡρακλέωνα τὸν μεγαρόθεν, καὶ φιλόστρατον τὸν εὐβοέα,

οἷσιν ἐπὶ θαλάσσια ἔργα μέμηλε,

φαίδιμος ἔχων περὶ αὐτὸν βαδίζει,

τυδεί

τυδείδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη

τουτονὶ τὸν ἡμέτερον ἡλικιώτην ὀπτάτον, ὃς πολλοῖς μὲν ἐνάλου ὀρείου πολλάκις ἄγρας ἀκροθινίοις ἀγλαΐσας τὴν ἀγροτέραν ἅμα θεὸν καὶ δίκτυνναν, ἐνταῦθα δῆλός ἐστι πρὸς ἡμᾶς βαδίζων, ὡς μηδετέροις προσθήσων ἑαυτόν. ἢ φαύλως εἰκάζομεν ὦ φίλον ὀπτάτε, κοινόν σε καὶ μέσον ἔσεσθαι τῶν νεανίσκων βραβευτήν. ΟΠΤ. πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς ὑπονοεῖς ὦ αὐτόβουλε. πάλαι γὰρ ὁ σόλωνος ἐκλέλοιπε νόμος, τοὺς ἐν στάσει μηδετέρων μερῶν προσγενομένους κολάζων. ΑΥΤ. δεῦρο δὴ καθίζου πρὸς ἡμᾶς, ὅπως εἰ δεήσει μάρτυρος μὴ τοῖς ἀριστοτέλους πράγματα βιβλίοις παρέχωμεν, ἀλλὰ σοὶ διὰ ἐμπειρίαν ἑπόμενοι τοῖς λεγομένοις, ἀληθῶς τὴν ψῆφον ἐπιφέρωμεν. ΟΠΤ. ἔστω. ΣΩΚ. ὦ ἄνδρες νέοι γέγονε τίς ὑμῖν ὁμολογία περὶ τάξεως; ΦΑΙΔ.

γέγονεν ὦ σώκλαρε, πολλὴν παρασχοῦσα φιλοφροσύνην, εἶτα κατ' ὀυειπίδημ; ὁ δὲ τύχης παῖς κλῆρος ὤθει τούτῳ τάγεις, τὰ χερσαῖα προσάγειν δίκαια τῶν ἐναλίων. ΣΩΚΛ. καιρὸς οὖν ὦ ἀριστότιμε σοὶ μὲν ἤδη λέγειν, ἡμῖν δὲ ἀκούειν. ΑΡΙΣΤ. ἡ μὲν ἀγορὰ τοῖς δυναζομένοις, τὰ δὲ, τὸν γόνον ἀναλίσκει περὶ τὰς ἀποκυήσεις ἐπιτρέχοντα τοῖς θήλεσι. κεστρέως δὲ γένος οὓς περαίας καλοῦσιν ἀπὸ τῆς μίξης φέρονται τῆς ἑαυτῶν. ὁ δὲ πολύπους, αὐτὸν ἐσθίων κάθηται χειμῶνος,

ἐν ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν,

οὕτως ἀργὸς, ἢ ἀναίσθητος, ἢ γαστρίμαργος, ἢ πᾶσι τούτοις ἔνοχός ἐστι. διὸ καὶ πλάτων αὖ πάλιν ἀπεῖπε νομοθετῶν, μᾶλλον δὲ ἀπηύξατο τοὺς νέους θαλαττίου θήρας ἔρωτα λαβεῖν. οὐδὲν γὰρ ἀλκῆς γυμνάσιον, οὐδὲ μελέτημα σοφίας

οὐδ'

οὐδ᾽ ὅσοι πρὸς ἰσχὺν, ἢ τάχος, ἢ κινήσεις διαπονοῦσι, τοῖς πρὸς λάβρακας, ἢ γόγγρους, ἢ σκάρους ἀγῶσιν, ὥσπερ ἐνταῦθα, τὰ μὲν, θυμοειδῆ, τὸ φιλοκίνδυνον καὶ τὸ ἀνδρεῖον, ἀσκεῖ τῶν μαχομένων, τὰ δὲ πανοῦργα, τὸ φροντιστικὸν καὶ συνετὸν τῶν ἐπιτιθεμένων, τὰ δὲ ποδώκη, τὸ ἐρρωμένον καὶ φιλόπονον τῶν διωκόντων. καὶ ταῦτα τὸ κυνηγεῖν καλὸν πεποίηκε. τὸ δὲ ἁλιεύειν ἀπ᾽ οὐδενὸς ἔνδοξον. οὐδέ γε θεῶν τις ἠξίωσεν ὦ ἑταῖρε γογγροκτόνος ὥσπερ ὁ ἀπόλλων λυκοκτόνος, οὐδὲ τριγλοβόλος, ὡς ἐλαφηβόλος ἡ ἄρτεμις λέγεσθαι. καὶ τί θαυμαστὸν ὅπου καὶ ἀνθρώπῳ σῦν μόνον καὶ ἔλαφον καὶ δόρκα καὶ λαγωὸν ἑλεῖν κάλλιον, ἢ πρίασθαι. θύννον δὲ καὶ κάραβον καὶ ἀμίαν, σεμνότερόν ἐστιν αὐτὸν ὀψωνεῖν, ἢ ἁλιεύειν. τὸ γὰρ ἀγεννὲς καὶ ἀμήχανον ὅλως καὶ ἀπανοῦργον αὐτῶν, αἰσχρὸν καὶ ἄζη-

λον

λον καὶ ἀνελεύθερον τὴν ἄγραν πεποίηκε. καθόλου δὲ ἐπεὶ δι' ὧν οἱ φιλόσοφοι δεικνύουσι, τό γε μετέχειν λόγου τὰ ζῷα, προθέσεις εἰσὶ καὶ παρασκευαὶ, καὶ μνῆμαι, καὶ πάθη, καὶ τέκνων ἐπιμέλειαι, καὶ χάριτες εὖ παθόντων, καὶ μνησικακίαι πρὸς τὸ λυπῆσαν, ἔτι δ' εὑρέσεις τῶν ἀναγκαίων, ἔμφασις ἀρετῆς, οἷον ἀνδρείας, κοινωνίας, ἐγκρατείας, μεγαλοφροσύνης, σκοπῶμεν τὰ ἔναλα, εἰ τούτων ἐκεῖνα μηδ' οὐδὲν, ἤ πού τι παντελῶς ἀμαυρὸν αἴθυγμα καὶ δυσθέατον ἐνιδεῖν μάλα, μόλις τεκμαιρομένῳ, δίδωσιν. ἐν δὲ τοῖς πεζοῖς καὶ γηγενέσι λαμπρὰ καὶ ἐναργῆ καὶ βέβαια παραδείγματα τῶν εἰρημένων ἑκάστου λαμβάνοντ' ἔστι καὶ θεάσασθαι. πρῶτον οὖν ὅρα προθέσεις καὶ παρασκευὰς ταύρων ἐπὶ μάχῃ κονιομένων, καὶ κάπρων θηγόντων ὀδόντας. ἐλέφαντες δὲ τῆς ὕλης ἣν ὀρύττοντες ἢ κείρον-

ἢ κείροντες ἐσθίουσιν, ἀμβλὺν τὸν ὀδόντα ποιούσης ἀποτριβόμενον, τῷ ἑτέρῳ πρὸς ταῦτα χρῶνται, τὸν δ᾽ ἕτερον ἔπακμον ἀεὶ καὶ ὀξὺν ἤδη τὰς ἀμύνας φυλάττουσιν. ὁ δὲ λέων ἀεὶ βαδίζει συνεστραμμένοις τοῖς ποσὶν, ἐντὸς ἀποκρύπτων τοὺς ὄνυχας, ἵνα μὴ τριβόμενοι τὴν ἀκμὴν ἀπαμβλύνωσιν. μήτε καταλίπωσιν εὐπορίαν τοῖς στιβεύουσιν. οὐ γὰρ ῥαδίως εὑρίσκεται ὄνυχος λεοντείου σημεῖον, ἀλλὰ μικροῖς καὶ τυφλοῖς ἴχνεσιν ἐντυγχάνοντες, ἀποπλανῶνται καὶ διαμαρτάνουσιν. ὁ δὲ ἰχνεύμων, ἀκηκόατε δήπουθεν, ὡς οὐθὲν ἀπολείπει θωρακιζομένου πρὸς μάχην ὁπλίτου, τοσοῦτον ἰλύος περιβάλλεται, καὶ περιπήγνυσι τῷ σώματι χιτῶνα, μέλλων ἐπιτίθεσθαι τῷ κροκοδείλῳ. τὰς δὲ χελιδόνας πρὸ τῆς τεκνοποιΐας παρασκευὰς, ὁρῶμεν, ὡς εὖ τὰ στερεὰ κάρ-

φῆ προϋποβάλλοντες δίκην θεμελίων, εἶτα περιπλάττουσι τὰ κυφότερα, καὶ πηλοῦ τινος ἐχεκόλλου δεομένην αἰσθόμεναι τὴν νεοττιὰν, λίμνης ἢ θαλάττης ἐν χρῷ περιπετόμεναι ψαύουσι τοῖς πτίλοις ἐπιπολῆς, ὅσον νοτεραὶ μὴ βαρεῖαι γενέσθαι τῇ ὑγρότητι. συλλαβοῦσαι δὲ κονιορτὸν οὕτως ἐξαλείφουσι καὶ συνδέουσι τὰ χαλῶντα καὶ διολισθαίνοντα. τῷ δὲ σχήματι τὸ ἔργον οὐ γωνιῶδες, οὐδὲ πολύπλευρον, ἀλλὰ ὁμαλὸν, ὡς ἔνεστι μάλιστα καὶ σφαιροειδὲς ἀποτελοῦσι. καὶ γὰρ μόνιμον καὶ χωρητικὸν τὸ τοιοῦτο, καὶ τοῖς ἐπιβουλεύουσι θηρίοις ἔξωθεν ἀντιλήψεις οὐ πάνυ δίδωσι.

τὰ δὲ ἀράχνης ἔργα κοινὸν ἴσως γυναιξὶ, καὶ θήρας σαγηνευταῖς ἀρχέτυπον, ὃ καθ' ἓν ἄν τις θαυμάσειεν. καὶ γὰρ ἡ τοῦ νήματος ἀκρίβεια, καὶ τῆς ὑφῆς τὸ μὴ διεχὲς μηδὲ στημονῶδες, ἀλλὰ λείου

συνέχειαν

συνέχειαν ὑμένος, καὶ κόλλησιν ὑπό τινος ἀδήλως παραμεμιγμένης γλισχρότητος ἀπειργασμένον, εἴτε βαφῇ τῇ χρόας ἐνάερον, καὶ ἀχλυώδη ποιοῦσα τὴν ἐπιφάνειαν, ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν, αὐτή τε μάλιστα πάντων ἡ τῆς μηχανῆς αὐτῆς ἡνιοχεία καὶ κυβέρνησις, ὅταν ἐνσχεθῇ τι τῶν ἁλωσίμων, ὥσπερ δεινοῦ σαγηνευτοῦ ταχὺ συναιρεῖν εἰς ταὐτὰ καὶ συνάγειν τὸ θήρατρον αἰσθανομένης καὶ φονούσης, τῇ καθ' ἡμέραν ὄψει καὶ θέᾳ τοῦ γενομένου, πιστὸν ἔσχε τὸν λόγον, ἄλλως δ' ἂν ἐδόκει μῦθος. ὥσπερ ἡμῖν ἐδόκει τὸ τῶν ἐν Λιβύῃ κοράκων, οἳ ποτοῦ δεόμενοι, καὶ λίθους ἐμβάλλουσιν ἀναπληροῦντες καὶ ἀνάγοντες τὸ ὕδωρ, μέχρι ἂν ἐν ἐφικτῷ γένηται. εἶτα μέντοι κύνα θεασάμενος ἐν πλοίῳ τῶν ναυτῶν μὴ παρόντων εἰς ἔλαιον ἀμφορέως ἀποδεοῦς ἐμβάλλοντα τῶν χαλίκων, ἐθαύμα-

σα, πῶς νοεῖ καὶ συνίησι τὴν γινομένην ἔκθλιψιν ὑπὸ τῶν βαρυτέρων τοῖς κουφοτέροις ὑφισταμένων. ὅμοια δὲ καὶ τὰ τῶν κρητικῶν μελισσῶν, καὶ τὰ τῶν ἐν κιλικίᾳ χηνῶν. ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἀνεμῶδές τι μέλλουσαι κάμπτειν ἀκρωτήριον, ἑρματίζουσιν ἑαυτὰς, ὑπὲρ τοῦ μὴ παραφέρεσθαι μικροῖς λιθιδίοις. οἱ δὲ χῆνες τοὺς ἀετοὺς δεδοικότες, ὅταν ὑπερβάλλωσι τὸν ταῦρον εἰς τὸ στόμα λίθον εὐμεγέθη λαμβάνουσιν, οἷον ἐπιστομίζοντες αὐτῶν καὶ χαλινοῦντες τὸ φιλόφωνον καὶ λάλον, ὅπως λάθωσι σιωπῇ παρελθόντες. τῶν δὲ γεράνων καὶ τὸ περὶ τὴν πτῆσιν εὐδοκιμεῖ. πέτονται γὰρ ὅταν ᾖ πνεῦμα πολὺ καὶ τραχὺς ἀὴρ, οὐχ ὥσπερ ἐν εὐδείας ὥρης μετωπηδὸν ἢ κόλπῳ μηνοειδοῦς περιφερείας, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τρίγωνον συνάγουσαι σχίζουσι τῇ κορυφῇ τὸ πνεῦμα περιῤῥέον, ὥστε μὴ

τε μὴ διασπᾶσθαι τὴν τάξιν. ὅταν δὲ καταδάρθωσιν, αἱ γοῦν αἱ προφυλακὴν ἔχουσαι νυκτὸς, ἐπὶ θατέρου σκέλους ὀχοῦνται τὸ σῶμα, τῷ δ' ἑτέρῳ ποδὶ λίθον περιλαβοῦσαι κρατοῦσι. συνεχὴς γὰρ ὁ τῆς ἁφῆς τόνος ἐν τῷ μὴ καθεύδειν πολὺν χρόνον, ὅταν δὲ ἀνῶσιν, ἐκπεσὼν ὁ λίθος ταχὺ διήγειρε τὴν προεμένην. ὥστε μὴ πάνυ θαυμάζειν τοῦ ἡρακλέους,

εἰ τόξα μασχάλῃ ὑποθεὶς
καὶ κραταιῷ περιβαλὼν βραχίονι,
εὕδει πιέζων χειρὶ δεξιᾷ ξύλον.

μηδὲ αὖ πάλιν τοῦ πρώτου ὑπονοήσαντος ὀστρέου μεμυκότος ἀνάπτυξιν, ἐντυγχάνοντα τοῖς ἐρωδιῶν σοφίσμασιν. ὅταν γὰρ τὴν κόγχην καταπίῃ μεμυκυῖαν ἐνοχλούμενος, ἐγκαρτερεῖ, μέχρι ἂν αἴσθηται μαλασσομένην καὶ χαλῶσαν ὑπὸ τῆς θερμότητος. τότε δὲ ἐκ

βαλὼν κεχηνυῖαν ἐπὶ ἀπεσπασμένην, ἐξεῖλε τὸ ἐδώδιμον. τὰς δὲ μυρμήκων οἰκονομίας καὶ παρασκευάς, ἐκφράσαι μὲν ἀκριβῶς ἀμήχανον, ὑπερβῆναι δὲ παντελῶς ὀλίγωρον. οὐδὲν γὰρ οὕτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μειζόνων καὶ καλλιόνων κάτοπτρον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σταγόνι καθαρᾷ πάσης ἔνεστιν ἀρετῆς ἔμφασις. ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, τὸ κοινωνικόν, ἔνι δ' ἀνδρείας εἰκών, τὸ φιλόπονον. ἔνεστι δὲ πολλὰ μὲν ἐγκρατείας σπέρματα, πολλὰ δὲ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης. ὁ μὲν οὖν κλεάνθης ἔλεγε καίπερ οὐ φάσκων μετέχειν λόγου τὰ ζῷα, τοιαύτῃ θεωρίᾳ παρατυχεῖν. μύρμηκας ἐλθεῖν ἐπὶ μυρμηκιὰν ἑτέραν μύρμηκα νεκρὸν φέροντας. ἀνιόντας οὖν ἐκ τῆς μυρμηκιᾶς ἑτέρους, οἷον ἐντυγχάνειν αὐτοῖς καὶ πάλιν κατέρχεσθαι. καὶ τοῦτο δὶς ἢ τρὶς γενέσθαι. τέλος δέ, τοὺς μὲν

κάτω

κάτωθεν ἀνενεγκεῖν, ὥσπερ λύτρα τοῦ νεκροῦ σκώληκα, τοὺς δὲ, ἐκεῖνον ἀραμένους, ἀποδόντας δὲ τὸν νεκρὸν οἴχεσθαι. τῶν δὲ πᾶσιν ἐμφανῶν ἥτε περὶ τὰς ἀπαντήσεις ἐστὶν εὐγνωμοσύνη τῶν μηδὲν φερόντων τοῖς φέρουσιν ἐξισταμένων ὁδοῦ, παρελθεῖν διδόντων, αἵ τε τῶν δυσφόρων καὶ δυσπαρακομίστων διαβρώσεις καὶ διαιρέσεις, ὅπως εὐβάστακτα πλείοσι γένηται. τὰς δὲ τῶν φορμάτων διαθέσεις καὶ διαψύξεις ἐκτὸς, ὑετοῦ ποιεῖται σημεῖον ὁ ἄρατος,

καὶ κοίλης μύρμηκες ὀχῆς ἐξ ὤεα πάντα
θᾶσσον ἀνηνέγκαντο.

καί τινες οὐκ ὠὰ γράφουσιν, ἀλλὰ τοὺς ἀποκειμένους καρποὺς ὅτ' ἂν εὐρῶτα συνάγοντας αἴσθωνται, καὶ φοβηθῶσι φθορὰν καὶ σῆψιν ἀναφέρειν. ὑπερβάλλει δὲ πᾶσαν ἐπίνοιαν συνέσεως ἡ τοῦ πυροῦ τῆς βλαστήσεως προκατάληψις. οὐ γὰρ δὴ

παραμένει ξηρὸς, οὐδὲ ἄσηπτος, ἀλλὰ διαχεῖται καὶ γαλακτοῦται μεταβάλλων εἰς τὸ φύειν. ἵνα οὖν μὴ γενόμενος σπέρμα τὴν σιτίου χρείαν διαφθείρῃ, παραμένῃ δ' αὐτοῖς ἐδώδιμος, ἐξεσθίουσι τὴν ἀρχὴν ἀφ' ἧς τὸν βλαστὸν ὁ πυρὸς ἀφίησιν. τοὺς δὲ τὰς μυρμηκιὰς αὐτῶν ἤδη τῷ καταμαθεῖν ὥσπερ ἀνατομῆς ποιοῦντας, οὐκ ἀποδέχομαι. λέγουσι δ' οὖν οὐκ εὐθεῖαν εἶναι τὴν ἀπὸ τῆς ὀπῆς κάθοδον, οὐδ' εὔπορον ἄλλῳ θηρίῳ διεξελθεῖν, ἀλλὰ καμπαῖς καὶ στρεβλότησι κεκλασμένας ὑποπορεύσεις καὶ ἀναῤῥήσεις ἐχούσαις εἰς τρεῖς κοιλότητας ἀποτελευτώσας, ὧν τὴν μὲν, ἐνδιαίτημα κοινὸν αὐτοῖς εἶναι. τὴν δὲ τῶν ἐδωδίμων ταμεῖον. εἰς δὲ τὴν τρίτην ἀποτίθεσθαι τοὺς θνήσκοντας. οἶμαι δὲ μὴ ἄκαιρος ὑμῖν φανεῖσθαι τοῖς μύρμηξιν ἐπεισάγων τοὺς ἐλέφαντας, ἵνα τοῦ

νοῦ τὴν

νοῦ τὴν φύσιν ἔν τε τοῖς μικροτάτοις ἅμα καὶ μεγίστοις σώμασι κατανοήσωμεν, μήτε τούτοις ἐναφανιζομένην, μήτε ἐκείνοις ἐνδέουσαν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι θαυμάζουσι τοῦ ἐλέφαντος ὅσα μανθάνων καὶ διδασκόμενος, ἐν θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις μελέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθεξῆς γενέσθαι πάνυ ῥᾴδιόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀφ᾽ αὑτοῦ καὶ ἀδιδάκτοις τοῦ θηρίου πάθεσι καὶ κινήμασιν, ὥσπερ ἀκράτοις καὶ ἀταραχύτοις ἐμφαινομένην ὁρῶ τὴν σύνεσιν. ἐν ῥώμῃ μὲν γὰρ οὐ πάλαι πολλῶν προδιδασκομένων στάσεις τινὰς κλᾶσθαι παραβολὰς καὶ κινήσεις δυσεξελίκτους ἀνακυκλεῖν, εἷς ὁ δυσμαθέστατος ἀκούων κακῶς ἑκάστοτε καὶ κολαζόμενος πολλάκις, ὤφθη νυκτὸς αὐτὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸς τὴν σελήνην

ἀναπεπλησμένος τὰ μαθήματα καὶ μελετῶν. ἐν δὲ συρίᾳ πρότερον ἄγνων ἱστορεῖ, τρεφομένου κατ' οἰκίαν ἐλέφαντος, ἐπιστάτην λαμβάνοντα κριθῶν μέτρον, ὑφαιρεῖν καὶ χρεωκοπεῖν μέρος ἥμισυ καθ' ἡμέραν. ἐπεὶ δὲ τοῦ δεσπότου παρόντος ποτὲ καὶ θεωμένου πᾶν τὸ μέτρον κατήρασεν, ἐμβλέψαντα καὶ διαγαγόντα τὴν προβοσκίδα, τῶν κριθῶν ἀποδιαστῆσαι, καὶ διαχωρεῖσαι τὸ μέρος, ὡς ἐνῆν λογιώτατα, κατειπόντα τοῦ ἐπιστάτου τὴν ἀδικίαν. ἄλλον δὲ ταῖς κριθαῖς λίθους καὶ γῆν εἰς τὸ μέτρον τοῦ ἐπιστάτου καταμιγνύοντος, ἑψομένων κρεῶν, δραξάμενον τῆς τέφρας ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χύτραν. ὁ δὲ ὑπὸ τῶν παιδαρίων προπηλακισθεὶς ἐν ῥώμῃ τοῖς γραφείοις τὴν προβοσκίδα κεντούντων, ὃν συνέλαβε μετέωρον ἐξάρας, ἐπίδοξος ἦν ἀποτυμπανίσειν. κραυγῆς

δὲ τῶν

δὲ τῶν παρόντων γενομένης, ἀτρέμα πρὸς τὴν γῆν πάλιν ἀπηρείσατο, καὶ παρῆλθεν, ἀρκοῦσαν ἡγούμενος δίκην τῷ τηλικούτῳ φοβηθῆναι. περὶ δὲ τῶν ἀγρίων καὶ αὐτονόμων, ἄλλα τε θαυμάσια καὶ τὰ περὶ τὰς διαβάσεις τῶν ποταμῶν ἱστοροῦσι. προδιαβαίνει γὰρ ἐπιδοὺς αὑτὸν ὁ νεώτατος καὶ μικρότατος. οἱ δὲ ἑστῶτες ἀποθεωροῦσιν, ὡς ἂν ἐκεῖνος ὑπεραίρῃ τῷ μεγέθει τὸ ῥεῦμα, πολλὴν τοῖς μείζοσι πρὸς τὸ θαρρεῖν περιουσίαν τῆς ἀσφαλείας οὖσαν. ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγονώς, οὐ δοκῶ μοι παρήσειν διὰ ὁμοιότητα τὸ τῆς ἀλώπεκος. οἱ μὲν οὖν μυθολόγοι τῷ Δευκαλίωνί φασι περιστερὰν ἐκ τῆς λάρνακος ἀφιεμένην, δήλωμα γενέσθαι, χειμῶνος μὲν εἴσω πάλιν ἐνδυομένην, εὐδίας δὲ ἀποπτᾶσαν. οἱ δὲ Θρᾷκες ἔτι νῦν ὅταν παγέντα ποταμὸν διαβαίνειν ἐπιχειρῶσιν, ἀλώπε

καὶ ποιοῦνται γνώμονα τὸν τοῦ πάγου στε-
ρεότητος. ἡσυχῇ γὰρ ὑπάγουσα παραβάλ-
λει τὸ οὖς, κἂν μὲν αἴσθηται ψόφῳ τοῦ ῥεύ-
ματος ἐγγὺς ὑποφερομένου, τεκμαιρο-
μένη μὴ γεγονέναι διὰ βάθους τὴν πῆ-
ξιν, ἀλλὰ λεπτὴν καὶ ἀβέβαιον, ἵσταται,
κἂν ἐᾷ τις, ἐπανέρχεται. τῷ δὲ μὴ ψο-
φεῖν θαρροῦσα διῆλθε. καὶ τοῦτο μὴ λέ-
γομεν αἰσθήσεως ἄλογον ἀκρίβειαν, ἀλ-
λὰ ἐξ αἰσθήσεως συλλογισμὸν, ὅτι τὸ
ψοφοῦν κινεῖται, τὸ δὲ κινούμενον οὐ πέ-
πηγε, τὸ δὲ μὴ πεπηγὸς, ὑγρόν ἐστι, τὸ
δὲ ὑγρὸν ἐνδίδωσιν. οἱ δὲ διαλεκτικοὶ
φασι τὸν κύνα τῷ διὰ πλειόνων διεζευγμέ-
νῳ χρώμενον ἐν ταῖς πολυσχιδέσιν ἀ-
τραποῖς, συλλογίζεσθαι πρὸς ἑαυτὸν, ἤτοι
τήνδε τὸ θηρίον ὥρμηκεν, ἢ τήνδε. ἀλλὰ
μὴν οὔτε τήνδε, οὔτε τήνδε, τήνδε λοι-
πὸν ἄρα. τῆς μὲν αἰσθήσεως οὐδὲν, ἢ τὴν
πρόσληψιν δούσης, τοῦ δὲ λόγου τὰ λήμ-

ματα

ματα, καὶ τὸ συμπέρασμα τοῖς λήμμα-
σιν ἐπιφέροντος. οὐ μὴν δεῖταί γε
τοιαύτης μαρτυρίας ὁ κύων. ψευδὴς
γάρ ἐστι καὶ κίβδηλος. ἡ γὰρ αἴσθησις αὐ-
τὴ τοῖς ἴχνεσι καὶ τοῖς ῥεύμασι τοῦ θηρίου
τὴν φυγὴν ἐπιδείκνυσι, χαίρειν λέγου-
σα διεζευγμένοις ἀξιώμασι καὶ συμπε-
πλεγμένοις. δι᾽ ἄλλων δὲ πολλῶν ἔργων
καὶ παθῶν καὶ καθηκόντων, οὔτε ὀσφραντῶν,
οὔτε ὁρατῶν, ἀλλὰ διανοίᾳ καὶ λόγῳ μόνον
πρακτῶν καὶ θεατῶν ὄντων, καταδεῖν ἐστι
τὴν κυνὸς φύσιν. οὗ τὰς μὲν ἐν ἄγραις ἐγ-
κρατείας καὶ πειθαρχίας, καὶ ἀγχινοίας, γε-
λοῖος ἔσομαι λέγων πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὁ-
ρῶντας αὐτὰ καθ᾽ ἡμέραν καὶ μεταχειρι-
ζομένους. οὐδὲ τοῦ Ῥωμαίου σφαγέντος ἐν
τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις, οὐδεὶς ἐδυνή-
θη τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν πρότερον,
πρὶν ἢ τὸν κύνα τὸν φυλάττοντα καὶ προμα-
χόμενον αὐτοῦ κατακεντῆσαι περιστάντας.

πύῤῥος δὲ ὁ βασιλεὺς ὁδοιπορῶν ἐνέτυχε κυνὶ φρουροῦντι σῶμα πεφονευμένου, καὶ πυθόμενος τρίτην ἡμέραν ἐκείνην ἄσιτον παραμένειν καὶ μὴ ἀπολιπεῖν, τὸν μὲν νεκρὸν ἐκέλευσε θάψαι, τὸν δὲ κύνα μεθ᾽ ἑαυτοῦ κομίζειν ἐπιμελουμένους. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐξέτασις ἦν τῶν στρατιωτῶν, καὶ πάροδος καθημένου τοῦ βασιλέως, καὶ παρῆν ὁ κύων ἡσυχίαν ἔχων, ἐπεὶ δὲ τοὺς φονέας τοῦ δεσπότου παριόντας εἶδεν, ἐξέδραμε μετὰ φωνῆς καὶ θυμοῦ ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ καθυλάκτει πολλάκις, μεταστρεφόμενος εἰς τὸν πύῤῥον, ὥστε μὴ μόνον ἐκείνῳ δι᾽ ὑποψίας, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσι τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι. διὸ συλληφθέντες εὐθὺς καὶ ἀνακρινόμενοι, μικρῶν τινων τεκμηρίων ἔξωθεν προσγενομένων, ὁμολογήσαντες τὸν φόνον, ἐκολάσθησαν. ταῦτα δὲ καὶ τὸν ἡσιόδου

ἡσιόδου κύνα τοῦ σοφοῦ δρᾶσαι λέγουσι, τοὺς γανύκτορος ἐξελέγξαντα τοῦ ναυ-κλητίου παῖδας, ὑφ' ὧν ὁ ἡσίοδος ἀπέθανεν. ὃ δὲ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔγνωσαν αὐτοὶ σχολάζοντες ἀθήνησιν, ἐναργέστερόν ἐστι τῶν εἰρημένων. παραξεύεις γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὸν νεὼν τοῦ ἀσκληπιοῦ, τὰ εὔογκα τῶν ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἔλαβεν ἀναθημάτων, καὶ λεληθέναι νομίζων, ὑπεξῆλθεν. ὁ δὲ φουρὸς κύων ὄνομα κάππαρος, ἐπεὶ μηδεὶς ὑλακτοῦντι τῶν νεωκόρων ὑπήκουσεν αὐτῷ, φεύγοντα τὸν ἱερόσυλον, ἐπεδίωκε. καὶ πρῶτον μὲν βαλλόμενος λίθοις οὐκ ἀπέστη. γενομένης δὲ ἡμέρας ἐγγὺς οὐ προσιὼν, ἀλλ' ἀπ' ὀφθαλμοῦ παραφυλάττων, εἵπετο, καὶ τροφὴν προβάλλοντος, οὐκ ἐλάμβανεν, ἀναπαυομένῳ δὲ, παρενυκτέρευε, καὶ βαδίζοντος, πάλιν ἐπηκολούθει ἀναστάς. τοὺς δὲ ἀπαντῶν-

τοὺς ὁδοιπόρους, ἔσαινεν, ἐκεῖνον δ' ἐφυλάττει καὶ προσέκειτο. ταῦτα δ' οἱ διώκοντες πυνθανόμενοι παρὰ τῶν ἀπαντώντων, ἅμα καὶ τὸ χρῶμα φραζόντων καὶ μέγεθος τοῦ κυνὸς, προθυμότερον ἐχρήσαντο τῇ διώξει, καὶ καταλαβόντες τὸν ἄνθρωπον, ἀνήγαγον ἀπὸ κρομμυῶνος. ὁ δὲ κύων ἀναστρέψας προηγεῖτο γαῦρος καὶ περιχαρὴς, οἷον ἑαυτοῦ ποιούμενος ἄγραν, καὶ θήραμα τὸν ἱερόσυλον. ἐψηφίσαντο δὴ σῖτον αὐτῷ δημοσίᾳ μετρεῖσθαι, καὶ παρεγγυᾶσθαι τοῖς ἱερεῦσιν εἰσαεὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ἀπομιμησάμενοι τὸ πρὸς τὸν ἡμίονον φιλανθρώπευμα τῶν παλαιῶν ἀθηναίων. τὸν γὰρ ἑκατόνπεδον νεὼν περικλέους ἐν ἀκροπόλει κατασκευάζοντος, ὡς εἰκὸς λίθοι προσήγοντο πολλοῖς ζεύγεσι καθ' ἡμέραν. τῶν οὖν συνεργασαμένων μὲν προθύμως, ἤδη δὲ διὰ γῆρας ἀφειμένων ὀρέων, εἷς κατερχόμε-

νος εἰς κεραμεικὸν, καὶ τοῖς ἀνάγουσι ζεύγεσι τοὺς λίθους ὑπαντῶν, ἀεὶ συνανέστρεφε καὶ συμπαρετρόχαζεν, οἷον ἐγκελευόμενος καὶ παρορμῶν. διὸ θαυμάσας αὐτοῦ τὴν φιλοτιμίαν ὁ δῆμος, ἐκέλευσε δημοσίᾳ τρέφεσθαι, καθάπερ ἀθλητῇ σίτησιν ὑπὸ γήρως ἀπειρηκότι ψηφισάμενος. διὸ τοὺς λέγοντας, ὡς ἡμῖν οὐδὲν πρὸς τὰ ζῷα δίκαιόν ἐστι, ῥητέον εὖ λέγειν ἄχρι τῶν ἐναλίων, καὶ βυθίων. ἄμικτα γὰρ ἐκεῖνα κομιδῆ πρὸς χάριν καὶ ἄστοργα, καὶ πάσης ἄμοιρα γλυκυθυμίας. καὶ καλῶς Ὅμηρος εἶπε,

γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε θάλασσα,

πρὸς τὸν ἀνήμερον εἶναι δοκοῦντα καὶ ἄμικτον, ὡς μηδὲν τῆς θαλάσσης εὐνοϊκὸν, μηδὲ πρᾶον φερούσης. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὰ χερσαῖα τῷ λόγῳ τούτῳ χρώμενος, ἀπηνὴς καὶ θηριώδης. εἰ δὲ μὴ, Λυσιμάχῳ τι γεγονέναι φήσει πρὸς

τοὺς ὁδοιπόρους, ἔσαινεν, ἐκείνῳ δ' ἐφυλάκτει καὶ προσεῖχε. ταῦτα δὲ οἱ διώκοντες πυνθανόμενοι παρὰ τῶν ἀπαντώντων, ἅμα καὶ τὸ χρῶμα φραζόντων καὶ μέγεθος τοῦ κυνὸς, προθυμότερον ἐχρήσαντο τῇ διώξει, καὶ καταλαβόντες τὸν ἄνθρωπον, ἀνήγαγον ἀπὸ κρομμυῶνος. ὁ δὲ κύων ἀναστρέψας προηγεῖτο γαῦρος καὶ περιχαρὴς, οἷον ἑαυτοῦ ποιούμενος ἄγραν, καὶ θήραμα τὸν ἱερόσυλον. ἐψηφίσαντο δὴ σῖτον αὐτῷ δημοσίᾳ μετρεῖσθαι, καὶ παρεγγυᾶσθαι τοῖς ἱερεῦσιν εἰσαεὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ἀπομιμησάμενοι τὸ πρὸς τὸν ἡμίονον φιλανθρώπευμα τῶν παλαιῶν ἀθηναίων. τὸν γὰρ ἑκατόμπεδον νεὼν περικλέους ἐν ἀκροπόλει κατασκευάζοντος, ὡς εἰκὸς λίθοι προσήγοντο πολλοῖς ζεύγεσι καθ' ἡμέραν. τῶν οὖν συνεργασαμένων μὲν προθύμως, ἤδη δὲ διὰ γῆρας ἀφειμένων ὀρέων, εἷς κατερχόμε-

νος εἰς κεραμεικὸν, καὶ τοῖς ἀνάγουσι ζεύγεσι τοὺς λίθους ὑπαντῶν, ἀεὶ συνανέστρεφε καὶ συμπαρεξέτρεχεν, οἷον ἐγκελευόμενος καὶ παρορμῶν. διὸ θαυμάσας αὐτοῦ τὴν φιλοτιμίαν ὁ δῆμος, ἐκέλευσε δημοσίᾳ τρέφεσθαι, καθάπερ ἀθλητῇ σίτησιν ὑπὸ γήρως ἀπειρηκότι ψηφισάμενος. διὸ τοὺς λέγοντας, ὡς ἡμῖν οὐδὲν πρὸς τὰ ζῷα δίκαιόν ἐστι, ἐντέον εὖ λέγειν ἄχρι τῶν ἐνάλων, καὶ βυθίων. ἄμικτα γὰρ ἐκεῖνα κομιδῇ πρὸς χάριν καὶ ἄστοργα, καὶ πάσης ἄμοιρα γλυκυθυμίας. καὶ καλῶς ὅμηρος εἶπε,

γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε θάλασσα,

πρὸς τὸν ἀνήμερον εἰπὼν δοκοῦντα καὶ ἄμικτον, ὡς μηδὲν τῆς θαλάσσης εὐνοϊκὸν, μηδὲ πρᾶον φερούσης. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὰ χερσαῖα τῷ λόγῳ τούτῳ χρώμενος, ἀπηνὴς καὶ θηριώδης. εἰ δὲ μὴ, λυσιμάχῳ τι γεγονέναι φήσει πρὸς

τὸν κύνα τὸν Ὑρκανὸν δίκαιον, ὃς νεκρῷ
τε μόνος παρέμενεν αὐτῷ, καὶ καομένου
τοῦ σώματος, ἐνδραμὼν αὐτὸς ἑαυτὸν
ἀπέρριψεν. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τὸν αὐτὸν δρᾶ-
σαι λέγουσιν, ὃν Πύρρος οὐχ ὁ βασιλεὺς,
ἀλλὰ ἕτερός τις ἰδιώτης ἔθρεψεν. ἀπο-
θανόντος γὰρ αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα διατρί-
βων καὶ περὶ τὸ κλινίδιον αἰωρούμενος
ἐκφερομένου, τέλος εἰς τὴν πυρὰν ἐφ-
αλάμενος, ἀφῆκεν ἑαυτὸν καὶ συγκατέ-
καυσε. Πώρου δὲ τοῦ βασιλέως ὁ ἐλέφας
ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον μάχῃ κατατε-
τρωμένου, πολλὰ τῶν ἀκοντισμάτων ἀ-
τρέμα καὶ φειδόμενος ἐξῄρει τῇ προβοσκί-
δι, καὶ κακῶς ἤδη διακείμενος αὐτὸς, οὐ
πρότερον ἀνέδωκεν, ἢ τοῦ βασιλέως ἐξ-
αίμου γενομένου καὶ περιρρέοντος αἰ-
σθανόμενος, καὶ φοβηθεὶς μὴ πέσῃ, πρά-
ως ὑφῆκε παρέχων ἐκείνῳ τὴν ἀπόκλι-
σιν ἄλυπον. ὁ δὲ Βουκεφάλας γυ-

μνὸς

μνὸς μὲν ὢν παρεῖχεν ἀναβῆναι τῷ ἱπποκόμῳ, κοσμηθεὶς δὲ τοῖς βασιλικοῖς προκοσμίοις καὶ περιδεραίοις, οὐδένα προσίετο, πλὴν αὐτὸν ἀλέξανδρον. τοῖς δὲ ἄλλοις ἐπιφερόμενοι προσίοιεν, ἐναντίος ἐπιτρέχων ἐχρεμέτιζε μέγα καὶ συνήλλετο, καὶ κατεπάτει τοὺς μὴ πρόσω ἵεσθαι, μὴ δ᾽ ἀποφεύγειν φθάσαντας. οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι, τῶν παραδειγμάτων ὑμῖν φανῆναί τι ποικίλον. οὐκ ἔστι δὲ ῥαδίως τῶν εὐφυῶν ζώων, πρᾶξιν εὑρεῖν μιᾶς ἔμφασιν ἀρετῆς ἔχουσαν, ἀλλὰ ἐμφαίνεται καὶ τῷ φιλοστόργῳ τὸ φιλότιμον αὐτῶν, καὶ τῷ γενναίῳ τὸ θυμόσοφον, ἥτε πανουργία καὶ τὸ συνετὸν, οὐκ ἀπήλλακται τοῦ θυμοειδοῦς καὶ ἀνδρώδους. οὐ μὴν ἀλλὰ βουλομένοις διαιρεῖν καὶ διορίζειν καθέκαστον, ἡμέρου μὲν ἔμφασιν ὁμοῦ καὶ ὑψηλοῦ φρονήματος παροῦσιν οἱ κύνες, ἀποτρεπόμενοι τοὺς συγκα-

θεζομένων, ὥς που καὶ ταῦτα εἴρηται,

οἱ μὲν κεκλήγοντες ἀπέδραμον αὐτὰρ ὀδυσσεύς,
ἕζετο κερδοσύνῃ, σκῆπτρον δέ οἱ ἔκπεσε χειρός.

οὐκέτι γὰρ προσμάχονται τοῖς ὑποπεσοῦσι καὶ γεγονόσι ταπεινῷ τὰς ἕξεις ὁμοίοις. φασὶ δὲ καὶ τὸν προτεύοντα κύνα τῶν ἰνδικῶν καὶ μαχεσθέντα πρὸς ἀλέξανδρον, ἐλάφου ἀφιεμένου καὶ κάπρου καὶ ἄρκτου, ἡσυχίαν ἔχοντα κεῖσθαι καὶ περιορᾷν, ὀφθέντος δὲ λέοντος εὐθὺς ἐξαναστῆναι καὶ διακονίεσθαι καὶ φανερὸν εἶναι αὐτοῦ ποιούμενον ἀνταγωνιστὴν, τῶν δὲ ἄλλων ὑπερφρονοῦντα πάντων. οἱ δὲ τοὺς δασύποδας διώκοντες, ἐὰν μὲν αὐτοὶ κτείνωσιν, ἥδονται διασπῶντες, καὶ τὸ αἷμα λάπτουσι προθύμως. ἐὰν δὲ ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ὁ λαγωὸς, ὃ γίνεται πολλάκις, ὅσον ἔχει πνεύματος εἰς τὸν ἔσχατον ἀναλώσας δρόμον ἐκλίπῃ, νεκρὸν καταλαβόντες,

τες, οὐχ ἅπτονται τὸ παράπαν, ἀλλ' ἵσταν-
ται τὰς οὐρὰς κινοῦντες, ὡς οὐ κρεῶν
χάριν, ἀλλὰ νίκης καὶ φιλονεικίας ἀγω-
νιζόμενοι. πανουργίας δὲ πολλῶν πα-
ραδειγμάτων ὄντων ἀφεὶς ἀλώπεκας
καὶ λύκους καὶ τὰ γεράνων σοφίσματα
καὶ κολοιῶν, ἔστι γὰρ δῆλα, μάρτυρι χρη-
σόμεθα Θαλῇ τῷ παλαιοτάτῳ τῶν σο-
φῶν, ὃν οὐχ ἥκιστα θαυμασθῆναι λέγου-
σιν ὀρθῶς τέχνῃ περιγενόμενον. τῶν γὰρ
ἁληγῶν ἡμιόνων εἷς ἐμβαλὼν εἰς ποτα-
μὸν, ὤλισθεν αὐτομάτως, καὶ τῶν ἁλῶν
διατακέντων, ἀναστὰς ἐλαφρὸς, ᾔσθετο τὴν
αἰτίαν καὶ κατεμνημόνευσεν, ὥστε δια-
βαίνων ἀεὶ τὸν ποταμὸν, ἐπίτηδες ὑφι-
έναι καὶ βαπτίζειν τὰ ἀγγεῖα, συγκα-
θίζων καὶ ἀπονεύων εἰς ἑκάτερον μέ-
ρος. ἀκούσας οὖν ὁ Θαλῆς, ἐκέλευσεν, ἀν-
τὶ τῶν ἁλῶν, ἐρίων τὰ ἀγγεῖα καὶ σπόγγων
ἐμπλήσαντας καὶ ἀναθέντας, ἐλαύνειν

τὸν ἡμίονον. ποιήσας οὖν τὸ εἰωθὸς καὶ ἀναπλήσας ὕδατος τὰ φορτία, συνῆκεν ἀλυσιτελῆ σοφιζόμενος ἑαυτῷ καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω προσέχων καὶ φυλαττόμενος διέβαινε τὸν ποταμὸν, ὥστε μηδὲ ἄκοντος αὐτοῦ τῶν φορτίων προσψαῦσαι τὸ ὑγρόν. αὐτὴν δὲ πανουργίαις ὁμοῦ μετὰ τοῦ φιλοστόργου πέρδικες ἐπιδεικνύντες, τοὺς μὲν νεοττοὺς ἐθίζουσι μηδέπω φεύγειν δυναμένους. ὅταν διώκωνται, καταβαλλόντας ὑπτίους ἑαυτοὺς, βωλόν τινα ἢ συρφετὸν ἄνω προΐσχεσθαι τοῦ σώματος, οἷον ἐπηλυγαζομένους, αὗται δὲ τοὺς διώκοντας ὑπάγουσιν ἄλλῃ, καὶ περισπῶσιν ἑαυτὰς ἐμποδὼν διαπετόμεναι καὶ κατὰ μικρὸν ἐξανιστάμεναι, μέχρις ἂν οὕτως ἁλισκομένων δόξας ἐνδιδοῦσαι, μακρὰν ἀποσπάσωσι τῶν νεοττῶν. οἱ δὲ δασύποδες πρὸς εὐνὴν ἐπανιόντες ἄλλον ἀλλαχῆ κομίζουσι τῶν

τῶν

σι τῶν λαγιδέων, καὶ πλέθρου διάστημα πολλάκις ἀλλήλων ἀπέχοντας, ὅπως ἂν ἄνθρωπος ἢ κύων ἐπίῃ, μὴ πάντες ἅμα συγκινδυνεύσωσιν. αὐτοὶ δὲ πολλαχόθι ταῖς μεταδρομαῖς ἴχνη θέντες. τὸ δὲ ἔσχατον ἅλμα μέγα καὶ μακρὰν τῶν ἰχνῶν ἀποσπάσαντες, οὕτω καθεύδουσιν. ἡ δὲ ἄρκτος ὑπὸ τοῦ πάθους ὃ καλοῦσι φωλεία καταλαμβανομένη, πρὶν ἢ παντάπασι ναρκῆσαι καὶ γενέσθαι βαρεῖα καὶ δυσκίνητος, τόν τε τόπον ἀνακαθαίρει καὶ μέλλουσα καταδύεσθαι, τὴν μὲν ἄλλην πορείαν, ὡς ἐνδέχεται μάλιστα ποιεῖται μετέωρον καὶ ἐλαφρὰν ἄκροις ἐπιθιγγάνουσα τοῖς ἴχνεσι, τῷ νώτῳ δὲ τὸ σῶμα προσάγει, καὶ παρακομίζει πρὸς τὸν φωλεόν. τῶν ἐλεφάντων αἱ θήλειαι μάλιστα τίκτουσι παρὰ τὴν ὁδὸν, ὅπου τὰ σαρκοβόρα θηρία μὴ πρόσεισιν, οἵτε ἄρρενες ὅτ' ἂν αἰ

θῶνται βαρεῖς ὑπὸ πιμελῆς καὶ πολυ-
σαρκίας ὄντες, ἐκτοπίζουσι σώζοντες αὐ-
τοὺς τῷ λανθάνειν, ὅτε τῷ φεύγειν οὐ πε-
ποίθασιν. τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνων, ἡ μὲν
ὑπὲρ αὑτῶν ἄμυνα καὶ φυλακὴ, παροιμί-
αν πεποίηκε,

πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.
προσιούσης γὰρ αὐτῆς ὥς φασιν,
οἷον στρόβιλος ἀμφ' ἀκάνθαις εἰλίξας δέμας
κεῖται, θίγειν τε καὶ δακεῖν, ἀμήχανος.

γλαφυρωτέρα δ' ἐστὶν ἡ περὶ τῶν σκυ-
μνίων πρόνοια. μετοπώρου γὰρ ὑπὸ τὰς
ἀμπέλους ὑποδυόμενος, καὶ τοῖς πο-
σὶ τὰς ῥάγας ἀποσείσας τοῦ βότρυος
χαμᾶζε καὶ περικυλισθεὶς, ἀναλαμ-
βάνει ταῖς ἀκάνθαις, καὶ παρέσχε πο-
τὲ πᾶσιν ἡμῖν ὁρῶσιν ὄψιν ἑρπούσης
ἢ βαδιζούσης σταφυλῆς. οὕτως ἀνά-
πλεως ἐχώρει τῆς ὀπώρας. εἶτα καταδὺς
εἰς τὸν φωλεὸν, τοῖς σκύμνοις χρῆσθαι
καὶ λαμβάνειν ἀπ' αὐτοῦ ταμιευομένοις
παρα-

παραδίδωσι. τὸ δὲ κοιταῖον αὐτῶν ὀπὰς ἔχει δύο, τὴν μὲν πρὸς νότον, τὴν δὲ πρὸς βορέαν βλέπουσαν. ὅταν δὲ προαίσθωνται τὴν διαφορὰν τοῦ ἀέρος, ὥσπερ ἱστίον κυβερνῆται μεταλαμβάνοντες ἐμφράσσουσι τὴν κατ' ἄνεμον, τὴν δὲ ἑτέραν ἀνοίγουσι. καὶ τοῦτό τις ἐν Κυζίκῳ καταμαθὼν, δόξαν ἔσχεν ὡς ἀφ' αὑτοῦ τὸν μέλλοντα πνεῖν ἄνεμον προαγορεύων. τό γε μὴν κοινωνικὸν μετὰ τοῦ συνετοῦ, τοὺς ἐλέφαντας ἀποδείκνυσθαί φησιν Ἰόβας. ὀρύγματα γὰρ αὐτοῖς οἱ θηρεύοντες, ὑποργασάμενοι λεπτοῖς φρυγάνοις καὶ φόρτῳ κούφῳ κατερέφουσιν. ὅτ' ἂν τῶν εἷς ὀλισθῇ, πολλῶν ὁμοῦ πορευομένων, οἱ λοιποὶ φοροῦντες ὕλην, καὶ λίθους ἐμβάλλουσιν, ἀναπληροῦντες τὴν κοιλότητα τοῦ ὀρύγματος, ὥσπερ ῥᾳδίαν ἐκείνῳ γενέσθαι τὴν ἔκβασιν.

ἱστορεῖ δὲ καὶ εὐχῇ χρῆσθαι θεῶν τοὺς

ἐλέφαντας ἀδιδάκτως ἁγνιζομένους τε τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸν ἥλιον ἐκφανέντα προσκυνοῦντας, ὥσπερ χειρὸς ἀνασχέσει τῇ προβοσκίδι. ὅθεν καὶ θεοφιλέστατόν ἐστι τὸ θηρίον, ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλοπάτωρ ἐμαρτύρησε. κρατήσας γὰρ ἀντιόχου, καὶ βουλόμενος ἐκπρεπῶς τιμῆσαι τὸ θεῖον, ἄλλα τε πάμπολλα κατέθυσεν ἐπινίκια τῆς μάχης, καὶ τέσσαρας ἐλέφαντας. εἶτα νύκτωρ ὀνείρασιν ἐντυχὼν, ὡς τοῦ θεοῦ μετ᾽ ὀργῆς ἀπειλοῦντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀλλόκοτον ἐκείνην θυσίαν, ἱλασμοῖς τε πολλοῖς ἐχρήσατο, καὶ χαλκοῦς ἐλέφαντας ἀντὶ τῶν σφαγέντων ἀνέστησε τέσσαρας. οὐχ ἧττον δὲ κοινωνικὰ τὰ τῶν λεόντων. οἱ γὰρ νέοι τοὺς βραδεῖς καὶ γέροντας ἤδη συνεξάγουσιν ἐπὶ θήραν. ὅπου δ᾽ ἂν ἀπαγορεύσωσιν, οἱ μὲν κάθηνται προσμένοντες, οἱ δὲ θηρεύουσι, καὶ ἂν λάβωσιν ὁτιοῦν, ἀνακαλοῦνται

καλοῦντες μόσχου μυκήματι τὸ βρύχη-
μα ποιοῦντες ὅμοιον. οἱ δ᾽ εὐθὺς αἰσθά-
νονται, καὶ παραγενόμενοι, κοινῇ τὴν ἄγραν
ἀναλίσκουσιν. Ἔρωτες δὲ πολλῶν,
οἱ μὲν ἄγριοι, καὶ περιμανεῖς γεγόνασιν,
οἱ δὲ ἔχοντες οὐκ ἀπάνθρωπον ὡραϊ-
σμὸν, οὐδὲ ἀναφρόδιτον ὁμιλίαν, οἷος ἦν
ἦν ὁ τοῦ ἐλέφαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ
ἀντερῶντος ἀριστοφάνει τῷ γραμματι-
κῷ. τῆς γὰρ αὐτῆς ἤρων στεφανοπώλιδος,
καὶ οὐχ ἧττον ἦν ὁ ἐλέφας διάδηλος.
ἔφερε γὰρ αὐτῇ τῆς ὀπώρας ἀεὶ πρατή-
ρια παραπορευόμενος, καὶ χρόνον πολὺν
ὑφίστατο, καὶ τὴν προβοσκίδα τῶν χιτω-
νίων ἐντὸς ὥσπερ χεῖρα παραβαλὼν, ἀ-
τρέμα περὶ τὸ στῆθος ὥρας ἔψαυεν.
ὁ δὲ δράκων ὁ τῆς αἰτωλίδος ἐρασθεὶς,
ἐφοίτα νύκτωρ πρὸς αὐτὴν, καὶ τοῦ σώ-
ματος ὑποδυόμενος ἐν χρῷ καὶ περιπλε-
κόμενος οὐδὲν οὔτε ἑκὼν οὔτε ἄκων ἔβλα

ψαι, ἀλλὰ κοσμίως ἀεὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἀπηλλάττετο. Συνεχῶς δὲ τοῦτο ποιοῦντος αὐτοῦ, μετῴκησαν οἱ προσήκοντες ἀπωτέρω τὴν ἄνθρωπον. ὁ δὲ, τρεῖς μὲν ἢ τέτταρας οὐκ ἦλθεν, ἀλλ' ὡς ἔοικε περιῄει ζητῶν καὶ πλανώμενος. μόλις δέ πως ἐξανευρὼν καὶ περιπεσὼν οὐ πράως ὥσπερ εἰώθει, ἀλλὰ τραχύτερος, τῷ μὲν ἄλλῳ σπειράματι τὰς χεῖρας αὐτῆς ἔδησε πρὸς τὸ σῶμα, τῷ δὲ ἀπολήγοντι τῆς οὐρᾶς, ἐμαστίγου τὰς κνήμας, ἐλαφράν τινα καὶ φιλόστοργον, καὶ πλέον ἔχουσαν τοῦ κολάζοντος τὸ φειδόμενον ὀργὴν ἀποδεικνύμενος.

τὸν δὲ ἐν αἰγύπτῳ παιδεραστοῦντα χῆνα, καὶ τὸν ἐπιθυμήσαντα γλαύκης τῆς κιθαρῳδοῦ κριὸν, περιβόητοι γάρ εἰσι, καὶ πολλῶν οἶμαι διηγημάτων διακορεῖς ὑμᾶς εἶναι. διὸ ταῦτα μὲν ἀφίημι. ψᾶρες δὲ καὶ κόρακες καὶ ψιττακοὶ μανθάνοντες διαλέγεσθαι, καὶ τὸ τῆς φωνῆς πνεῦμα τοῖς

μα τοῖς διδάσκουσιν εὔπλαστον οὕτω
καὶ μιμηλὸν ἐξαριθμεῖν καὶ ῥυθμίζειν
παρέχοντες, ἐμοὶ δοκοῦσι προδικεῖν καὶ
συνηγορεῖν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐν τῷ μανθά
νειν, τρόπον τινὰ διδάσκοντες ἡμᾶς, ὅτι
καὶ προφορικοῦ λόγου καὶ φωνῆς ἐνάρθρου
μέτεστιν αὐτοῖς. ἢ καὶ πολὺς καταγέ
λως τὸ πρὸς ταῦτα καταλιπεῖν ἐκείνοις
σύγκρισιν, οἷς οὐδὲ ὅσον ὠρύσασθαι μέ
τεστιν, οὐδ᾽ ὅσον στενάξαι φωνῆς. τού-
των δὲ καὶ τοῖς αὐτοφυέσι, καὶ τοῖς ἀδι-
δάκτοις γηρύμασιν, ὅση μοῦσα καὶ χάρις
ἔπεστιν, οἱ λογιώτατοι καὶ καλλιφωνότα-
τοι μαρτυροῦσι τὰ ἥδιστα ποιήματα καὶ
μέλη, κύκνων καὶ ἀηδόνων ᾠδαῖς ἀπει
κάζοντες. ἐπεὶ δὲ τοῦ μαθεῖν τὸ δι
δάξαι λογικώτερον, ἤδη πειστέον ἀριστο
τέλει λέγοντι, καὶ τοῦτο τὰ ζῶα ποιεῖν.
ὀφθῆναι γὰρ ἀηδόνα νεοσσὸν ᾄδειν προ
διδάσκουσαν. μαρτυρεῖ δ᾽ αὐτῷ τὸ φαυ

λότροπον ᾄδειν, ὅσαις συμβέβηκε μικραῖς ἀδούσαις ἀποτρόφοις τῶν μητέρων γενέσθαι. διδάσκονται γὰρ αἱ συντρεφόμεναι καὶ μανθάνουσιν, οὐ διὰ μισθὸν οὐδὲ πρὸς δόξαν, ἀλλὰ τῷ χαίρειν διαμελιζόμεναι, καὶ τὸ καλὸν ἀγαπῶσαι μᾶλλον, ἢ τὸ χρειῶδες τῆς φωνῆς. ἔχω δὲ περὶ τούτου λόγον εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀκούσας ἑλλήνων τε πολλῶν καὶ ῥωμαίων παραγενομένων. κουρεὺς γάρ τις ἐργαστήριον ἔχων ἐν ῥώμῃ πρὸ τοῦ τεμένους, ὃ καλοῦσιν ἑλλήνων ἀγοράν, θαυμαστόν τι χρῆμα πολυφώνου καὶ πολυφθόγγου κίττης ἔτρεφε, καὶ ἀνθρώπου ῥήματα καὶ θηρείους φθόγγους ἀνταπεδίδου, καὶ ψόφους ὀργάνων, μηδενὸς ἀναγκάζοντος, ἀλλ' αὑτὴν ἐθίζουσα καὶ φιλοτιμουμένη μηδὲν ἄρρητον ἀπολιπεῖν, μὴ ἢ ἀμίμητον. ἔτυχε δέ τις ἐκείνῃ τῶν πλουσίων ἐκκομιζόμενος ὑπὸ σάλπιγξι πολλαῖς, καὶ γενο-

γενομένης ὥσπερ εἰώθει κατὰ τὸν τόπον ἐπιστάσεως, εὐδοκιμοῦντες οἱ σαλπιγκταὶ καὶ κελευόμενοι, πολὺν χρόνον ἐνδιέτριψαν. ἡ δὲ κίττα μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἄφθογγος ἦν καὶ ἄναυδος, οὐδὲ τὴν αὑτῆς ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις πάθεσιν ἀφιεῖσα φωνήν. τοῖς οὖν πρότερον αὐτῆς θαυμάζουσι τὴν φωνὴν, τότε θαῦμα μεῖζον ἡ σιωπὴ παρεῖχε κωφὸν ἀκρόαμα τοῖς συνήθως παροδεύουσι τὸν τόπον. ὑποψίαι δὲ φαρμάκων ἐπὶ τοὺς ὁμοτέχνους ἦσαν. οἱ δὲ πλεῖστοι τὰς σάλπιγγας εἴκαζον, ἐκπλῆξαι τὴν ἀκοήν. τῇ δ' ἀκοῇ συγκατεσβέσθαι τὴν φωνήν. ἦν δὲ οὐδέτερα τούτων, ἀλλ' ἄσκησις, ὡς ἔοικε καὶ ἀναχώρησις εἰς ἑαυτὸ τοῦ μιμητικοῦ, καθάπερ ὄργανον ἐξαρτυομένου τὴν φωνὴν καὶ παρασκευάζοντος. ἄφνω γὰρ αὖθις ἧκε καὶ ἀνέλαμψεν, οὐδὲν τῶν συνήθων καὶ παλαιῶν μιμημάτων ἐκείνων,

ἀλλὰ

ἀλλὰ τὰ μέλη τῶν σαλπίγγων αὐταῖς περιόδοις φθεγγομένη, καὶ μεταβολὰς πάσας καὶ κρουμάτων διεξιοῦσα πάντας ῥυθμούς, ὥστε ὅπερ ἔφην τῆς εὐμαθείας λογικωτέραν εἶναι τὴν αὐτομάθειαν ἐν αὐτοῖς. πλὴν ἕν γε τι μάθημα κυνός, οὐ δοκῶ μοι παρήσειν γενόμενος ἐν Ῥώμῃ θεατής. παρῶν γὰρ ὁ κύων μίμῳ πλοκὴν ἔχοντι δραματικὴν καὶ πολυπρόσωπον, ἄλλας τε μιμήσεις ἀπεδίδου τοῖς ὑποκειμένοις πάθεσι καὶ πράγμασι προσφόρους, καὶ φαρμάκου ποιουμένων ἐν αὐτῷ πεῖραν ὑπνοτικοῦ μὲν, ὑποκειμένου δὲ εἶναι θανασίμου, τόν τε ἄρτον ᾧ δῆθεν ἐμέμικτο τὸ φάρμακον ἐδέξατο, καὶ καταφαγὼν ὀλίγον ὕστερον ὅμοιος ἦν ὑποτρέμοντι καὶ σφαλλομένῳ καὶ καρηβαροῦντι, τέλος δὲ προτείνας ἑαυτὸν ὥσπερ νεκρὸς ἔκειτο, καὶ παρεῖχεν ἕλκειν, καὶ μεταφέρειν, ὡς ὁ τοῦ δρά-

ματος

μαζος ὑπηγόρευε λόγος. ἐπεὶ δὲ τὸν και-
ρὸν ἐκ τῶν λεγομένων καὶ πραττομένων
ἐνόησεν, ἡσυχῆ τὸ πρῶτον ἐκίνησεν ἑαυ-
τὸν, ὥσπερ ἐξ ὕπνου βαθέος ἀναφερό-
μενος, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπάρας ἀνέβλε-
ψεν. ἔπειτα θαυμαζόντων, ἐξαναστὰς
ἐβάδιζε πρὸς ὃν ἔδει, καὶ προσῆκε μετὰ χα-
ρᾶς καὶ φιλοφρονούμενος, ὥστε πάντας
ἀνθρώπους καὶ καίσαρα (παρῆν γὰρ ὁ γέ-
ρων οὐεσπασιανὸς ἐν τῷ μαρκέλλου θεά-
τρῳ) συμπαθεῖς γενέσθαι. γελοῖοι δ' ἴ-
σως ἐσμὲν ἐπὶ τῷ μανθάνειν τὰ ζῶα σε-
μνύνοντες, ὧν ὁ δημόκριτος ἀποφαίνει
μαθητὰς ἐν τοῖς μεγίστοις γεγονότας ἡ-
μᾶς, ἀράχνης ὑφαντικῆ καὶ ἀκεστικῆ, χε-
λιδόνος ἐν οἰκοδομίᾳ, καὶ τῶν λιγυρῶν κύ-
κνου καὶ ἀηδόνος ἐν ᾠδῆ, κατὰ μίμη-
σιν. ἰατρικῆς δὲ πολὺ τῶν ζώων εἰδῶν
ἑκάστου τι γενναῖον ἐν αὐτοῖς μόριον
ὁρῶμεν. οὐ γὰρ μόνῳ τῷ φαρμακευτι-

κῶ χρῶνται. χελῶναι μὲν ὀρίγανον, γαλαῖ δὲ πήγανον, ὅταν ὄφεως φάγωσιν, ἐπεσθίουσαι. κύνες δὲ πόᾳ τινὶ καθαίροντες ἑαυτοὺς χολερῶντας. ὁ δὲ δράκων ὁ τῷ μαράθρῳ τὸν ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα λεπτύνων καὶ διαχαράττων. ἡ δὲ ἄρκτος ὅταν ἐκ τοῦ φωλεοῦ προέλθῃ τὸ ἄρον ἐσθίουσα πρῶτον τὸ ἄγριον. ἡ γὰρ δριμύτης ἀνοίγει συμπεφυκὸς αὐτῆς τὸ ἔντερον. ἄλλως δὲ ἀσώδης γενομένη, πρὸς τὰς μυρμηκίας φέρεται καὶ κάθηται προβάλλουσα λιπαρὰν καὶ μαλακὴν ἰκμάδι γλυκείᾳ τὴν γλῶσσαν, ἄχρις οὗ μαρυκημάτων ἀνάπλεως γένηται, καταπίνουσα γὰρ ὠφελεῖται. τόν τε ἴβεως τὸν ὑποκλυσμὸν ἅλμῃ καθαιρομένης, αἰγύπτιοι συνιδεῖν καὶ μιμήσασθαι λέγουσιν. οἱ δὲ ἱερεῖς ὕδατι χρῶνται πρὸς ἁγνίζοντες ἑαυτοὺς ἐξ οὗ πέπωκεν ἶβις. ἂν γὰρ ᾖ φαρμακῶδες ἢ νοσερὸν ἄλλως τὸ ὕδωρ,

τὸ ὕδωρ, ὃ πρόσφασιν, ἀλλὰ καὶ τροφῆς ἀποσχέσει ἔνια θεραπεύονται. καθάπερ λύκοι καὶ λέοντες, ὅταν κρεῶν γενῶνται διακορεῖς, ἡσυχίαν ἄγουσι κατακείμενοι, καὶ συνθάλποντες ἑαυτούς. τίγριν δὲ φασιν ἐρίφου παραδοθέντος αὐτῇ χρωμένην διαίτῃ μὴ φαγεῖν ἐφ᾽ ἡμέρας δύο, τῇ δὲ τρίτῃ πεινῶσαν αἰτεῖν ἄλλο, καὶ τὴν γαλεάγραν σπαράσσειν, ἐκείνου δὲ φείσασθαι οἰομένην σύντροφον ἔχειν ἤδη καὶ σύνοικον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χειρουργίᾳ χρῆσθαι τοὺς ἐλέφαντας ἱστοροῦσι. καὶ γὰρ ξυστὰ καὶ λόγχας καὶ τοξεύματα παριστάμενοι, τοῖς τετρωμένοις, ἄνευ σπαραγμοῦ ῥᾳδίως καὶ ἀβλαβῶς ἐξέλκουσιν.

αἱ δὲ κρητικαὶ αἶγες ὅταν τὸ δίκταμον φάγωσιν ἐκβάλλουσαι τὰ τοξεύματα ῥᾳδίως, καταμαθεῖν ταῖς ἐγκύοις τὴν βοτάνην παρέσχον ἐκβολικὴν δύναμιν ἔχουσαν. ἐπ᾽ οὐδὲν γὰρ ἄλλο φω-

θεῖσαι φέρονται καὶ ζητοῦσι καὶ διώκουσι τὸ δυνάμενον. ἧττον δὲ ταῦτα θαυμαστὰ καίπερ ὄντα θαυμάσια ποιοῦσι, καὶ νόησιν ἀριθμοῦ καὶ δύναμιν τοῦ ἀριθμεῖν ἔχουσαι φύσεις, ὥσπερ ἔχουσιν αἱ περὶ σοῦσα βόες. εἰσὶ γὰρ αὐτόθι τὸν βασιλικὸν παράδεισον ἄρδουσαι, περιακτοῖς ἀντλήμασιν, ὧν ὥρισται τὸ πλῆθος. ἑκατὸν γὰρ ἑκάστη βοῦς ἀναφέρει καθημέραν ἑκάστην ἀντλήματα. πλείονα δὲ οὐκ ἔστιν, οὔτε λαβεῖν, οὔτε βιάσασθαι βουλόμενον, ἀλλὰ καὶ πείρας ἕνεκα πολλάκις προστιθέντων, ὑφίσταται, καὶ οὐ πρόεισιν ἀποδοῦσα τὸ τεταγμένον, οὕτως ἀκριβῶς συντίθησι καὶ καταμνημονεύει τὸ κεφάλαιον, ὡς κτησίας ὁ κνίδιος ἱστόρηκε. λίβυες δὲ αἰγυπτίων καταγελῶσι μυθολογούντων περὶ τοῦ ὄρυγος, ὡς φωνὴν ἀφιέντος ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας, ἧς ἐπιτέλλει τὸ ἄστρον ὁ σώ-

θῶ αὐτοί, κύνα δὲ καὶ σείριον ἡμεῖς καλοῦμεν. τὰς γὰρ αὐτῶν ὁμοῦ πάσας αἰτίας ὅταν ἀνάσχῃ μεθ' ἡλίου τὸ ἄστρον ἀφεγγῶς, ἔνδον στρεφομένας ἀποβλέπειν πρὸς τὴν ἀνατολήν. καὶ τεκμήριον τοῦτο περὶ περιόδου βεβαιότατον εἶναι, καὶ μάλιστα τοῖς μαθηματικοῖς κανόσιν ὁμολογούμενον. ἵνα δὲ κορυφὴν ὁ λόγος ἐπιθεὶς ἑαυτῷ παύσηται, φέρε κινήσαντες τὰς ἀφορμάς, βραχέα περὶ θειότητος αὐτῶν καὶ μαντικῆς εἴπωμεν. οὐ γάρ τι μικρὸν οὐδὲ ἄδοξον, ἀλλὰ πολὺ καὶ παμπάλαιον μαντικῆς μόριον, οἰωνιστικὴ κέκληται. τὸ γὰρ ὀξὺ καὶ νοερὸν αὐτῶν καὶ δι' εὐστροφίαν ὑπήκοον ἁπάσης φαντασίας, ὥσπερ ὀργάνῳ τῷ θεῷ παρέχει χρῆσθαι καὶ τρέπειν, ἐπί τε κίνησιν ἐπί τε φωνὰς καὶ γηρύματα καὶ σχήματα. νῦν μὲν ἐνστατικά, νῦν δὲ φορά, καθάπερ πνεύματα, τοῖς μὲν ἐπικόπτοντα, τοῖς δὲ ἐπευ-

θύοντα πράξεις καὶ ὁρμὰς εἰς τὸ τέλος, διὸ κοινῇ μὲν ὁ Εὐριπίδης θεῶν κήρυκας ὀνομάζει τοὺς ὄρνιθας, ἰδίᾳ δὲ φησὶν ὁ σωκράτης ὁμόδουλον ἑαυτὸν ποιεῖσθαι τῶν κύκνων. ὥσπερ αὖ καὶ τῶν βασιλέων, ἀετὸς μὲν ὁ πύῤῥος ἥδετο καλούμενος, ἱέραξ δὲ ὁ ἀντίοχος. ἰχθῦς δὲ, τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀνοήτους λοιδοροῦντες, ἢ σκώπτοντες ὀνομάζομεν. ἀλλὰ δὴ μυρίων μυριάκις εἰπεῖν παρόντων, ἃ προδείκνυσιν ἡμῖν καὶ προσημαίνει τὰ πεζὰ καὶ πτηνὰ παρὰ τῶν θεῶν, οὐκ ἔστι τοιοῦτον ἀποφῆναι τῷ προσήκοντι τῶν ἐνύδρων, ἀλλὰ κωφὰ πάντα καὶ τυφλὰ τῆς προνοίας εἰς τὸν ἄθεον καὶ τιτανικὸν ἀποῤῥίψαι τόπον, ὥσπερ ἀσεβῶν χῶρον, οὗ τὸ λογικὸν καὶ νοερὸν ἐγκατέσβεσται τῆς ψυχῆς, ἐσχάτῳ δέ τινι συμπεφυρμένης καὶ κατακεκλυσμένης αἰσθήσεως μορίῳ, σπαίρουσι μᾶλλον ἢ ζῶσιν ἔοικεν.

ΗΡΑΚ. ἀνάγε τὰς ὀφρῦς ὦ φίλε Φαίδιμε καὶ διέγειρε σεαυτὸν ἡμῖν τοῖς ἐνάλοις καὶ νησιώταις. οὐ παιδιὰ τὸ χρῆμα τοῦ λόγου γέγονεν, ἀλλὰ ἐῤῥωμένος ἀγὼν καὶ ῥητορεία κιγκλίδων ἔτι δέουσα καὶ βήματος. ΦΑΙΔ. ἐνέδρα μὲν οὖν ὦ Ἡρακλέων σὺν δόλῳ καταφανής. κραιπαλῶσι γὰρ ἔτι τὸ χθιζόν, καὶ βεβαπτισμένοις, νήφων ὡς ὁρᾷς ὁ γενναῖος ἐκ παρασκευῆς ἐπιτίθεται. παραιτεῖσθαι δὲ οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ βούλομαι Πινδάρου ζηλωτὴς ὤν, ἀκοῦσαι τό,

τιθεμένων ἀγώνων, πρόφασις ἀρετὰν
ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότον.

σχολὴ μὲν γὰρ πολλή ἐστιν ὑμῖν ἀργούντων, οὐχ ὁρῶν, ἀλλὰ κυνῶν τε ἵππων, καὶ δικτύου καὶ πάσης σαγήνης διὰ τοὺς λόγους ἐκεχειρίας κοινῇ πᾶσι τοῖς ζώοις, κατά τε γῆν κατά τε θάλατταν δεδομένης τὸ σήμερον. ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε.

χρήσομαι γὰρ αὐτῇ μετρίως, οὔτε δόξας φιλοσόφων, οὔτε αἰγυπτίων μύθους, οὔτε ἀμαρτύρους ἰνδῶν ἐπαγόμενος ἢ λιβύων διηγήσεις, ἃ δὲ πανταχοῦ μάρτυρας ἔχει τοὺς ἐργαζομένους τὴν θάλατταν ὁρώμενα, καὶ δίδωσι τῇ ὄψει πίστιν τούτων ὀλίγα παραθήσομαι.

καίτοι τῶν ἐν γῇ παραδειγμάτων ἐπίπροσθεν οὐδὲν ἐστὶν, ἀλλ' ἀνεῳγμένη παρέχει τῇ αἰσθήσει τὴν ἱστορίαν. ἡ δὲ θάλασσα μικρὰ κατιδεῖν καὶ γλίσχρα δίδωσι. τῶν δὲ πλείστων κατακαλύπτει γενέσεις καὶ τροφὰς, ἐπιθέσεις τε καὶ φυλακὰς ἀλλήλων, ἐν αἷς οὐκ ὀλίγα καὶ συνέσεως ἔργα καὶ μνήμης καὶ κοινωνίας ἀγνοούμενα βλάπτει τὸν λόγον. ἔπειτα τὰ μὲν ἐν γῇ διὰ τὴν ὁμοφυλίαν καὶ τὴν συνδιαίτησιν, ἁμωσγέπως συναναχρωννύμενα τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσιν, ἀπολαύει καὶ τροφῆς καὶ διδα-

σκαλίας

σκολιᾶς καὶ μιμήσεως. ἢ τὸ μὲν πικρὸν ἅπαν καὶ σκυθρωπὸν, ὥσπερ ἐπιμιξίαν ποτὶ μὲν θάλασσαν ἐφιείμενον, τὸ δὲ δυσξύνθετον ἅπαν καὶ νωθρὸν, ἐπεγείρεται ταῖς μετ' ἀνθρώπων κινήσεσιν ἀναῤῥιπιζόμενον. ὁ δὲ τῶν ἐνάλων βίος, ὅροις μεγάλοις τῆς πρὸς ἀνθρώπους ἀπῳκισμένος ὁμιλίας, ἐπείσακτον οὐδὲν οὐδὲ συνηθισμένον ἔχων, ἴδιός ἐστι καὶ αὐθιγενὴς καὶ ἄκρατος ἀλλοτρίοις ἤθεσι διὰ τὸν τόπον, οὐ διὰ τὴν φύσιν. ἡ γὰρ φύσις ὅσον ἐξικνεῖται μαθήσεως ἐπ' αὐτὴν δεχομένη καὶ στέγουσα, παρέχει, πολλὰς μὲν ἐγχέλεις ἱερὰς λεγομένας ἀνθρώποις χειροήθεις, ὥσπερ τὰς ἐν τῇ ἀρεθούσῃ, πολλαχοῦ δ' ἰχθῦς ὑπακούοντας αὐτῶν ὀνόμασιν, ὥσπερ τὴν κράσσου μύραιναν ἱστοροῦσιν, ἧς ἀποθανούσης ἔκλαυσεν ὁ κράσσος. καί ποτε δομιτίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, οὐ σὺ μυραίνης ἀποθανούσης ἔκλαυ

σας, ἀπλύτησεν οὗ σὺ φεῖς θάψας γυναῖκας σὺ ἐδάκρυσας. οἱ δὲ κροκόδειλοι τῶν ἱερέων οὐ μόνον γνωρίζουσι τὴν φωνὴν καλούντων, καὶ τὴν ψαῦσιν ὑπομένουσιν, ἀλλὰ καὶ διαχανόντες παρέχουσι τοὺς ὀδόντας ἐκκαθαίρειν ταῖς χερσὶ, καὶ περιμάττειν ὀθονίοις. ἔναγχος Φιλῖνος ὁ βέλτιστος ἥκων πεπλανημένος ἐν αἰγύπτῳ παρ' ἡμᾶς διηγεῖτο, γραῦν ἰδεῖν ἐν ἀνταίου πόλει κροκοδείλῳ συγκαθεύδουσαν ἐπὶ σκίμποδος μάλα κοσμίως παρεκτεταμένῳ.

πάλαι δὲ ἱστοροῦσι πτολεμαίου τοῦ βασιλέως προσκαλουμένου τὸν ἱερὸν κροκόδειλον μὴ ὑπακούσαντα, μὴ δὲ πεισθέντα λιπαροῦσι καὶ δεομένοις τοῖς ἱερεῦσι, δόξαι προσημαίνειν τὴν μετ' οὐ πολὺ συμβᾶσαν αὐτῷ τοῦ βίου τελευτήν. ὥστε μὴ δὲ τῆς πολυτιμήτου μαντικῆς ἄμοιρον εἶναι τὸ τῶν ἐνύδρων γένος, μὴ δ' ἀγέραστον.

ῥᾶστον. ἐπεὶ καὶ πολλὴν σῦγραν συνθαύομαι κώμην ἐν τῇ Λυκίᾳ Φελλοῦ μεταξὺ καὶ Μύρων, καθεζομένους ἐπ' ἰχθύσιν ὥσπερ οἰωνοῖς διαμαντεύεσθαι τέχνῃ τινί, καὶ λόγων λέξεις καὶ φυγὰς καὶ διώξεις αὐτῶν ἐπισκοποῦντας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔστω τοῦ μὴ παντάπασιν ἐκφύλου μὴ δ' ἀσυμπαθοῦς πρὸς ἡμᾶς ἱκανὰ δείγματα. τῆς δ' ἀκράτου καὶ φυσικῆς συνέσεως, μέγα δήλωμα τὸ κοινόν ἐστιν. οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐχείρωτον ἀνθρώπῳ νηκτόν, ἃ μὴ πέτραις προσέχεται καὶ προσπέφυκεν, οὐδὲ ἁλώσιμον ἄνευ πραγματείας, ὡς λύκοις μὲν ὄνοι, καὶ μέροψι μέλισσαι, χελιδόσι δὲ τέττιγες, ἐλάφοις δὲ ὄφεις ἀγόμενοι ῥᾳδίως ὑπ' αὐτῶν. ἣ καὶ τοὔνομα πεποίηται παρώνυμον, οὐ διὰ τὴν ἐλαφότητα, ἀλλὰ τὴν ἕλξιν τοῦ ὄφεως. καὶ τὸ πρόβατον προσκαλεῖται τῷ ποδὶ τὸν λύκον. τῇ δὲ παρδά

λεται τὰ πλεῖστα προσχωρεῖν χαίροντα τῇ ὀσμῇ, μάλιστα δὲ τὸν πίθηκον λέγουσι. τῶν δὲ θαλαττίων ὁμοῦ τι πάντων ἡ προαίσθησις ὕποπτος ἐστι, καὶ πεφυλαγμένη πρὸς τὰς ἐπιθέσεις, ὑπὸ συνέσεως, οὐκ ἁπλοῦν τὸ τῆς ἄγρας ἔργον, οὐδὲ φαῦλον, ἀλλ' ὀργάνων τε παντοδαπῶν καὶ σοφισμάτων ἐπ' αὐτὰ δεινῶν καὶ ἀπατηλῶν δεόμενον ἀπείργασται, καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῶν πάνυ προχείρων. τὸν μὲν γὰρ ἀσπαλιευτικὸν κάλαμον, οὐ βούλονται παχὺν ἔχειν, καίπερ εὐτόνου δεόμενοι πρὸς τοὺς σπαραγμοὺς τῶν ἁλισκομένων. ἀλλὰ μᾶλλον ἐκλέγονται τὸν λεπτόν, ὅπως μὴ πλατεῖαν ἐπιβάλλων σκιάν, ἐκταράττῃ τὸ ὕποπτον αὐτῶν. ἔπειτα τὴν ὁρμιὰν οὐ ποιοῦσι πολύπλοκον τοῖς ἅμμασι τῶν βρόχων, οὐδὲ τραχεῖαν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο τοῦ δόλου γίνεται τεκμήριον αὐτοῖς. καὶ τῶν τριχῶν τὰ καθήκοντα

θήκοντα πρὸς τὸ ἄγκιστρον, ὡς ἐνὶ μάλιστα λευκὰ φαίνεσθαι μηχανῶνται. μᾶλλον γὰρ οὕτως ἐν τῇ θαλάττῃ διὰ ὁμοιότητα τῆς χρόας λανθάνουσι. τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενον,

ἡ δὲ μολυβδαίνη ἰκέλη ἐς βυσσὸν ὄρουσεν,
ἥτε κατ' ἀγραύλοιο βοὸς κέρας ἐμβεβαυῖα
ἔρχεται ὠμηστῇσιν ἐπ' ἰχθύσι κῆρα φέρουσα,

παρακούοντες ἔνιοι βοείαις θριξὶν οἴονται πρὸς τὰς ὁρμιὰς χρῆσθαι τοὺς παλαιούς. κέρας γὰρ τὴν τρίχα λέγεσθαι καὶ τὸ κείρασθαι διὰ τοῦτο, καὶ τὴν κουρὰν, καὶ τὸν παρ' ἀρχιλόχῳ κεροπλάστην, φιλόκοσμον εἶναι περὶ κόμην, καὶ καλλωπιστήν. ἔστι δὲ οὐκ ἀληθὲς, ἱππείαις γὰρ θριξὶ χρῶνται τὰς τῶν ἀρρένων λαμβάνοντες. αἱ γὰρ θήλειαι τῷ οὔρῳ τὴν τρίχα βεβρεγμένην ἀσθενῆ ποιοῦσιν.

ἀριστοτέλης δέ φησι μηδὲν ἐν τούτοις λέγεσθαι σοφὸν ἢ περιττὸν, ἀλλὰ τῷ ὄντι

κεράτιον περιτίθεσθαι πρὸ τοῦ ἀγκίστρου περὶ τὴν ὁρμιάν, ἔπειτα πρὸς αὐτὸ ἐρχόμενοι διεσθίουσι. τῶν δὲ ἀγκίστρων τοῖς μὲν στρογγύλοις οἱ κεστρέαι καὶ ἀμίαι χρῶνται μικροστόμους ὄντας. τὸ γὰρ εὐθύτερον εὐλαβοῦνται. πολλάκις δὲ καὶ τὸ στρογγύλον ὁ κεστρεὺς ὑποπτεύων, ἐν κύκλῳ περινήχεται, τῇ οὐρᾷ περιρραπίζων τὸ ἐδώδιμον, εἶτα ἀνακάπτων τὸ ἀποκρουόμενον. ἂν δὲ μὴ δύνηται, συνάγων τὸ στόμα καὶ περιστείλας τοῖς χείλεσιν ἄκροις ἐπιψαύων ἀποκνίζει τοῦ δελέατος. ὁ δὲ λάβραξ ἀνδρικώτερον τοῦ ἐλέφαντος, οὐχ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ὅταν περιπέσῃ τῷ ἀγκίστρῳ βελουλκεῖ, τῇ δεῦρο κἀκεῖ παραλλάξει τῆς κεφαλῆς, ἀνευρύνων τὸ τραῦμα, καὶ τὸν ἐκ τοῦ σπαραγμοῦ πόνον ὑπομένων, ἄχρις ἂν ἐκβάλῃ τὸ ἄγκιστρον. ἡ δὲ ἀλώπηξ οὐ πολλάκις μὲν ἀγκίστρῳ πρό-

σεισιν,

σφίσιν, ἀλλὰ φεύγει τὸν δόλον, ἀλοῦσα δὲ εὐθὺς ἐκστρέφεται. πέφυκε γὰρ διʼ εὐτονίαν καὶ ὑγρότητα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ στρέφειν, ὥστε τῶν ἐντὸς ἐκτὸς γενομένων, ἀποπίπτειν τὸ ἄγκιστρον. ταῦτα μὲν οὖν γνῶσιν ἐμφαίνει καὶ χρῆσιν τοῦ καιροῦ τοῦ συμφέροντος ἀμήχανον καὶ περιττήν, ἅμα δ᾽ ἐπιδείκνυται μετὰ τοῦ συνετοῦ τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ φιλάλληλον, ὥσπερ ἀνθίαι καὶ σκάροι. σκάρου μὲν ἄγκιστρον καταπιόντος, οἱ παρόντες σκάροι προσαλλόμενοι, τὴν ὁρμιὰν ἀποτρώγουσιν. οὗτοι δὲ καὶ τοῖς εἰς κύρτον ἐμπεσοῦσι, τὰς οὐρὰς παραδόντες ἔξωθεν ἕλκουσι δάκνοντας προθύμως καὶ συνεξάγουσιν. οἱ δὲ ἀνθίαι τῷ συμφύλῳ βοηθοῦσιν ἰταμώτερον. τὴν γὰρ ὁρμιὰν ἀναθέμενοι κατὰ ῥάχιν καὶ στήσαντες ὀρθὴν τὴν ἄκανθαν, ἐπιχειροῦσι διαπρίειν τῇ τραχύτητι καὶ διακόπτειν. καίτοι χερσαῖον οὐ-

δὲν ἴσμεν, ἑτέρῳ κινδυνεύοντι τολμᾶν ἀμύνειν, οὐκ ἄρκτον, οὐ σῦν, οὐδὲ λέαιναν, οὐδὲ πόρδαλιν, ἀλλὰ συγχωρεῖ μὲν εἰς ταυτὸν ἐν τοῖς θεάτροις τὰ ὁμόφυλα καὶ κύκλῳ μετ᾽ ἀλλήλων περιΐστασιν, ἑτέρῳ δὲ ἕτερον οὐκ οἶδεν, οὐδὲ φονεῖ βοηθεῖν, ἀλλὰ φυγῇ καὶ ἀποπηδᾶν πορρωτάτω γινόμενα τοῦ τετρωμένου καὶ θνήσκοντος. ἡ δὲ τῶν ἐλεφάντων ἱστορία φίλε τὴν εἰς τὰ ὀρύγματα φορούντων καὶ τὴν ὀλισθόντα διὰ χώματος ἀναβιβαζόντων ἐκτόπως ἐστὶ δεινῶς καὶ ἀλλοδαπὴ, καθάπερ ἐκ βασιλικοῦ διαγράμματος ἐπιτάττουσα πιστεύειν αὐτῇ τὴν Ἰόβα βιβλίων. ἀληθὴς δὲ οὖσα, πολλὰ δείκνυσι τῶν ἐναλίων μηδὲν ἀπολειπόμενα τῷ κοινωνικῷ καὶ συνετῷ τοῦ σοφωτάτου τῶν χερσαίων. ἀλλὰ περὶ κοινωνίας αὐτῶν ἴδιος ἔσται τάχα λόγος. οἱ δὲ ἁλιεῖς συνορῶντες ὥσπερ ἀθλήμασι παλαισμάτων

τὰ πλεῖστα διακρουόμενα τὰς ἀπ' ἀγκίστρου βολὰς, ὅσα βίας ἐδράπτησαν, καθάπερ οἱ πέρσαι σαγηνεύοντες, ὡς τοῖς ἐνσχεθεῖσιν οὐδεμίαν ἐκ λογισμοῦ καὶ σοφίας διάφευξιν οὖσαν. ἀμφιβλήστροις μὲν γὰρ καὶ ὑποχαῖς κεστρεῖς καὶ ἰουλίδες ἁλίσκονται, μόρμυροί τε καὶ σαργοὶ καὶ κωβιοὶ καὶ λάβρακες. τὰ δὲ βολιστικὰ καλούμενα τὴν τρίγλαν χρυσωπὸν, καὶ σκορπίον, γρίποις τε καὶ σαγήναις σύρουσι περιλαμβάνοντες. τῶν δικτύων τὸ γένος ὀρθῶς ὅμηρος πανάγραν προσεῖπεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα μηχαναὶ ταῖς γαλαῖς ὥσπερ τῷ λάβρακι. συρομένην γὰρ αἰσθανόμενος, βίᾳ διΐστησι, καὶ τύπτει κοιλαίνων τοὔδαφος. ὅτ' ἂν δὲ ποιήσῃ τῇ ἐπιδρομῇ τοῦ δικτύου χώραν ἕωσεν ἑαυτὸν, καὶ προσέχεται μέχρι ἂν παρέλθῃ. δελφὶς δὲ περιληφθεὶς, ὅτ' ἂν συναίσθηται γεγονὼς ἐν ἀγκάλαις σα-

γλαύκης, ὑπομένει μὴ παρατηρούμενος, ἀλλὰ
χαίρων. δυσωχεῖται γὰρ αὐτοῦ πραγμα-
τείας ἀφθόνων ἰχθύων παρόντων, ὅταν
δὲ πλησίον τῇ γῇ προσίῃ, φαγὼν τὸ
δίκτυον ἄπεισιν. εἰ δὲ μὴ φθαίη διαφυ
γὼν τὸ πρῶτον, οὐδὲν ἔπαθε δεινόν, ἀλ
λὰ διαρρήξαντες αὐτοῦ πρὸς τὸν λόφον
ὁλοσχοίνους ἀφῆκαν. αὖθις δὲ ληφθέντα,
πληγαῖς κολάζουσιν, γνωρίσαντες ἐκ τοῦ
διαρρήγματος. σπανίως δὲ τοῦτο συμβαί
νει. συγγνώμης γὰρ τυγχάνοντες τὸ πρῶ
τον εὐγνωμονοῦσιν οἱ πλεῖστοι, καὶ φυ-
λάττονται τὸ λοιπὸν μὴ ἀδικεῖν. ἔτι δὲ
πολλῶν τῶν πρὸς εὐλάβειαν, καὶ προφυ
λακὴν καὶ ἀπόδρασιν ὄντων παραδειγ-
μάτων, οὐκ ἄξιόν ἐστι τὸ τῆς σηπίας πα-
ρελθεῖν. τὴν γὰρ καλουμένην κύστιν πα
ρὰ τὸν τράχηλον ἔχουσα, πλήρη ζοφε-
ρᾶς ὑγρότητος, ἣν θόλον καλοῦσιν, ὅταν
καταλαμβάνηται, μεθίησιν ἔξω, τεχνω
μένη τῆς

μένη τῆς θαλάττης διαθολωθείσης ποιή-
σασα περὶ αὐτὴν σκότος, ὑπεκδῦναι
καὶ ἀποδρᾶναι τὴν τοῦ θηρεύοντος ὄψιν,
ἀπομιμουμένη τοὺς ὁμήρου θεοὺς, κυανέῃ
νεφέλῃ πολλάκις ὅταν σῶσαι θέλω-
σιν ὑφαιρουμένους καὶ διακλέπτοντας.
ἀλλὰ τούτων μὲν ἅλις. τῆς δὲ ἐπιχει-
ρητικῆς καὶ θηρευτικῆς δεινότητος αὐ-
τῶν, ἐν πολλοῖς σοφίσματα κατιδεῖν
ἔστιν. ὁ μὲν γὰρ ἀστὴρ ὧν ἂν ἅψηται, πάν-
τα διαλυόμενα καὶ διατηκόμενα γινώ-
σκων, ἐνδίδωσι τὸ σῶμα καὶ περιορᾷ
ψαυόμενος ὑπὸ τῶν παριόντων ἢ προσ-
πελαζόντων. τῆς δὲ νάρκης ἴστε δή-
που τὴν δύναμιν, οὐ μόνον τοὺς θίγον-
τας αὐτῆς ἐκπηγνύουσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ
τῆς σαγήνης βαρύτητα ναρκώδη ταῖς
χερσὶ τῶν ἀντιλαμβανομένων ἐμποιοῦ-
σαν. ἔνιοι δὲ ἱστοροῦσι πεῖραν αὐτῆς ἐπὶ
πλέον λαμβάνοντες, ἂν ἐκπέσῃ ζῶσα

κατασκεδαννύντες ὕδωρ ἄνωθεν, αἰσθάνεσθαι τοῦ πάθους ἀνατρέχοντος ἐπὶ τὴν χεῖρα, καὶ τὴν ἁφὴν ἀμβλύνοντος, ὡς ἔοικε διὰ τοῦ ὕδατος τρεπομένου καὶ προπεπονθότος. ταύτης οὖν ἔχουσα σύμφυτον αἴσθησιν, μάχεται μὲν ἐξ ἐναντίας πρὸς οὐδὲν, οὐδὲ διακινδυνεύει. κύκλῳ δὲ περιιοῦσα τὸ θηρευόμενον, ὥσπερ βέλη διασπείρει τὰς ἀπορροάς, φαρμάττουσα τὸ ὕδωρ πρῶτον, εἶτα τὸ ζῷον διὰ τοῦ ὕδατος, μήτε ἀμύνασθαι δυνάμενον, μήτε φυγεῖν, ἀλλὰ ἐνισχόμενον ὥσπερ ὑπὸ δεσμῶν καὶ πηγνύμενον. ὁ δὲ καλούμενος ἁλιεὺς γνώριμός ἐστι πολλοῖς, ᾧ διὰ τὸ ἔργον αὐτῷ γέγονε τοὔνομα, ᾧ σοφίσματι καὶ τὴν σηπίαν χρῆσθαι φησιν ὁ ἀριστοτέλης. καθίησι γὰρ ὥσπερ ὁρμιὰν ἀπὸ τοῦ τραχήλου πλεκτάνην, μηκύνεσθαί τε πόρρω, χαλώσης, καὶ πάλιν συντρέχειν εἰς ἑαυτὴν, ἀναλαμβανούσης,

ῥᾷστα

ῥᾷστα πεφυκότων. ὅτ᾽ ἂν γάρ τι τῶν μικρῶν
ἰχθυδίων ἴδῃ πλησίον, ἐνδίδωσι δα-
κεῖν, καὶ κατὰ μικρὸν ἀναμηρύεται λανθάνου-
σα καὶ προσάγεται μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ
τοῦ στόματος γένηται τὸ προσεχόμενον. τὴν
δὲ πολυπόδων τῆς χρόας τὴν ἄμειψιν ὅτε
πίνδαρος περιβόητον πεποίηκεν εἰπὼν

ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον
προσφέρων, πάσαις πολίεσιν ὁμιλεῖ.

καὶ θέογνις ὁμοίως,

πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

μεταβάλλει γὰρ ὁ μὲν χαμαιλέων οὐ-
δέν τι μηχανόμενος, οὐδὲ κατακρύπτων
ἑαυτὸν, ἀλλ᾽ ὑπὸ δέους ἄλλως τρέπεται,
φύσει ψοφοδεὴς ὢν καὶ δειλός. συνέπε-
ται δὲ καὶ πνεύματος πλῆθος, ὡς θεό-
φραστος. ὀλίγον γὰρ ἀποδεῖ τὸ πᾶν τὸ
σῶμα τοῦ ζώου πλῆρες εἶναι πνεύμονος,
ᾧ τεκμαίρεται τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ.
καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς μεταβολὰς εὔτρε-

κατασκεδαννύντες ὕδωρ ἄνωθεν, αἰσθάνεσθαι τοῦ πάθους ἀνατρέχοντος διὰ τὴν χεῖρα, καὶ τὴν ἁφὴν ἀμβλύνοντος, ὡς ἔοικε διὰ τοῦ ὕδατος τρεπομένου καὶ προπεπονθότος. ταύτης οὖν ἔχουσα σύμφυτον αἴσθησιν, μάχεται μὲν ἐξ ἐναντίας πρὸς οὐδὲν, οὐδὲ διακινδυνεύει. κύκλῳ δὲ περιιοῦσα τὸ θηρευόμενον, ὥσπερ βέλη διασπείρουσα τὰς ἀπορροὰς, φαρμάττουσα τὸ ὕδωρ πρῶτον, εἶτα τὸ ζῷον διὰ τοῦ ὕδατος, μήτε ἀμύνασθαι δυνάμενον, μήτε φυγεῖν, ἀλλὰ ἐνισχόμενον ὥσπερ ὑπὸ δεσμῶν καὶ πηγνύμενον. ὁ δὲ καλούμενος ἁλιεὺς γνώριμός ἐστι πολλοῖς, ἐπεὶ διὰ τὸ ἔργον αὐτῷ γέγονε τοὔνομα, ᾧ σοφίσματι καὶ τὴν σηπίαν χρῆσθαι φησὶν ὁ ἀριστοτέλης. καθίησι γὰρ ὥσπερ ὁρμιὰν ἀπὸ τοῦ τραχήλου πλεκτάνην, μηκύνεσθαί τε πόρρω, χαλώσης, καὶ πάλιν συντρέχειν εἰς ἑαυτὴν, ἀναλαμβανούσης,

ῥᾷστα

ῥᾷστα περιφυγών. ὅτ' ἂν δέ τι τῶν μικρῶν ἰχθυδίων ἴδῃ πλησίον, ἐνδίδωσι δακεῖν, καὶ κατὰ μικρὸν ἀναμηρυόμενον λανθάνουσα καὶ προσάγεται μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ τοῦ στόματος γένηται τὸ προσεχόμενον. τὴν δὲ πολυπόδων τῆς χρόας τὴν ἄμειψιν ὅτε πίνδαρος περιβόητον πεποίηκεν εἰπὼν

ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον
προσφέρων, πάσαις πολίεσιν ὁμίλει.

καὶ θέογνις ὁμοίως,

πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
τῇ περ ὁμιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

μεταβάλλει γὰρ ὁ μὲν χαμαιλέων οὐδέν τι μηχανώμενος, οὐδὲ κατακρύπτων ἑαυτόν, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἄλλως τρέπεται, φύσει ψοφοδεὴς ὢν καὶ δειλός. συνέπεται δὲ καὶ πνεύματος πλῆθος, ὡς θεόφραστος. ὀλίγον γὰρ ἀποδεῖ πᾶν τὸ σῶμα τοῦ ζώου πλῆρες εἶναι πνεύμονος, ᾧ τεκμαίρεται τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς μεταβολὰς εὐτρε-

πτον. τοῦτο δὲ πολύποδος ἔργον, ἐστὶν οὐ πάθους ἡ μεταβολή. μεταβάλλει γὰρ ἐκ προνοίας μηχανῇ χρώμενος τοῦ λανθάνειν ἃ δέδιε, καὶ λαμβάνειν οἷς τρέφεται. παρακρουόμενος γὰρ αἱρεῖ μὴ φεύγοντα. τὰ δ' ἐκφεύγει παρερχόμενα.

τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ τὰς πλεκτάνας κατεσθίειν αὐτὸν, ψεῦδός ἐστιν, τὸ δὲ μύραιναν δεδιέναι καὶ γόγγρον ἀληθές ἐστιν. ὑπ' ἐκείνων γὰρ κακῶς πάσχει δρᾷν μὴ δυνάμενος ἐξολισθανόντων. ὥσπερ αὖ πάλιν ὁ κάραβος, ἐκείνων μὲν ἐν λαβαῖς γενομένων, περιγίνεται. ἡ γὰρ ψιλότης οὐ βοηθεῖ πρὸς τὴν τραχύτητα. τοῦ δὲ πολύποδος εἴσω τὰς πλεκτάνας διωθοῦντος ἀπόλλυται. καὶ τοὺς κύκλον τοῦτον καὶ τὴν περίοδον ταῖς κατ' ἀλλήλων διώξεσι καὶ φυγαῖς, γύμνασμα καὶ μελέτην ἡ φύσις αὐτοῖς ἐναγώνιον πεποίηκε δεινότητος καὶ συνέσεως.

ὡς. ἀλλὰ μὴν ἐχίνου γε τινὰ χερσαίου
διηγήσασθε τῶν πνευμάτων προαίσθησιν
ἀριστότιμος, ὃς ἐθαύμαζε καὶ γεράνων
τὴν ἐν τριγώνῳ πτῆσιν, ἐγὼ δ᾽ ἐχῖνον μὲν
οὐδένα κυζικηνὸν ἢ βυζάντιον, ἀλλὰ πάν-
τας ὁμοῦ παρέχομαι τοὺς θαλαττίους. ὅτ᾽
ἂν αἴσθωνται μέλλοντα χειμῶνα καὶ σά-
λον, ἑρματιζομένους λιθιδίοις, ὅπως μὴ
περιτρέπωνται διὰ κουφότητα, μὴ δὲ ἀ-
ποσύρωνται γενομένου κλύδωνος, ἀλλ᾽
ἐπιμένωσιν ἀραρότως τοῖς πετριδίοις.

ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως
πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶ, ἀλλὰ
τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ
πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται καὶ
παραφυλάττουσιν, ὅπως μὴ κατ᾽ οὐρὰν
προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς
ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνού-
μενον καὶ διατραχυνόμενον. ὅθεν ἀεὶ συνέ-
χουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους. σχιζομένη

γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα τά τε βραγχία καταστέλλει, καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ῥέουσα λείως πιέζει καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φικῶδες. τοῦτο μὲν οὖν ὥσπερ ἔφην κοινόν ἐστι τῶν ἰχθύων, πλὴν τοῦ ἔλλοπος. τοῦτον δέ φασι κατὰ ἄνεμον, καὶ ῥοῦν νήχεσθαι, μὴ φοβούμενον τὴν ἀναχάραξιν τῶν λεπίδων, ἅτε δὴ μὴ πρὸς οὐρὰν τὰς ἐπιπτυχὰς ἐχούσης. ὁ δὲ θύννος οὕτως ἰσημερίας αἰσθάνεται καὶ τροπῆς, ὥστε καὶ τὸν ἄνθρωπον διδάσκειν, μηδὲν ἀστρολογικῶν κανόνων δεόμενον. ὅπου γὰρ ἂν αὐτὸν αἱ τροπαὶ χειμῶνος καταλάβωσιν ἀτρεμεῖ, καὶ διατρίβει περὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἄχρι τῆς ἰσημερίας. ἀλλὰ τὸ γεράνου σοφὸν ἢ τοῦ λίθου περίδραξις, ὅπως προϊεμένη πυκνὸν ἐξυπνίζεται; καὶ πόσῳ σοφώτερον ὦ φίλε τὸ τοῦ δελφῖνος, ᾧ στῆναι μὲν οὐθέμις, οὐδὲ παύσασθαι φορᾶς. ἀεικίνητος γάρ ἐστιν ἡ φύσις αὐτοῦ καὶ ταυτὸν ἔχου-

σα τοῦ

σα τοῦ ζῆν καὶ τοῦ κινεῖσθαι πόρας, ὅταν δὲ πάνυ δέηται μετεωρίσας ἄνω τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάττης, ὕπτιον ἀφῆκε διὰ βάθους αἰώρας, τινὶ σάλῳ κομιζόμενος ἄχρι προσπεσεῖν τῷ ψαῦσαι τῆς γῆς. οὕτω δ' ἐξυπνισθεὶς ἀναρροιζεῖ, καὶ πάλιν ἄνω γενόμενος ἐνδίδωσι καὶ φέρεται, κινήσει τινὰ μεμιγμένην ἀνάπαυσιν αὑτῷ μηχανώμενος. τὸ δ' αὐτὸ δρᾶν καὶ θύννους ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας λέγουσιν. ἐπεὶ δὲ ἄρτι τὴν μαθηματικὴν οὕτω τὴν τοῦ ἡλίου μεταβολὴν ἐτέλεσα πρόγνωσιν, ἧς μάρτυς Ἀριστοτέλης ἐστίν, ἄκουσον ἤδη τὴν ἀριθμητικὴν ἐπιστήμην αὐτῶν, πρότερον δὲ ναὶ μὰ Δία τὴν ὀπτικήν, ἣν ἔοικε μὴ δ' Αἰσχύλος ἀγνοῆσαι. λέγει γὰρ οὕτω,

σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην.

τῷ γὰρ ἑτέρῳ δοκοῦσιν ἀμβλυώττειν. ὅθεν ἐμβάλλουσι εἰς τὸν πόντον ἐν δεξιᾷ τῆς γῆς ἐχόμενοι, καὶ τοὐναντίον, ὅταν

ἐβίωσιν, ἐμφόνως πάνυ καὶ νουνεχῶς ἀεὶ τὴν τοῦ σώματος φυλακὴν ἐπὶ τῷ κρείττονι ποιούμενοι τῶν ὀφθαλμῶν. ἀριθμητικῆς δὲ διὰ τὴν κοινωνικὴν ὡς ἔοικε καὶ φιλάλληλον ἀγάπησιν αὐτῶν δεηθέντες, οὕτως ἐπ' ἄκρον ἥκουσι τοῦ μαθήματος, ὥστε ἐπεὶ πάνυ χαίρουσι τῷ συμφέρεσθαι, καὶ συναγελάζεσθαι μετ' ἀλλήλων, ἀεὶ τὸ πλῆθος τῷ σχήματι κυβίζουσι, καὶ στερεὸν ἐκ πάντων ποιοῦσιν ἓξ ἴσοις ἐπιπέδοις περιεχόμενοι. εἶτα νήχονται τὴν τάξιν οὕτω τὸ πλαίσιον ἀμφίστομον διαφυλάττοντες. ὁ γοῦν θυννοσκόπος ἂν ἀκριβῶς λάβῃ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπιφανείας, εὐθὺς ἀποφαίνεται πόσον ἐστὶ τὸ πλῆθος, εἰδὼς ὅτι καὶ τὸ βάθος αὐτῶν ἐν ἴσῳ τεταγμένον στοιχείῳ πρός τε τὸ πλάτος ἐστὶ καὶ τὸ μῆκος. ἀμίαις δὲ καὶ τοὔνομα παρέσχηκεν ὁ συναγελασμός, οἶμαι δὲ καὶ τὰς

πηλα

πηλαμύσι. τῶν δὲ ἄλλων γενῶν ὅσα φαίνεται καὶ ζῇ κοινωνικῶς μετ' ἀλλήλων ἀγεληδὸν, οὐκ ἄν τις εἴποι τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τὰς κατ' ἰδίαν κοινωνίας αὐτῶν καὶ συμβιώσεις ἰτέον. ὧν ἐστι καὶ ὁ τὸ πλεῖστον ἐξαναλώσας χρυσίππου μέλαν πινοθήρας παντὶ καὶ φυσικῷ βιβλίῳ καὶ ἠθικῷ προεδρίαν ἔχων. τὸν γὰρ σπογγοθῆρα οὐχ ἱστόρηκεν. οὐ γὰρ ἂν παρέλιπεν. ὁ μὲν οὖν πινοθήρας ζῷόν ἐστι καρκινῶδες, ὥς φασι καὶ τῇ πίνῃ σύνεστι, καὶ πυλωρεῖ τὴν κόγχην προκαθήμενος ἐῶν ἀνεῳγμένην καὶ διακεχηνυῖαν ἄχρι προσπέσῃ τι τῶν ἁλωσίμων αὐτοῖς ἰχθυδίων, τότε δὲ τὴν σάρκα τῆς πίνης δακὼν παρεισῆλθεν, ἡ δὲ συνέκλεισε τὴν κόγχην, καὶ κοινῶς τὴν ἄγραν ἐντὸς ἕρκους γενομένην κατεσθίουσι. τὸν δὲ σπόγγον ἡνιοχεῖ θηρίδιον, οὐ καρκινῶδες, ἀλλ' ἀράχνῃ παραπλήσιον. οὐ γὰρ

ἄψυχον, οὐδὲ ἀναίσθητον, οὐδὲ ἄναιμον ὁ πόντιος ἐστιν, ἀλλὰ ταῖς μὲν πέτραις ὡς ἄλλα πολλὰ προσπέφυκεν, ἔχει δὲ κίνησιν ἰδίαν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ εἰς ἑαυτὸν οἷον ὑπομνήσεως καὶ παιδαγωγίας δεομένην. μανὸς γὰρ ὢν ἄλλως καὶ τοῖς ἀραιώμασιν ἀνειμένος ὑπ' ἀργίας καὶ ἀμβλύτητος, ὅταν ἐμβῇ τι τῶν ἐδωδίμων, ἐκείνου σημήναντος, ἔμυσε καὶ κατεπάλωσεν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνθρώπου προσιόντος ἢ θιγόντος, διδασκόμενος καὶ χαρασσόμενος, οἷον ἔφριξε καὶ συνέκλεισε τὸ σῶμα πήξας καὶ πυκνώσας, ὥστε μὴ ῥαδίαν, ἀλλὰ δύσεργον εἶναι τὴν ὑποτομὴν αὐτοῦ τοῖς θηρεύουσιν. αἱ δὲ πορφύραι συναγελαζόμεναι τὸ μὲν κηρίον ὥσπερ αἱ μέλιτται κοινῇ ποιοῦσιν, ἐν ᾧ λέγονται γονεύειν. τὰ δὲ ἐδώδιμα τῶν βρύων καὶ τῶν φυκίων ἀναλαμβάνουσαι προϊσχόμεναι τοῖς ὀστράκοις οἷον ἐν περιόδῳ κυκλου-

μένην

μένην ἑστίασιν ἀλλήλαις παρέχουσιν, ἑτέραν ἑτέρας ἔξωθεν ἐπινεμομένης.

καὶ τί αὖτις ἐν τούτοις τὴν κοινωνίαν θαυμάσειεν, ὅπου τὸ πάντων ἀμικτότατον καὶ τὸ θηριωδέστατον, ὧν φέρουσι ποταμοὶ καὶ λίμναι καὶ θάλασσαι ζῷον, ὁ κροκόδειλος θαυμαστὸν ἑαυτὸν ἐπιδείκνυται πρὸς κοινωνίαν καὶ χάριν ἐν τοῖς πρὸς τὸν τροχίλον συμβολαίοις. ὁ γὰρ τροχίλος ἐστὶ μὲν ὄρνις τῶν ἐλείων καὶ παραποταμίων, φρουρεῖ δὲ τὸν κροκόδειλον, οὐκ οἰκόσιτος, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου λειψάνοις παρατρεφόμενος. ὅταν γὰρ αἴσθηται τοῦ κροκοδείλου καθεύδοντος ἐπιβουλεύοντα τὸν ἰχνεύμονα πηλούμενον ἐπ' αὐτὸν ὥσπερ ἀθλητὴν κονιόμενον, ἐπεγείρει φθεγγόμενος καὶ κολάπτων. ὁ δὲ οὕτως ἐξημεροῦται πρὸς αὐτὸν, ὥστε τοῦ στόματος διαχανὼν, ἐντὸς παρίεισι. καὶ χαίρει τὰ λεπτὰ τῶν ἐνισχομένων τοῖς

ὀδοῦσι σαρκῶν ἐκλέγοντος ἀφέμα τῷ ῥάμφει καὶ διασκαλεύοντος. ἂν δὲ μετρίως ἔχων ἤδη βούληται συναγαγεῖν τὸ στόμα καὶ κλεῖσαι, προκλίνει τὴν σιαγόνα καὶ διασημαίνει, καὶ οὐ πρότερον καθίησιν, ἢ συναισθανόμενον ἐκπτῆναι τὸν τροχίλον. ὁ δὲ καλούμενος ἡγεμὼν μεγέθει μέν ἐστι καὶ σχήματι κωβιῶδες ἰχθύδιον, τὴν δ' ἐπιφάνειαν ὄρνιθι φρίσσοντι διὰ τὴν τραχύτητα τῶν λεπίδων ἐοικέναι λέγεται, καὶ ἀεὶ σύνεστιν ἑνὶ τῶν μεγάλων κητῶν, καὶ προνήχεται τὸν δρόμον ἐπευθύνων, ὅπως οὐκ ἐνσχεθήσεται βραχέσιν, οὐδὲ εἰς τέναγος, ἤ τινα πορθμὸν ἐμπέσῃ δυσέξοδον. ἕπεται γὰρ αὐτῷ τὸ κῆτος ὥσπερ οἴακι ναῦς παραγόμενον εὐπειθῶς. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὅτι ἂν παραλάβῃ τῷ χάσματι ζῷον ἢ σκάφος ἢ λίθον, εὐθὺς διέφθαρται καὶ ἀπόλωλε πάντων ἐμβεβυθισμένον. ἐκεῖνο δὲ γινώσκον ἀναλαμβάνει

λαμβάνει τῷ στόματι καθάπερ ἄγκυραν ἐντός. ἐγκαθεύδει γὰρ αὐτῷ. τὸ κῆτος ἕστηκεν ἀναπαυόμενον, καὶ ὁρμεῖ προελθόντος δὲ αὖθις ἐπακολουθεῖ, μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολειπόμενον, ἢ ῥέμβεται καὶ πλανᾶται. πολλὰ διεφθάρη, καθάπερ ἀκυβέρνητα πρὸς γῆν ἐξενεχθέντα. καὶ γὰρ ἡμεῖς περὶ ἀντίκυραν ἑωράκαμεν. οὐ πάλαι καὶ πρότερον ἱστοροῦσιν οὐ πόρρω βουνῶν ἐξοκείλαντος καὶ κατασαπέντος, λοιμὸν γενέσθαι. ἆρα οὖν ἄξιόν ἐστι ταύταις ταῖς κοινωνίαις καὶ συμπεριφοραῖς παραβάλλειν; ὁ γὰρ ἀριστοτέλης ἱστορεῖ φιλίας ἀλωπέκων καὶ ὄφεων διὰ τὸ κοινὸν αὐτοῖς πολέμιον εἶναι τὸν ἀετόν, ἢ τὰς ὠτίδων πρὸς ἵππους. ὅτι χαίρουσαι πρὸς πελάζουσαι καὶ διασκάλλουσαι τὸν ὄνθον, ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ ἐν μελίτταις ὁρῶ τοσαύτην, οὐδὲ ἐν μύρμηξιν ἐπιμελείας

ἀλλήλων. τὸ γὰρ κοινὸν αὔξουσι πᾶσαι καὶ πάντες ἔργον, ἑτέρῳ δὲ καθ' ἕτερον ἑτέρου, στοχασμὸς οὐδεὶς οὐδὲ φροντίς ἐστιν. ἔτι δὲ μᾶλλον κατοψόμεθα τὴν διαφοράν, εἰ τὰ πρεσβύτατα καὶ μέγιστα τῶν κοινωνικῶν ἔργων καθηκόντων τὰ περὶ τὰς γενέσεις καὶ τεκνώσεις τῷ λόγῳ φέροντες. πρῶτον μὲν γὰρ οἱ λίμναις προσήκουσαν ἢ ποταμοὺς ὑποδεχομένην νεμόμενοι θάλατταν ἰχθύες, ὅταν μέλλωσι τίκτειν ἀναφέρουσι τῶν ποτίμων ὑδάτων τὸ πραότατον καὶ τὸ ἄσαλον διώκοντες. ἀγαθὴ γὰρ ἡ γαλήνη λοχεῦσαι, καὶ τὸ ἄθηρον, ἅμα ταῖς λίμναις ἔνεστι καὶ ποταμοῖς. ὥστε σώζεσθαι τὰ τικτόμενα. διὸ καὶ πλεῖστα καὶ μάλιστα γονεύεται περὶ τὸν εὔξεινον πόντον. οὐ γὰρ τρέφει κήτη, ἀλλ' ἢ φώκην ἀραιὰν καὶ δελφῖνα μικρόν. ὅτι δὲ ἡ τῶν ποταμῶν ἐπιμιξία πλείστων καὶ μεγίστων ἐκ-

διδόντων εἰς τὸ πόντον ἥπιον παρέχει καὶ πρόσφορον τοῖς λοχευομένοις κρᾶσιν. τὸ δὲ τοῦ ἀνθίου θαυμασιώτατόν ἐστιν, ὃν ὅμηρος ἱερὸν ἰχθὺν εἴρηκεν. καίτοι μέγαν τινὲς οἴονται τὸν ἱερὸν, καθάπερ ὀστοῦν ἱερὸν τὸ μέγα, καὶ τὴν ἐπιληψίαν μεγάλην νόσον οὖσαν, ἱερὰν καλοῦσιν. ἔνιοι δὲ κοινῶς τὸν ἄφετον καὶ ἱερωμένον. ἐρατοσθένης δὲ τὸν χρυσόφρυν ἔοικεν,

εὐδρομίην χρύσεον ἐπ' ὀφρύσιν ἱερὸν ἰχθὺν,

λέγειν. πολλοὶ δὲ τὸν ἔλλοπα. σπάνιος γάρ ἐστι καὶ οὐ ῥᾴδιος ἁλῶναι. φαίνεται δὲ περὶ παμφυλίαν πολλάκις. ἂν οὖν ποτε λάβωσι, στεφανοῦνται μὲν αὐτοὶ, στεφανοῦσι δὲ τὰς ἁλιάδας, κρότῳ δὲ καὶ πατάγῳ καταπλέοντας αὐτοὺς ὑποδέχονται καὶ τιμῶσιν. οἱ δὲ πλεῖστοι τὸν ἀνθίαν ἱερὸν εἶναι καὶ λέγεσθαι νομίζουσιν. ὅπου γὰρ ἂν ἀνθίας ὀφθῇ θηρίον οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ θαρροῦντες μὲν οἱ σπογγοθῆραι κα-

τακολυμβῶσιν. θαῤῥοῦντες δὲ τίκτουσιν οἱ ἰχθύες, ὥσπερ ἐγγυητὴν ἀσυλίας ἔχοντες. ἡ δ' αἰτία δυσλόγιστος, εἴτε φεύγει τὰ θήλεια τὸν ἀνθίαν, ὡς σῦν ἐλέφαντες, ἀλεκτρυόνα δὲ λέοντες, εἴτ' οὖν σημεῖα τόπων ἀθήρων ἃ γινώσκει καὶ παραφυλάττει συνετὸς ὢν, καὶ μνημονικὸς ὁ ἰχθύς. ἀλλὰ ἥ γε πρόνοια κοινὴ τοῖς τίκτουσι τῶν γενομένων, οἱ δὲ ἄῤῥενες οὐ τὸν αὐτῶν κατεσθίουσι γόνον, ἀλλὰ καὶ προσδιατρίβουσι τοῖς κυήμασιν ᾠοφυλακοῦντες, ὡς ἱστόρηκεν ἀριστοτέλης. οἱ δὲ ἑπόμενοι ταῖς θηλείαις, καταῤῥέουσι μικρὸν τὸν θορόν. ἄλλως γὰρ οὐ γίνεται μέγα τὸ τεχθὲν, ἀλλὰ ἀτελὲς μένει καὶ ἄναυξον. ἰδίᾳ δὲ αἱ φυκίδες ἐκ τῶν φυκίων οἷον νεοττιὰν διαπλασάμεναι περιαμπέχουσι τὸν γόνον, καὶ σκέπουσιν ἀπὸ τοῦ κλύδωνος. τοῦ δὲ γαλεοῦ τὸ φιλόστοργον, οὐδενὶ τῶν ἡμερωτάτων ζώων ὑπερβολὴν γλυκυθυμίας

πρὸς

πρὸς τὰ ἔκγονα καὶ χρηστότητος ἀπολέλοιπε. τίκτουσι μὲν γὰρ ᾠόν, εἶτα ζῷον οὐκ ἐκτός, ἀλλὰ ἐντὸς ἐν ἑαυτοῖς, καὶ τρέφουσιν οὕτως καὶ φέρουσιν, ὥσπερ ἐκ δευτέρας γενέσεως. ὅταν δὲ μείζονα γένηται, μεθιᾶσι θύραζε καὶ διδάσκουσι νήχεσθαι πλησίον. εἶτα πάλιν εἰς ἑαυτοὺς διὰ τοῦ στόματος ἐπαναλαμβάνουσι καὶ παρέχουσιν ἐνδιαιτᾶσθαι τὸ σῶμα. χώραν ἅμα καὶ τροφὴν καὶ καταφυγήν, ἄχρις ἂν ἐν δυνάμει τοῦ βοηθεῖν αὑτοῖς γένηται. θαυμαστὴ δὲ καὶ ἡ τῆς χελώνης περὶ τὴν γένεσιν καὶ σωτηρίαν τῶν γεννωμένων ἐπιμέλεια. τίκτει μὲν γὰρ ἐκβαίνουσα τῆς θαλάττης πλησίον, ἐπωάζειν δὲ μὴ δυναμένη, μηδὲ χερσεύειν πολὺν χρόνον, ἐντίθησι τῇ ψάμμῳ τὰ ᾠά, καὶ τὸ λειότατον ἐπαμᾶται τῆς θινὸς αὐτοῖς καὶ μαλακώτατον. ὅταν δὲ καταχώσῃ καὶ ἀποκρύψῃ βεβαίως, οἱ μὲν λέγουσι τοῖς ποσὶν ἀμύτ

τῶν καὶ καταστίζειν τὸν τόπον, ἐπίσημον ἑαυτῇ ποιοῦσαν. οἱ δὲ τὴν θήλειαν ὑπὸ τοῦ ἄρρενος φερομένην, τύπους ἰδίους καὶ σφαγῖδας ἐναπολείπειν. ὃ δὲ τούτου θαυμασιώτερόν ἐστιν, ἡμέραν ἐκφυλάξασα τεσσαρακοστήν, ἐν τοσαύταις γὰρ ἐκπέτεται καὶ περιρρήγνυται τὰ ᾠά, πρόσεισι. καὶ γνωρίσασα τὸν ἑαυτῆς ἑκάστη θησαυρὸν ὡς οὐδεὶς χρυσίου θήκην ἄνθρωπος ἀσμένως ἀνοίγει καὶ προθύμως.

τῶν δὲ κροκοδείλων τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσια, τῆς δὲ χώρας ὁ στοχασμὸς, ἐπίνοιαν ἀνθρώπῳ τῆς αἰτίας οὐ δίδωσιν. οὐ δὲ συλλογισμόν. ὅθεν οὐ φασὶ λογικὴν, ἀλλὰ μαντικὴν εἶναι τὴν περὶ τούτου τοῦ θηρίου πρόγνωσιν. οὔτε γὰρ πλέον, οὔτε ἔλαττον ἐκβᾶσα, ἀλλὰ ὅσον εἰς ὥραν ἔτους ὁ νεῖλος αὐξηθεὶς ἐπικλύσει καὶ ἀποκρύψει τῆς γῆς, ἐκεῖ τὰ ᾠὰ τίθησιν, ὥστε τὸν ἐντυχόντα τῶν γεωργῶν, αὐτὸν γινώσκειν,

γινώσκειν, ἑτέροις τε φράζειν, ὁ πόσον αὐτοῖς ὁ ποταμὸς πρόεισιν. οὕτω γὰρ συνεμετρήσατο ὥστε μὴ βρεχόμενος βρεχομένοις αὐτὸς ἐπῳάζειν. ἐκλεπόντων δὲ τῶν σκύμνων ὃς ἂν εὐθὺς ἀναδὺς μὴ λάβῃ τι τῶν προστυχόντων, ἢ μυῖαν ἢ σέρφον, ἢ γῆς ἔντερον, ἢ κάρφος ἢ βοτάνην τῷ στόματι διασπαράξας, τοῦτον ἡ μήτηρ ἀπέκτεινε δακοῦσα. τὰ δὲ θυμοειδῆ καὶ δραστήρια, στέργει καὶ περιέπει, καθάπερ οἱ σοφώτατοι τῶν ἀνθρώπων ἀξιοῦσι, κρίσει τὸ φιλεῖν οὐ πάθει νέμουσα. καὶ μὴν αἱ φῶκαι τίκτουσι μὲν ἐν τῷ ξηρῷ, κατὰ μικρὸν δὲ προσάγουσαι τὰ σκυμνία, γεύουσι τῆς θαλάττης, καὶ ταχὺ πάλιν ἐξάγουσι. καὶ τοῦτο πολλάκις ποιοῦσιν ἐν μέρει, μέχρις ἂν οὕτως ἐθιζόμενα θαῤῥήσῃ, καὶ στέρξῃ τὸν ἔναλον βίον. οἱ δὲ βάτραχοι περὶ τὰς ὀχείας, ἀνακλήσεσι χρῶνται τῶν λεγομένων ποιοῦντες ὀλολυγόνα φωνὴν,

νυμφευτικὴν καὶ γαμήλιον οὖσαν. ὅτ' ἂν ᾖ τὴν θήλειαν ὁ ἄρρην οὕτω προσαγάγῃ, κοινὴν τὴν νύκτα περιμένουσιν. ἐν ὑγρῷ μὲν γὰρ οὐ δύναται, μεθ' ἡμέραν δὲ δεδίασιν ὑπὸ γῆς μίγνυσθαι. γενομένου δὲ σκότους, ἀδεῶς συμπλέκονται προϊόντες. ἄλλως δὲ λαμπρύνουσι τὴν φωνήν, ὑετοὺς προσδεχόμενοι, καὶ τοῦτο σημεῖον ἐν τοῖς βεβαιοτάτοις ἐστίν. ἀλλὰ οἷον ὦ φίλε πόσφδδον ὀλίγου πάθος ὡς ἄτοπον πέπονθα καὶ καταγέλαστον. εἴ με διατρίβοντα περὶ φώκας καὶ βατράχους, τὸ σοφώτατον καὶ θεοφιλέστατον παρῆλθε καὶ ἐξέφυγε τῶν ἐνάλων. ποίας γὰρ ἀηδόνας ἀξίους τῷ φιλομούσῳ περὶ ἀλκυόνος, ἢ τῷ φιλοτέχνῳ χελιδόνας, ἢ τῷ φιλανθρώπῳ πελειάδας, ἢ τῷ τεχνικῷ παραβάλλεις μελίττας. τίνος δὲ γενέσεις καὶ τόκους καὶ ὠδῖνας ὁ θεὸς οὕτως ἐτίμησεν. τὰς μὲν γὰρ λητοῦς γονὰς μίαν ὑποδέξασθαι νῆσον ἐρα

σθεῖσαν

θεῖσαν ἱστοροῦσι. τῇ δὲ ἀλκυόνι τικτούσῃ περὶ τροπὰς, πᾶσαν ἵστησι θάλασσαν ἀκύμονα καὶ ἀσάλακτον. ὅθεν οὐδέν ἐστι ζῷον ἄλλο, ὃ φιλοῦσιν ἄνθρωποι, δι' ὃν ἑπτὰ μὲν ἡμέρας, ἑπτὰ δὲ νύκτας ἐν ἀκμῇ χειμῶνος ἀδεῶς πλέουσι, τῆς κατὰ γῆν πορείας τηνικαῦτα τὴν διὰ τῆς θαλάσσης ἀσφαλεστέραν ἔχοντες. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ ἑκάστης τῶν ἀρετῶν, ὡς ἔχει βραχέα φράσαι, φίλανδρος μὲν οὕτως ἐστὶν, ὥστε μὴ καθ' ἕνα καιρὸν, ἀλλὰ δι' ἔτους συνεῖναι καὶ προσδέχεσθαι τὴν τοῦ ἄῤῥενος ὁμιλίαν, οὐ διὰ τὸ ἀκόλαστον (ἄλλῳ γὰρ οὐ μίγνυται τὸ παράπαν) ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας, ὥσπερ γυνὴ γαμετὴ, καὶ φιλοφροσύνης. ὅτ' ἂν δὲ διὰ γῆρας ἀσθενὴς ὁ ἄῤῥην γένηται συνέπεσθαι καὶ βραδὺς, ὑπολαβοῦσα γηροφορεῖ καὶ γηροτροφεῖ, μηδαμοῦ προϊεμένη μηδὲ καταλιποῦσα χωρίς. ἀλλὰ τοῖς ὤμοις ἐκεῖνον ἀναθεμένη, κομίζει πανταχόσε

καὶ θεραπεύει, καὶ σύνεστιν ἄχρι τελευτῆς. τῷ δὲ φιλοτέκνῳ καὶ περιφροντικότι σωτηρίας τῶν γεννωμένων, συναισθανομένη κύουσαν ἑαυτὴν, τάχιστα τρέπεται πρὸς ἐργασίαν τῆς νεοττιᾶς, οὐ φυρῶσα πηλὸν, οὐδὲ προσερείδουσα τοίχοις καὶ ὀρόφοις, ὥσπερ αἱ χελιδόνες, οὐδὲ χρωμένη πολλοῖς τοῦ σώματος ἐνέργοις μέρεσιν, ὥσπερ τὸ μελίττης ἐνδυομένης τῷ σώματι, καὶ τὸ κηρίον ἀνοιγούσης, ὁμοῦ οἱ πόδες ψαύοντες εἰς ἑξάγωνα τύπον ἀγγεῖα διαιροῦσιν. ἡ δὲ ἀλκυὼν ἓν ὄργανον ἁπλοῦν, ἓν ὅπλον, ἓν ἐργαλεῖον ἔχουσα τὸ στόμα, καὶ μηδὲν ἄλλο τῆς φιλοπόνου καὶ φιλοτέκνου συνεργὸν, οἷα μηχανᾶται καὶ δημιουργεῖ, χαλεπόν ἐστι μὴ καταμαθόντας πιστεῦσαι ὄψει, τὸ πλαττόμενον ὑπ' αὐτῆς, μᾶλλον δὲ ναυπηγούμενον, σχημάτων πολλῶν μόνον ἀπερίτρεπτον καὶ ἀβάπτιστον. συλλέξασα τὰς

σα τὰς τῆς βελόνης ἀκάνθας, συντίθησι καὶ συνδεῖ πρὸς ἀλλήλας ἐγκαταπλέκουσα, τὰς μὲν εὐθείας, τὰς δὲ πλαγίας, ὥσπερ ἐν στήμονι κρόκην ἐμβάλλουσα, προσχρωμένη καμπαῖς καὶ περιαγωγαῖς δι' ἀλλήλων, ὥστε διαρμόσαι καὶ γενέσθαι στρογγύλον ἐνήρεμον, προμήκης τοῦ σχήματος, ἁλιευτικῷ κύρτῳ παραπλήσιον. ὅταν δὲ συντελέσῃ φέρουσα, προσέθηκε παρὰ τὸ κλύσμα τοῦ κύματος, ὅπου προσπίπτουσα μαλακῶς ἡ θάλασσα τὸ μὲν οὐ καλῶς ἀραρὸς ἐδίδαξεν ἀκέσασθαι καὶ καταπυκνῶσαι χαλώμενον, ὁρῶσα ὑπὸ τῆς πληγῆς, τὰ δὲ ἡρμοσμένα καταστρίγγει καὶ πήγνυσιν, ὥστε καὶ λίθῳ καὶ σιδήρῳ δυσδιάλυτον εἶναι καὶ δύσθραυστον. οὐδενὸς δὲ ἧσσον ἀξιοθαύμαστόν ἐστιν, ἥτε συμμετρία, τό τε σχῆμα τῆς τοῦ ἀγγείου κοιλότητος. πεποίηται γὰρ αὐτῇ ἐκείνῃ μόνῃ ἐνδυομένῃ

καὶ θεραπεύει, καὶ σύνεστιν ἄχρι τελευ-
τῆς. τῷ δὲ φιλοτέκνῳ καὶ πεφρον-
τικότι σωτηρίας τῶν γεννωμένων, συνε-
αισθανομένη κύουσαν ἑαυτὴν, τάχιστα τρέ-
πεται πρὸς ἐργασίαν τῆς νεοττιᾶς, οὐ φυ-
ρῶσα πηλὸν, οὐδὲ προσερείδουσα τοί-
χοις καὶ ὀρόφοις, ὥσπερ αἱ χελιδόνες,
οὐδὲ χρωμένη πολλοῖς τοῦ σώματος ἐνερ-
γοῖς μέρεσιν, ὥσπερ τῆς μελίττης ἐνδυο-
μένης τῷ σώματι, καὶ τὸ κηρίον ἀνοιγούσης,
ὁμοῦ οἱ πόδες ψαύοντες εἰς ἑξάγωνα
τύπον ἀγγεῖα διαιροῦσιν. ἡ δὲ ἀλκυὼν
ἓν ὄργανον ἁπλοῦν, ἓν ὅπλον, ἓν ἐργαλεῖ-
ον ἔχουσα τὸ στόμα, καὶ μηδὲν ἄλλο τοῦ φι-
λοπόνου καὶ φιλοτέκνου συνεργὸν, οἷα μη-
χανᾶται καὶ δημιουργεῖ, χαλεπόν ἐστι
μὴ καταμαθόντας πεισθῆναι ὄψει, τὸ
πλαττόμενον ὑπ' αὐτῆς, μᾶλλον δὲ ναυ-
πηγούμενον, σχημάτων πολλῶν μόνον
ἀπερίτρεπτον καὶ ἀβάπτιστον. συλλέξα-

σα τὰς

σα τὰς τῆς βελόνης ἀκάνθας, συντίθησι
καὶ συνδεῖ πρὸς ἀλλήλας ἐγκαταπλέκου-
σα, τὰς μὲν εὐθείας, τὰς δὲ πλαγίας,
ὥσπερ ἐν στήμονι κρόκην ἐμβάλλουσα,
προσχρωμένη καμπαῖς καὶ περιαγω-
γαῖς δι' ἀλλήλων, ὥστε ἁρμόσαι καὶ γε-
νέσθαι στρογγύλον ἠρέμιον, προμήκη τοῦ
σχήματος, ἁλιευτικῷ κύρτῳ παραπλή-
σιον. ὅταν δὲ συντελέσῃ φέρουσα, προτί-
θησι παρὰ τὸ κλύσμα τοῦ κύματος, ὅ-
που προσπίπτουσα μαλακῶς ἡ θάλασσα
τὸ μὲν οὐ καλῶς ἀραρὸς, ἐδίδαξεν ἀκέ-
σασθαι καὶ καταπυκνῶσαι χαλώμενον,
ὁρῶσαν ὑπὸ τῆς πληγῆς, τὰ δὲ ἡρμοσμέ-
να κατασφίγγει καὶ πήγνυσιν, ὥστε καὶ
λίθῳ καὶ σιδήρῳ δυσδιάλυτον εἶναι καὶ
δύσθραυστον. οὐδενὸς δὲ ἧσσον ἀξιοθαυ-
μαστόν ἐστιν, ἥτε συμμετρία, τότε σχῆ-
μα περὶ τοῦ ἀγγείου κοιλότητος. πεποίηται
γὰρ αὐτῇ ἐκείνῃ μόνῃ ἐνδυομένῃ

δέχεσθαι, τοῖς δ' ἄλλοις τυφλὸν εἶναι παν-τη καὶ κρύφιον, ὥστε προσιέναι μηδὲν εἴσω μηδὲ τῆς θαλάττης. οἶμαι μὲν οὖν μηδένα ὑμῶν ἀθέατον εἶναι τῆς νεοττιᾶς. ἐμοὶ δὲ πολλάκις ἰδόντι καὶ θιγόντι, παρέστη λέγειν καὶ ᾄδειν,

Δήλῳ δή ποτε τοῖον ἀπόλλωνος παρὰ ναῷ,

τὸν κεράτινον βωμὸν εἶδον, ἐν τοῖς ἑπτὰ καλουμένοις θεάμασιν ὑμνούμενον, ὅτι μήτε κόλλης δεόμενος, μήτε τινὸς ἄλλου δεσμοῦ, ἀλλὰ μόνον τῶν δεξιῶν συμπέπηγε καὶ συνήρμοσται κεράτων. ἵλεως δ' ὁ θεὸς εἴη καὶ πρόσεστι μουσικὸν ὄντα τὸν νησιώτην ὑμνημένης τῆς πελαγίου σειρῆνος ὀδυ-μένως, καὶ καταγελᾶν τῶν ἐρωτημάτων ἐκείνων, ἃ σκώπτοντες ἐρωτῶσιν οὗτοι, διὰ τὶ ἀπόλλων οὐδὲ γογγροκτόνος οὐδὲ αἰγλο-βόλος. γινώσκοντες ἀφροδίτην ὁμοῦ καὶ τὴν θάλατταν ποιουμένην αὐτῆς ἱερὰ καὶ ἀδελφά, καὶ μηδὲν ὀνδυομένη χαίρουσαν.

ἐν δὲ

ἐν δὲ λέπτει τοὺς ἱερεῖς τοῦ ποσειδῶνος οὐδὲν ἐνάλιον τοπαράπαν ἐσθίοντας. τρίγλαν δὲ τοὺς ἐλευσῖνι μύστας σεβομένους ἴστε. καὶ τὴν ἥρας ἐν ἄργει τὴν ἱέρειαν ἀπεχομένην διὰ τιμὴν τοῦ ζώου. τὸν γὰρ θαλάττιον λαγωὸν ὃς ἐστὶν ἀνθρώπῳ θανάσιμος, κτείνουσιν αἱ τρίγλαι μάλιστα καὶ καταναλίσκουσι. διὰ ταῦτα, ὡς φιλάνθρωπα καὶ σωτήρια ζῶα τὴν ἄδειαν ἔχουσι. καὶ μὴν ἀρτέμιδός γε δικτύννης, δελφινίου τε ἀπόλλωνος ἱερὰ καὶ βωμοὶ παρὰ πολλοῖς ἑλλήνων εἰσίν. ὃν δὲ αὐτὸς ἑαυτῷ τόπον ἐξαίρετον ὁ θεὸς πεποίηται, κρητῶν ἀπογόνους οἰκοῦντας, ἡγεμόνι δελφῖνι χρησαμένους (οὐ γὰρ θεὸς προενήχατο τοῦ στόλου μεταβάλλων εἶδος, ὡς οἱ μυθογράφοι λέγουσιν, ἀλλὰ δελφῖνα πέμψας τοῖς ἀνδράσιν ἰθύνοντα τὸν πλοῦν) κατήγαγον εἰς κίρραν. ἱστοροῦσι δὲ καὶ τοὺς πεμφθέντας εἰς σινώ-

πλῶν ὑπὸ πτολεμαίου τοῦ σωτῆρος εἰς τὴν τοῦ σαράπιδος κομιδὴν, καὶ διονυσίου ἀπωσθέντας ἀνέμῳ βιαίῳ κομίζεσθαι παρὰ γνώμην ὑπὲρ μαλέαν, ἐν δεξιᾷ πελοπόννησον ἔχοντας, εἶτα ῥεμβομένους καὶ δυσθυμοῦντας αὐτοὺς, προφανέντα δελφῖνα πρῴραθεν ὥσπερ ἐκκαλεῖσθαι, καθηγούμενον εἰς τὰ ναύλοχα, καὶ σόλους μαλακοὺς ἔχοντα, τῆς χώρας εἶναι ἀσφαλεῖς, ἄχρις οὗ τοῦτον τὸν τρόπον ἄγων καὶ προπέμπων τὸ πλοῖον εἰς κίῤῥαν κατέστησεν. ὅθεν ἀναβατήριον θύσαντες, ἔγνωσαν ὅτι δεῖ δυοῖν ἀγαλμάτων, τὸ μὲν τοῦ πλούτωνος ἀνελέσθαι καὶ κομίζειν, τὸ δὲ τῆς κόρης ἀπομάξασθαι καὶ καταλιπεῖν.

εἰκὸς μὲν οὖν ἦν καὶ τὸ φιλόμουσον ἀγαπᾶν τοῦ θηρίου τὸν θεὸν, ᾧ καὶ πίνδαρος ἀπεικάζων ἑαυτὸν ἐρεθίζεσθαί φησιν, οὗ δελφῖνος ἀπόκρισις,

τὸν μὲν ἀκύμονος ἐν πόντου πελάγει

αὐλῶν

αὐλῶν ἐκίνησεν ἐρατὸν μέλος.

ἀλλὰ μᾶλλον ἔοικε τὸ φιλάνθρωπον αὐτοῦ θεοφιλὲς εἶναι. μόνος γὰρ ἄνθρωπον ἀσπάζεται καθὸ ἄνθρωπός ἐστι. τῶν δὲ χερσαίων, τὰ μὲν οὐδένα, τὰ δὲ ἡμερώτατα μόνους περιέπει τοὺς τρέφοντας ἀπὸ χρείας, καὶ τοὺς συνήθεις, ὁ κύων, ὁ ἵππος, ὁ ἐλέφας. αἱ δὲ χελιδόνες ὅσον μὲν δέονται, τυγχάνουσιν εἰσοικισάμεναι σκιᾶς καὶ ἀναγκαίας ἀσφαλείας. φεύγουσι δὲ καὶ φοβοῦνται τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ θηρίον.

τῷ δὲ δελφῖνι παρὰ πάντα καὶ μόνῳ τὸ ζητούμενον ὑπὸ τῶν ἀρίστων φιλοσόφων ἐκεῖνο τὸ φιλεῖν ἄνευ χρείας, φύσει πρὸς ἀνθρώπους ὑπάρχει. μηδενὸς γὰρ εἰς μηδὲν ἀνθρώπου δεόμενος, πᾶσιν εὐμενής ἐστι φίλος, καὶ βεβοήθηκε πολλοῖς. ὧν τὰ μὲν ἀρίωνος οὐδεὶς ἀγνοεῖ. περιβόητα γάρ ἐστιν. ἡσιόδου δὲ κατὰ καιρὸν αὐτὸς ἡμᾶς ὦ φίλε ἀνέμνησας,

ἀτὰρ οὐ τέλος ἵκεο μύθων.

ἔδει δὲ τὸν κύνα αἰτησάμενον, μὴ παραλιπεῖν τοὺς δελφίνας. τυφλὸν γὰρ ἦν τὸ μήνυμα τοῦ κυνὸς, ὑλακτοῦντος καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερομένου τοῖς φονεῦσι. *περὶ τὸ νέμεον θαλάσσῃ διαφορόμενον ἀράμενοι δελφῖνες, ἕτεροι παρ' ἑτέρων ἐκδεχόμενοι προθύμως εἰς τὸ ῥίον ἐκθέντες ἔδειξαν διεφθαρμένον. ἔναλον δὲ τὸν αἰολέα μυρτίλος ὁ λέσβοις ἱστορεῖ τῆς φινέως ἐρῶντα θυγατρὸς, ῥιφείσης κατὰ χρησμὸν τῇ ἀμφιτρίτῃ, ὑπὸ τῶν πενθίδων καὶ αὐτὸν ἐξαλλόμενον εἰς τὴν θάλασσαν, ὑπὸ δελφῖνος σῶον διενεχθῆναι πρὸς τὴν λέσβον. ἡ δὲ πρὸς τὸν ἰασέα παῖδα τοῦ δελφῖνος εὔνοια καὶ φιλία δι' ὑπερβολὴν, ἔρως ἔδοξε. συνέπαιζε γὰρ αὐτῷ καὶ συνενήχετο καθημέραν, καὶ παρεῖχεν ἐν χρῷ ψαυόμενος. ἔπειτα περιβαίνοντος, οὐκ ἔφευγεν, ἀλλὰ ἔφερε

χαίρων

χαίρων, πρὸς ὃ ἔκαμπτε κλίνων, ὁμοῦ πάντων ἰασέων ἑκάστοτε συντρεχόντων ἐπὶ τὴν θάλατταν. ὄμβρου δὲ πολλοῦ ποτε μετὰ χαλάζης ἐπιπεσόντος, ὁ μὲν παῖς ἀπορρυεὶς ἐξέλιπεν. ὁ δὲ δελφὶν ὑπολαβὼν ἅμα τῷ νεκρῷ συνεξέωσεν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἀπέστη τοῦ σώματος ἕως ἀπέθανεν, δικαιώσας μετασχεῖν, ἧς ὡς συναίτιος ἔδοξε γεγονέναι τελευτῆς. καὶ τοῦ πάθους ἐπίσημον ἰασεῦσι τὸ χάραγμα τοῦ νομίσματός ἐστι, παῖς ὑπὲρ δελφῖνος ὀχούμενος.

ἐκ δὲ τούτου καὶ τὰ περὶ κοίρανον ὄντα μυθώδη, πίστιν ἔσχε. πάριος γὰρ ὢν τὸ γένος ἐν βυζαντίῳ δελφίνων βόλῳ ἐνσχεθέντων σαγήνῃ, καὶ κινδυνευόντων κατακοπῆναι, πριάμενος μεθῆκε πάντας. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἔπλει πεντηκόντορον ἔχων, ὥς φασι λῃστῶν ἄνδρας ἄγουσαν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ νάξου καὶ πάρου

πορθμῷ περὶ νεὼς ἀναῤῥαπείσης καὶ τῶν ἄλλων διαφθαρέντων, ἐκεῖνον λέγουσι δελφῖνος ὑποδραμόντος αὐτῷ καὶ ἀνακουφίζοντος ἐξενεχθῆναι τῆς σικινοῦ κατὰ σπήλαιον, ὃ δείκνυται μέχρι νῦν, καὶ καλεῖται κοιράνειον. εἰς τοῦτο δὲ λέγεται ποιῆσαι τὸν ἀρχίλοχον,

πεντήκοντ᾽ ἀνδρῶν λίπε κοίρανον ἤπιος,
ποσειδῶν.

ἐπεὶ δ᾽ ὕστερον ἀποθανόντος αὐτοῦ, τὸ σῶμα πλησίον τῆς θαλάττης οἱ προσήκοντες ἔκαιον, ἐπεφαίνοντο πολλοὶ δελφῖνες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ὥσπερ ἐπιδεικνύντες ἑαυτοὺς ἥκοντας εἰς τὰς ταφὰς, καὶ παραμείναντες ἄχρις οὗ συνετελέσθησαν. ἡ δ᾽ ὀδυσσέως ἀσπὶς ὅτι μὲν ἐπίσημον εἶχε δελφῖνα, καὶ στησίχορος ἱστόρηκεν. ἐξ ἧς δ᾽ αἰτίας, ζακύνθιοι διαμνημονεύουσιν, ὡς κριθεὺς μαρτυρεῖ. νήπιος γὰρ ὢν ὁ τηλέμαχος ὥς φασιν, εἰς ἀγχιβαθὲς τῆς

θαλάττης

θαλάττης ὀλισθὼν ἐσώθη, δελφίνων ὑπολαβόντων καὶ ἀνανηξαμένων. ὅθεν ἐποιήσατο γλυφὴν τῇ σφαγῖδι καὶ τῆς ἀσπίδος κόσμον ὁ πατὴρ ἀμειβόμενος τὸ ζῶον. ἀλλ' ἐπεὶ προειπὼν ὡς οὐδὲ μῦθον ὑμῖν ἐρῶ, καὶ αὐτὸς οὐκ οἶδα ὅπως πρὸς τοῖς δελφῖσιν ἔλαθον πορρωτέρω τοῦ πιθανοῦ, συνεξοκείλας εἰς τὸν ὀδυσσέα καὶ κοίρανον, ἐπιτίθημι δίκην ἐμαυτῷ. παύομαι γὰρ ἤδη λέγων. ΑΡΙΣΤ. ἔξεστιν οὖν ὑμῖν ὦ ἄνδρες δικασταὶ τὴν ψῆφον φέρειν. ΣΩΚ. ἀλλὰ ἡμῖν γε πάλαι τὸ τοῦ σοφοκλέους λεγόμενον ἐστιν,

οὗ γὰρ καὶ διχοστατῶν λόγος,
συγκολλᾶτ' ἐν μέσον ἀμφοῖν τεκταίνεται.

ταυτὶ γὰρ ἃ πρὸς ἀλλήλους εἰρήκατε συνθέντες εἰς ταυτὸν ἀμφότεροι καλῶς ἀγωνιεῖσθε κοινῇ, πρὸς τοὺς τὰ ζῶα λόγου καὶ συνέσεως ἀποστεροῦντας.

τέλος.

πορθμῷ τῆς νεὼς ἀναρραγείσης καὶ τῶν ἄλλων διαφθαρόντων, ἐκεῖνον λέγουσι δελφῖνος ὑποδραμόντος αὐτῷ καὶ ἀνακουφίζοντος ἐξενεχθῆναι τῆς σικίνου κατὰ σπήλαιον, ὃ δείκνυται μέχρι νῦν, καὶ καλεῖται κοιράνειον. ἐπὶ τούτῳ δὲ λέγεται ποιῆσαι τὸν ἀρχίλοχον,

πεντήκοντ᾽ ἀνδρῶν λίπε κοίρανον ἤπιος,
ποσειδῶν.

ἐπεὶ δ᾽ ὕστερον ἀποθανόντος αὐτοῦ, τὸ σῶμα πλησίον τῆς θαλάττης οἱ προσήκοντες ἔκαιον, ἐπεφαίνοντο πολλοὶ δελφῖνες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ὥσπερ ἐπιδεικνύντες ἑαυτοὺς ἥκοντας ἐπὶ τὰς ταφὰς, καὶ παραμείναντες ἄχρις οὗ συνετελέσθησαν. ἡ δ᾽ ὀδυσσέως ἀσπὶς ὅτι μὲν ἐπίσημον εἶχε δελφῖνα, καὶ στησίχορος ἱστόρηκεν. ἐξ ἧς δ᾽ αἰτίας, ζακύνθιοι διαμνημονεύουσιν, ὡς κριθεὺς μαρτυρεῖ. νήπιον γὰρ ὄντα τὸν τηλέμαχον ὥς φασιν, εἰς ἀγχιβαθὲς τῆς θαλάττης